

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Godina XIV Broj 135-136 Srpanj-Kolovoz 2016. ISSN 1800-5179

*Ambasadori Hrvatskog
građanskoga društva*

Sadržaj:

- 3** 13. srpnja – Dan državnosti Crne Gore
- 7** Revija ljepote, mladosti i tradicije
- 9** KotorArt
- 15** Zavjetne pločice Veselina Banjevića
- 18** Muzika s nama, u nama i oko nas
- 20** Klapska pjesma oplemenila ljeto u Boki
- 23** Raskoš i otmenost "Pontapeta" Dubravke Jovanović
- 28** Morski dnevnik
- 31** Aktualnosti
- 43** Fotografi amateri i oni drugi: Radoje Milić
- 49** Kronika Društva
- 52** Kotorski horizonti
- 56** Po bokeški...
- 58** Novosti iz HNV-a
- 60** Ljetnja priča – Galeb Gago
- 61** Vijek vaterpola u Kotoru
- 66** Prčanjski jedrenjaci u zbirci slika župne crkve
Rođenja Blažene Djevice Marije u Prčanju
- 68** Povijest brodskih kružnih putovanja u Boki kotorskoj: George Washington
- 71** Serijal kotorsko srednjovjekovlje
- 74** In memoriam – Radomir Pavićević

Poštovani čitatelji!

Pred vama je dvobroj *Hrvatskoga glasnika* jer nam je namjera bila da na jednome mjestu prikazemo sve događaje koji su obilježili ljeto za nama.

Kotor, grad pod zaštitom UNESCO-a, i ovoga ljeta bio je pozornica, muzička dvorana, dječje igralište... a sve u sklopu najkompleksnijeg festivala umjetnosti u zemlji – KotorArta. Asocijacija većine ljetnih festivala koji se održavaju u Kotoru, kontinuirano i dosljedno baštini ideju da je Kotor, grad koji pripada svjetskoj kulturnoj baštini, idealno mjesto za preplavlivanje svake ulice i trga umjetnošću.

Ovogodišnje izdanje Festivala posvećeno je desetogodišnjici smrti jednog od osnivača i prvoga počasnog predsjednika KotorArta, istaknutog humanista, intelektualca i kulturnog djelatnika, don Branka Sbutege. Mnogobrojnim festivalskim programima obilježeno je i desetljeće crnogorske nezavisnosti.

Na ovim stranicama pokušali smo vam prenijeti bar djelić atmosfere koja je ovoga ljeta vladala u Boki: od KotorArta i tivatskih Purgatorija, karnevalskih svečanosti i Bokeljske noći, do poetskih večeri, promocija i izložbi.

Uz redovite serijale o stoljeću vaterpola u Kotoru, kotorskom srednjovjekovlju, kruzning putovanjima, fotografijama... od ovoga broja donosimo vam i serijal o prčanjskim jedrenjacima, našega dragog suradnika Željka Brguljana.

Nadamo se da ćete uživati u stranicama koje su pred vama!

Vaša urednica
Tijana Petrović

1166. – 2016.

"Hrvatski glasnik", Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: **Zimski bazen "Nikša Bućin", Škaljari, 85330 Kotor**
Telefon: +382 (0)32 304 232 · Faks: +382 (0)32 304 233
E-mail: hgd-kotor@t-com.me · WEB: www.hrvaticg.com
Žiro-računi: **520-361700-17** · **510-4741-76**
Osnivač i nakladnik: **Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor**

Urednica: **Tijana Petrović**
Uređivački odbor: **Marija Mihaliček, Tripo Schubert, Vivijan Vuksanović, Danijela Vulović, Joško Katelan** · Lektorica: **Sandra Čudina** · Fotografije: **Foto Parteli, Radoje Milić, Dario Musić, Radio Dux, arhiva HGD CG, Boka News, HINA, Zdenka Janković**
Grafička priprema i tisak: **Biro Konto, Igalo**
Naklada: 500 primjeraka

13. srpnja - Dan državnosti Crne Gore

„Imamo pravo da očekujemo od svih, posebno od prijatelja, da prihvate da naš suverenitet, znači naše pravo da biramo vlastiti put. Taj put nije razilaženje ni sa kim, već pronalaženje našeg zasluženog mjesta u međunarodnoj zajednici.”

Priredila:
Tijana Petrović

Crna Gora je 13. srpnja obilježila Dan državnosti, u znak sjećanja na 13. srpnja 1878. godine kada je na Berlinskome kongresu priznata kao samostalna država i na isti datum 1941. kada je počeo narodni ustanak crnogorskoga naroda protiv fašizma.

Crnogorski predsjednik Filip Vujanović upriličio je, dan uoči proslave, svečani prijem u Plavom dvorcu na Cetinju. On je tom prilikom rekao da je desetljeće od obnove nezavisnosti potvrdilo vrijednost i nezamjenjivost građanske i antifašističke Crne Gore i poručio da je zadatak svih „da na Dan državnosti ponove posvećenost vrijednostima antifašizma”.

„Imamo pravo da očekujemo od svih, posebno od prijatelja, da prihvate da naš suverenitet znači naše pravo da biramo vlastiti put. Taj put nije razilaženje ni sa kim, već pronalaze-

nje našeg zasluženog mjesta u međunarodnoj zajednici”, istaknuo je Vujanović.

„Na čuvanje drugog, drugačijeg i manjinskog trajno nas obavezuju naše manjine koje su nemjerljiva i nedjeljiva vrijednost Crne Gore, a obaveza njihovog poštovanja garancija je skladnosti i dragocjenosti našeg suživota. Duga ekonomska i migraciona kriza jasno je upozorila na rizik ugrožavanja suživota. Zato je naše građansko društvo trajan kapital, koji svi moramo njegovati”, naglasio je Vujanović u svom govoru.

Prijemu su prisustvovali predstavnici političkog, znanstvenog, kulturnog, privrednog i sportskog života Crne Gore, narodni heroji i nekadašnji najviši državni funkcionari. Predsjednik je prije prijema, u rezidenciji na Cetinju, dodijelio odlikovanja Vladimiru Baroviću (posthumno), direktoru Ureda EBRD-a Giuliju Moreni i filatelistu Tomu Katuriću.

Vujanović je u povodu Dana državnosti Crne Gore donio

naredbu da se izvrši počasna artiljerijska paljba na Cetinju, s deset plotuna iz šest artiljerijskih oruđa.

Uručene Trinaestojulske nagrade

Predsjednik crnogorske Skupštine **Darko Pajović** uručio je dobitnicima Trinaestojulske nagrade, najveće nacionalno priznanje. Nagradu za životno djelo dobio je **Veljko Bulajić**, a godišnja priznanja pripala su prof. dr. **Igoru Đuroviću**, **Miloradu Popoviću** i **Miladinu Šobiću**.

Đurović je nagradu dobio za znanstveni doprinos u dizajniranju QML estimatora, književnik Milorad Popović za roman „Čovjek bez lica”, a kantautor Miladin Šobić za album „Šobić”. Veljko Bulajić dobio je nagradu za životno djelo kao jedan od najznačajnijih jugoslavenskih i crnogorskih redatelja i jedan od

Prijem u Plavom dvoru

Filip Vujanović, Plavi dvor na Cetinju

posljednjih velikih aktivnih europskih redatelja.

„Samo nekoliko mjeseci dijeli nas od članstva u NATO-u. Crna Gora postaje država kakva je nekad bila - uvažavana u svijetu, koja garantuje slobodan razvoj. Uvjeren sam da ćemo svi mi nagrađeni činiti sve što je u našoj moći da doprinosimo napretku Crne Gore i danas i sutra. Neka živi Crna Gora”, poručio je Bulajić zahvalivši u svoje ime i u ime svih laureata.

Predsjednik Skupštine Dario Pajović poručio je nagrađenima da im ovim priznanjem građani Crne Gore odaju čast i da su sada dio „ne tako velike porodice posebno zaslužnih građana Crne Gore koji su svojim djelima dali doprinos koji će vječno ostati upisan u kolektivno sjećanje svih građana Crne Gore”.

„Mi ćemo se ponositi Vama, a Vi se ponosite zemljom koja Vam je ulila talenat i stvaralački kvalitet. Crna Gora Vas je sačinila, a Vi ste je učinili ponosnom. Stoga će Vam Crna

Sa svečanosti povodom dodjele Trinaestojulske nagrade

Gora zauvijek biti zahvalna”, rekao je Pajović.

Trinaestojulska nagrada za životno djelo dodjeljuje se istaknutom znanstvenom radniku ili umjetniku koji je stvojem stvaralaštvom obilježio vrijeme u kojem je djelovao, čiji je stvaralački put zaokružen i čije djelo predstavlja trajno dobro Crne Gore.

Trinaestojulska nagrada za 2016. godinu dodjeljuje se građaninu ili državljaninu Crne Gore, grupi ili pravnom licu, koji ima sjedište na teritoriji Crne Gore za djela ili ostvarenja u svim područjima rada i stvaralaštva u prethodne dvije godine, koji su od iznimnog značaja za državu.

Dobitnici Trinaestojulske nagrade 2016.

Posthumno, nakon četvrt stoljeća, Orden časti admiralu Vladimiru Baroviću

Vladimir Barović (lijevo) prima od Vjekoslava Čulića plaketu JNA, 2. rujna 1989. na svečanosti u Lori

Jedan od rijetkih koji nije izvršavao slijepo često sulude naredbe vrha JNA, admiral Vladimir Barović, u rujnu 1991. odbio je bombardirati hrvatsko primorje i onda izvršio samoubojstvo. Nakon 25 godina od toga herojskog čina, na inicijativu Građanska alijanse i SUBNOR-a i antifašista Crne Gore, predsjednik Filip Vujanović odlikovao je posthumno Ordenom časti admirala Vladimira Barovića.

Je li to tek prva gesta kojom se Crna Gora može i mora odužiti admiralu na čijem se primjeru etičnosti i morala mogu inspirirati i učiti naraštaji?

Hoće li informacije o ovom kolosu čovječnosti ući u obrazovne programe? Hoće li mu Podgorica ili Herceg Novi, gdje je pokopan, podići spomenik? Hoće li nazvati neku ulicu njegovim imenom?

Orden je umjesto admiralove supruge Radmile, koja smatra da je „sve davno rečeno”, primio zapovjednik Mornarice Vojske Crne

Gore, Darko Vuković. Predsjednik Crne Gore, Filip Vujanović, podsjetio da je riječ o čovjeku kojemu su čast i dostojanstvo bili put kojim se kretao i koji je, u ime tog puta, samovoljno okončao život.

„U oproštajnom pismu admiral je rekao da je njegov čin crnogorski, da ne može da se bori i uništava one koji ništa nisu skrivili. To je čin vrijedan svakog divljenja. Barović je zavrijedio vječnu slavu i u zemljama bivše Jugoslavije maksimalno poštovanje”, istaknuo je Vujanović govoreći o čovjeku koji nije htio izdati naredbu da se razaraju dalmatinski gradovi i naselja, da se ubijaju nevini ljudi i koji je shvatio da mu crnogorska etika i vrijednosti to ne dopuštaju.

Novinar i publicist Veseljko Koprivica jedan je od rijetkih koji je posljednjih godina više puta pokušavao skinuti velo zaborava s admirala Vladimira Barovića i njegova herojskog čina. Ispričao je, uz ostalo, da su Slovenci prije nekoliko godina inicirali da Barovića uvrste u svoje generale i admirale jer mu je majka Slovenka.

Barović je bio zapovjednik Vojno-pomorskog sektora Pula, jedno vrijeme i zapovjednik sektora Boka. Rat ga je zatekao na dužnosti u Hrvatskoj. Dok je pregovarao u Puli oko odlaska JNA iz toga istarskoga grada ostao je zapamćen po izjavi: „Ovdje neće biti razaranja dok sam ja zapovjednik, a ako ipak budem prisiljen da naredim razaranja Pule i Istre, mene tada više neće biti.”

Zato je izvršio samoubojstvo 29. rujna 1991. godine na Visu. Čovjek je slobodan da učini ili ne učini zločin. Admiral Vladimir Barović svoje slobodoljublje i junaštvo pokazao je u vremenu najvećega ratnog kaosa.

Vladimir Barović rođen je u Banjoj Luci, otac mu je bio Crnogorac, majka Slovenka, a on je kao Jugoslaven branio oficirsku i crnogorsku čast žrtvujući vlastiti život. Imao je 52 godine kada je pokopan u rujnu 1991. na gradskom groblju na Savini u Herceg Novom.

Izvor: Radio Jadran

3. REVIJA TRADICIJSKE ODJEĆE I IZBOR NAJLJEPŠE HRVATICE U NARODNOJ NOŠNJI IZVAN RH

Revija ljepote, mladosti i tradicije

Piše:

Rozalija Francesković

Izbor za najljepšu Hrvatice izvan Republike Hrvatske i Revija tradicijske odjeće održani su 2. srpnja u Tomislavgradu, u organizaciji Udruge za očuvanje i promicanje hrvatske tradicijske kulture u Bosni i Hercegovini - „Stećak” i u suradnji s Hrvatskom maticom iseljenika. Na Reviji su se predstavile djevojke iz: Argentine, Austrije,

Djevojke u narodnim nošnjama ispred Kninske tvrđave sa organizatorima

Belgije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Crne Gore, Čilea, Italije, Kosova, Perua, Mađarske, Rumujske, Makedonije, Njemačke, SAD-a, Slovenije, Srbije (Vojvodine), Švicarske i Švedske. Uz druženje i nezaboravno provedeno vrijeme, sudionice su imale priliku bolje upoznati svoju domovinu Hrvatsku, što je i bio cilj ovog programa.

Crnu Goru na ovom natjecanju predstavljala je Aleksandra Milović iz Bara, studentica Fakulteta za prehrambenu tehnologiju, bezbjednost hrane i ekologiju na Univerzitetu Do-

nja Gorica, u pratnji Tivćanke Rozalije Francesković.

Djevojke su bile smještene u samostanu tzv. karmelu sv. Ilije na Buškome jezeru, odakle su već prvog dana posjetile Knin, gdje ih je na gradskoj tvrđavi dočekaio gradonačelnik Nikola Blažević. Već u večernjim satima natjecateljice je na večeri i druženju ugostio gradonačelnik Tomislavgrada Ivan Vukadin.

Sljedećeg dana uslijedio je obilazak glavnoga grada Hercegbosne – Mostara, upoznavanje s njegovom bogatom i burnom poviješću. Gradonačelnik Ljuba Bešlić upriličio je

Aleksandra Milović iz Bara

Svečani prijem kod gradonačelnika Mostara - Ljube Bešlića

svečani prijem koji je protekao u ugodnoj atmosferi pa su djevojke i zapjevale pjesmu „Oj Savice, tija vodo ladna”.

Trećega dana na programu je bio posjet Sarajevu. U pratnji vodiča djevojke su obišle sarajevske znamenitosti, prošetale Bašarsijom, degustirale nadaleko poznate sarajevske ćevape kod legendarnog „Želje” i napile se vode s Gazi Husrev-begove česme kako bi se ponovno vratile u ovaj grad.

U gradskoj sportskoj dvorani u Tomislavgradu 2. srpnja održan je izbor za najljepšu Hrvaticu izvan Republike Hrvatske u narodnoj nošnji. Pred mnogobrojnom publikom i žirijem prodefiliralo je 25 najljepših Hrvatica iz 19 zemalja svijeta koje su predstavile tradicijsko blago hrvatskoga naroda u cjelini, a u prigodnom programu nastupio je Krunoslav Kićo Slabinac.

Nakon defilea i predstavljanja mladosti, ljepote i tradicije, žiri je proglasio najljepše.

Za prvu pratilju izabrana je Ivona Pandžić iz Švicarske, točnije iz Zuricha, koja uz folklor njeguje ljubav prema svojoj domovini. Za drugu pratilju izabrana je Paula Sabrina Bo-

janich iz Buenos Airesa, studentica Filozofskoga fakulteta u Zagrebu.

Za miss ovog natjecanja proglašena je Cindy Šošćarić iz Italije, također studentica Filozofskoga fakulteta u Zagrebu. Od svoje 15. godine bavi se plivanjem i članica je Plivačkoga kluba Medveščak u Zagrebu.

Uz to što je najljepša Hrvatica u nošnji izvan domovine, ona je i Miss sporta Hrvatske. Ali, kako kaže, više voli da je prepoznaju kao uspješnu sportašicu (što i jest), nego kao ma-nekenku.

Za miss fotogeničnosti na Facebooku izabrana je Fanni Bubreg, koja živi u Mađarskoj.

„U mnoštvu lijepih i posebnih djevojaka bilo je teško donijeti odluku, ali u svakom natjecanju morate se odlučiti za nekoga”, rekao je **Ivan Miloloža**, predsjednik stručnoga ocjenjivačkoga povjerenstva.

„Revija tradicijske odjeće i izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan domovine puno je više od izbora. Cilj nam je omogućiti susrete i povezivanje Hrvata iz cijelog svijeta u svrhu promicanja zajedničke kulture, upoznavanja i pružanja potpore našim ljudima u Bosni i Hercegovini”, istaknuo je **Zvonko Milas**, predstavnik Državnoga ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Pobjednice natjecanja

KotorArt

Priredila:
Tijana Petrović

Kotor, grad pod zaštitom UNESCO-a, i ovoga ljeta bio je pozornica, muzička dvorana, dječje igralište... a sve u sklopu najkompleksnijeg festivala umjetnosti u zemlji – KotorArta. Asocijacija većine ljetnih festivala koji se održavaju u Kotoru, kontinuirano i dosljedno baštini ideju da je Kotor, grad koji pripada svjetskoj kulturnoj baštini, idealno mjesto za preplavlivanje svake ulice i trga umjetnošću.

Ovogodišnje izadnje Festivala posvećeno je desetogodišnjici smrti jednog od osnivača i prvoga počasnog predsjednika KotorArta, istaknutog humanista, intelektualca i kulturnog djelatnika, don Branka Sbutege. Mnogobrojnim festivalskim programima obilježeno je i desetljeće crnogorske nezavisnosti.

Kotorski Festival pozorišta za djecu

Festival pozorišta za djecu, ove godine 24. po redu, održan je u tradicionalnom terminu od 1. do 12. srpnja. Tijekom trajanja Festivala izvedeno je 16 žanrovski raznovrsnih profesionalnih kazališnih predstava, koje su izveli umjetnici iz Južne Koreje, Turske, Španjolske, Njemačke, Ukrajine, Slovenije, Hrvatske, Srbije, Bugarske... Uz reprizna izvođenja predstava *Guliver*, *Kako rastu veliki ljudi* i *Kinez*, koje su u prethodne tri godine nastale kao festivalske (ko)produkcije, Festival je publici ponudio i dvije premijere. U koprodukciji s Gradskim pozorištem

Podgorica bit će izvedena predstava za mlade *Kavez*, dok je predstavom *DA DA Šekspir*, u suradnji s Centrom za kulturu „Nikola Đurković“, obilježeno 400 godina od smrti Williama Shakespearea.

I ovogodišnji Festival donio

je iznimno kvalitetan i opsežan edukativan program, kao i izložbe, koncerte, književne i multimedijalne večeri, ekološke i animacijske programe, filmove, instalacije. Prvi put, kao poseban segment, prije početka samog Festivala realiziran je program 'Scena za mlade', koji je ugostio kazališno stvaralaštvo mladih iz zemlje i regije.

Poslije dvanaest nezaboravnih dana i šesnaest odigranih predstava u glavnome programu dječji žiri, žiri grada i ASSITEJ donijeli su odluke o tome tko je zaslužio nagrade.

Prva nagrada, po odluci Dječjeg žirija, dodijeljena je predstavi „Pola pola“ (Kazališna družina Pinklec, Čakovec/

Hrvatska), najprije zbog toga što su predstave namijenjene tinejdžerskoj dobi rijetka pojava, a posebice one koje se bave osjetljivim temama. Namijenjena je i roditeljima, poučna za svaku dob, a govori o razvodu, osjećajima djece i objašnjava djeci sve ono o čemu roditelji šute, pružajući nam nadu kao svjetlo na kraju tunela.

Druga nagrada pripala je predstavi „Snježana i sedam patuljaka” (gradsko pozorište Podgorica/ Crna Gora), dok je treću zaslužila predstava „Par cipela” (Gradsko pozorište Subotica/Srbija).

Ziri grada najboljom predstavom proglasio je „Snježanu i sedam patuljaka”, a specijalna nagrada ASSITEJ centra Crne Gore pripala je predstavi „Džonatanov let” dječjeg kazališta Branka Mihaljevića iz Osijeka.

Don Brankovi dani muzike

Na trgu ispred katedrale sv. Tripuna 13. srpnja otvoreni su 15. don Brankovi dani muzike koji su organizirani u sklopu 8. međunarodnoga festivala KotorArta.

Programom pod nazivom *Decenija* obilježena je desetogodišnjica obnavljanja državne nezavisnosti, ali i deset godina od don Brankove smrti.

Publika je imala priliku pogledati dokumentarni film u produkciji RTCG, posvećen don Branku Sbutegi, a zatim i uživati u muzici. Festivalski orkestar KotorArta, pod dirigentskom palicom maestra Mira Homena, uz soliste čelistu Dmitrija Prokofijeva i sopranistkinju Oliveru Tičević, izveo je djela Nine Perović (Odrazi), Aleksandra Perunovića (Ja sam mrtav sada, vi ste bili prije) i Ive Josipovića (Kurosavin nemir svijeta).

Riječ je o tri svjetske premijere djela koja su, inspirirana opusom don Branka Sbutege, nastala kao porudžbine KotorArta.

Uz muzička djela, na otvorenju Festivala premijerno je prikazan i dokumentarni film „Don Branko” koji potpisuje urednica Kulturno-umjetničkoga programa RTCG Jovanka Kovačević Đuranović. Program otvorenja, u suradnji s Muzejom iz Perasta, obuhvatio je

Otvoranje Don Brankovih dana muzike

izložbu radova Veselina Banjevića pod nazivom *Ex Voto*, posvećenu uspomeni na don Branka Sbutegu, kao i promociju Sbuteginih sabranih djela.

Dana 30. i 31. srpnja, na koncertima pod nazivom *Miloš Invites*, nastupio je gitarist svjetske reputacije Miloš Karadaglić. U sklopu suradnje s tvrtkom Luštica Bay, prvi koncert održan je u sklopu ovoga ekskluzivnog kompleksa, a drugi na Ljetnoj pozornici u Kotoru. Uz Karadaglića koji je bio domaćin, kotorskoj publici predstavilo se još dvoje svjetski afirmiranih umjetnika, također ekskluzivaca *Deutsche Grammophon*: prvi klarinetist Berlinske filharmonije Andreas Ottensamer i Ksenija Sidorova „ambasadorica harmonike”, kako je naziva kritika.

Koncert „Crna Gora inspiracija”

„Sve ove godine najviše sam nastupao u Kotoru. I to je neka stanica koju uvijek doživim na poseban način. Uvijek se desi da je moj nastup u Kotoru na kraju sezone, da tu sumiramo utiske... Za mene ne postoji mjesto gdje više volim da sviram od Kotora. Toliko je i okruženje, i priroda, i sve u Kotoru Bogom dano za umjetničko stvaranje i za muziku”, rekao je Karadaglić uoči koncerta, a nakon njega obećao da će se sljedeće godine ponovno vratiti!

Na koncertu pod nazivom „Crna Gora, inspiracija” predstavljeno je domaće suvremeno stvaralaštvo. „Festivalski orkestar KotorArta pod vodstvom dirigenta Berislava Skenderovića izveo je ‘Malu svitu’ za gudače Marka Rogošića, ‘Končertino’ Ivana Brkanovića, ‘Tevbu’ Senada Gačevića, ‘On a death’ Aleksandra Perunovića i ‘Gusle’ Nine Perović. Ovim koncertom KotorArt je obilježio deseto-godišnjicu nezavisnosti Crne Gore.”

„Izuzetno sam zadovoljan festivalskim orkestrom. Kolege su za tri dana savladale izuzetno zahtjevan program, i na njih sam veoma ponosan. Ovo je bila premijera za nas. U saradnji sa kompozitorima umjetnici su ušli u samu bit kompozicija. Ovakva umjetnička muzika koju vi gajite u potpunosti je na nivou evropske i

svjetske. Ja sam puno radio po svijetu, i stojim iza ovakvog zaključka. KotorArt pratim od samog početka. Bio sam i veliki prijatelj don Branka Sbutege, i takođe moram istaći kako ovaj festival zaista jeste veoma

Miloš Invites

reprezentativan i sadržajan”, istaknuo je dirigent Berislav Skenderović.

Dubrovački simfonijski orkestar pod vodstvom maestra Mladena Tarbuka nastupio je na KotorArtu na Pjaci od kina. Kao umjetnik koji je stekao reputaciju radeći s mnogo-

KotoArtić

Veće filmske i klapske muzike

brojnim orkestrima, a posebno sa Simfonijskim orkestrom Hrvatske radio-televizije, Tarbuk je na Don Brankovim danima muzike predstavio hitove filmske muzike, od *Titanika* i *Kuma*, do *Pirata s Kariba* i *Igre prijestolja*. U pr-

vome dijelu koncerta, s orkestrom je nastupila dubrovačka klapa *Kaše*, koja je ove godine osvojila drugu nagradu u muškoj kategoriji i nagradu publike na Međunarodnom natjecanju klapa u Perastu. Nastup klape *Kaše* bila je pri-

lika za podsjećanje na poznate pjesme Đele Jusića, ali i autorske skladbe voditelja klape Vicka Dragojevića.

U vrlo bogatom festivalskom programu, kotorskoj publici predstavili su se umjetnici svjetske reputacije: dirigent

Krzysztof Penderecki

Juan Carlos Lomonaco, flautist Janos Balint, pijanist Nicolaj Luganski, violinistkinja *Patrycja Piekutowska*...

U Bogorodičinome hramu na Prčanju 16. kolovoza svoj posljednji ovogodišnji nastup imao je festivalski orkestar „KotorArta”. Vrhunac Festivala u cjelini predstavljao je i dolazak maestra Krzysztofa **Pendereckog**, poljskoga skladatelja i dirigenta koji je rukovodio orkestrom.

On je publici predstavio svoje tri skladbe – dvije simfonije i čakonu, kao i djelo poljskoga skladatelja Andžeja Panufnjika u kojem je solističku dionicu svirala violinistkinja *Patrycja Piekutowska*. Ovaj koncert organiziran je u suradnji s Ve-

Rade Šerbedžija i Miroslav Tadić

leposlanstvom Republike Poljske u Crnoj Gori.

„Iznimno sam sretan. Moje skladbe su jako zahtjevne, ali festivalski orkestar KotorArta se jako dobro snašao. Imali smo duge i iscrpne probe, međutim na kraju sve je bilo vrijedno truda. Reakcije publike su odlične i jako mi je bitno da su slušatelji uživali u ovako dobrom koncertu”, rekao je maestro Penderecki.

„Ovo je bio veliki uspješni poduhvat. Očekujemo maestra Pendereckog opet u Kotoru. Cijeli ovogodišnji program je jedno veliko obećanje značajnog napretka Festivala u svakom smislu i još bolje pozicioniranje na festivalskoj mapi regiona i Evrope, a ovakvi projekti upravo to i čine”, rekao je umjetnički direktor KotorArta i Don Brankovih dana muzike Ratimir Martinić.

Koncerte u sklopu ovogodišnjih Don Brankovih dana muzike održali su: Darko Rundek, Partibrejkersi, Rade Šerbedžija i Miroslav Tadić.

Međunarodni Festival klapa Perast

Festival klapa Perast obilježio je petnaestu godišnjicu s osam vrhunskih klapskih koncerata, koji su održani u svim bokeljskim gradovima,

Darko Rundek

što predstavlja značajno različitu programsku koncepciju u odnosu na dosadašnje festivale. Finalni festivalski koncerti održani su u Perastu 29. i 30. srpnja. Ovogodišnji Festival klapa zatvoren je krajem kolovoza koncertom „Poklon gradu” koji je u Perastu održala klapa Contra iz Splita.

KotorAPSS

Ove godine KotorAPSS se vratio temi koja je godinama obrađivana, a to je ponov-

KotorAPSS

na upotreba zapostavljenih objekata kulturnog karaktera diljem svijeta. U prethodnih nekoliko godina KotorAPSS stekao je reputaciju jednog od najboljih arhitektonskih događaja u regiji, a sve je popularniji i u široj javnosti jer svojim programom pokriva teme koje su više od arhitekture i urbanizma. KotorAPSS je osnovan kao ljetna škola, ali je projektima i inicijativama koje je iznjedrio postao okosnica razvoja arhitektonske scene i pozicioniranja Crne Gore u širim okvirima arhitektonske javnosti.

Pjaca od filozofa

Nakon vrlo uspješnoga prošlogodišnjeg izdanja Pjace od filozofa posvećenog ljubavi, ove godine se KotorArt Pjaca od filozofa okreće promišljanju tehnologije i nadzora. U posljednjih nekoliko godina najveće tehnološke kompanije današnjice, od Googla do Applu, prije svega ulažu u razvoj umjetne inteligencije, virtualne realnosti i besmrtnosti. Suvremeni život potpuno je nezamisliv bez mobilnih telefona, Interneta i društvenih mreža – naši su neuroni neprestano i stalno „konektirani“. Uz penetraciju tehnologije u sve predjele naših života, istodobno smo svjedoci ukidanja privatnosti i razvoja apso-

lutnog nadzora u odnosu na kojeg i Orvelova predviđanja zvuče kao bajke za djecu. Na međunarodnome filozofskom simpoziju pod nazivom „Budućnost je ovdje: tehnologija i nadzor“ sudjelovali su neki od najzanimljivijih teoretičara, ali i praktičara tehnologije, s ciljem zajedničkog propitivanja budućnosti u kojoj se već nalazimo.

Nedostajući segment KotorArt Teatar

Koordinator ovoga međunarodnog festivala i direktor „Don Brankovih dana muzike“ Ratimir Martinović ocijenio je da je KotorArt Teatar segment koji nedostaje festivalu. On je naglasio da će prema op-

ćinskim i državnim vlastima pokrenuti inicijativu s ciljem pronalaženja financijske potpore za ostvarivanje segmenta kazališta za odrasle u sklopu KotorArta.

„Imali smo ovdje KotorArt s Ljubišom Ristićem još prije 30 godina i osnivanje Grada teatra u Budvi. Ideja stvaranja teatra na trgovima ovoga grada potiče iz tih osamdesetih godina, a taj val traje do danas. Definitivno smatram da i Opština i Ministarstvo kulture moraju izdvojiti sredstva da bismo povratili teatarski segment i taj veliki teatar. Mislim da imamo ovdje u Kotoru i dobra personalna rješenja za uređivanje tog segmenta, ljude koji su regionalno afirmisani i priznati i koji bi se kvalitetno pozabavili konceptom i produkcijom i to će sigurno biti moja inicijativa prema nadležnima u Opštini i Ministarstvu kulture“, objasnio je Martinović.

Osmi međunarodni Festival KotorArt počeo je 1. srpnja i trajao do 17. kolovoza. Za mjesec i pol dana Kotor je posjetilo 1.015 umjetnika iz 24 zemlje, koji su izveli više od 250 programa. Stoga je ovo impozantan festival koji visoko pozicionira Kotor i Crnu Goru kvalitetom i opsegom svih festivalskih segmenata.

Ratimir Martinović

Zavjetne pločice Veselina Banjevića

Veselin Banjević

Zavjetne ploče Veselina Banjevića specijalno su rađene za izložbu koja je znak desetogodišnjice sjećanja na don Branka Sbutegu i izraz poštovanja prema svim znanim i neznanim pomorcima Boke, a sve u slavu Gospe od Škrpjela.

Piše:
Marija Mihaliček

Ususretu s Gospinim otokom pred Perastom, gdje se dodiruju nebo i more, Kokoljine slike i srebrni zavjetni darovi nadahnjuju i danas vjernike, hodočasnike, znatiželjnike i umjetnike. Ovo kultno mjesto, obavijeno legendama i oplemenjeno najuzvišenijim uresima u slavu Bogorodice, pamti mnoge sudbine i molitve.

Čudesan krajolik, specifičnost života uz more i duga i bogata tradicija oduvijek su bili poticaj i inspiracija umjetnicima. Tako je i danas kada se, u modernoj interpretaciji, osuvremenjuje umjetnička baština Boke kotorske (djela Voje Stanića, Ede Murtića, Vaska Lipovca, Koste Angelija Radovanija).

Gospa od Škrpjela, kovani metal

Gospa od jedara, kovani metal

Posebno mjesto pripada Vese-
linu Banjeviću (Cetinje 1946.)
koji je svoj umjetnički dijalog s
peraškom kulturnom baštinom
započeo ciklusom slika u koji-
ma je Kokoljine ikonografske
zamisli interpretirao na svoj na-
čin. Snaga umjetničkog univer-
zuma koji se krije pod kupolom
peraškog svetišta trajno je „za-
robila“ umjetnika i nadahnula
ga da se poslije nekoliko godi-
na posveti novome kreativnom
izazovu, za koji je inspiraciju
našao u samoj esenciji ovoga
posvećenog mjesta.

Naime, Banjevićev novi
umjetnički koncept ovog puta
ima svoje polazište u srebrnim
zavjetnim pločicama. Doploviti
s dalekih mora do obala Boke,
do svog doma, pa načiniti dar
Gospji i drugim odabranim sve-
tim zaštitnicima bio je stolje-
ćima san i žudnja pomoraca.
„Kruh sa sedam kora“, izreka
koja je oduvijek, pa i danas,
u ovom kraju sinonim za plo-
vidbu, nastala je za davnih i
opasnih putovanja na jedra.
Nije tim drevnim moreplovci-
ma bio potreban samo dobar
vjetar u jedra, morali su izbje-
ći prijeteće opasnosti čudlji-
vog mora, ali i sačuvati brod i
posadu kako u teškim ratnim
vremenima tako i od napada
gusara. Znani bokeljski kape-
tani, patruni, pomorski trgovci,
čije pothvate bilježe kronike
i arhivski spisi, a palače i cr-
kve svjedoče o njihovoj kultu-
ri i pobožnosti, ali i anonimni
mornari, ribari i težaci davali
su iskovati u srebru darove za
primljenu milost. Poklanjali su
ih Gospji od Škrpjela, ali i svim
drugim crkvama u pomorskim
mjestima. Proizvod veneci-
janskih ili lokalnih majstora
s iskovanim prizorima – zgu-
snutim pričama o sudbinskim
momentima pomorskog života
i drugih životnih nedaća – te
srebrne minijature svjedočan-
stva su umjetničkog umijeća,
a još više života i sudbina.

Inspiriran srebrnim frizom koji dijeli Kokoljin Marijanski opus, Banjević je razmišljao o mogućnosti interpretacije votiva. S vremenom je ideja sazrijevala, a vizija dobivala mnoge obrise mogućeg opredmećivanja teme i traženja materijala i tehnike. Poznavajući autora kao umjetnika koji je sklon izazovu i eksperimentu te poznat po originalnim realizacijama u različitim medijima, njegov kreativni pothvat, predstavljen na izložbi, ne iznenađuje. Namjerno ističem *pothvat* jer je riječ o ostvarenju čija tehnička izvedba prevazilazi do sada viđeno u Banjevićevim slikarskim i skulptorskim radovima. Kovanje u metalu, točnije izvlačenje metala pod pritiskom, ovdje podrazumijeva obradu aluminijumskih ploča (75 x 60 cm) graviranjem, što s obzirom na žilavost i čvrstoću materijala zahtijeva veliki fizički napor. Poslije crtanja slijedi dugotrajno i strpljivo, zanatski precizno tretiranje ploča, a krajnji rezultat su kreacije koje se doživljavaju i kao slike i kao plitki reljefi. Za razliku od slikarskoga ciklusa, u kome re-interpretira Kokoljine motive, autor ovdje svjesno apstrahira ikonografiju, barokne forme i naraciju te donosi posebno viđenje. Ove Banjevićeve *ex vote* u likovnom smislu potpuno su autonomne kreacije koncentrirane na tri elementa: MORE, BROD i BOGORODICU, na samu esenciju originalnih srebrnih minijatura. Odabrana zahtjevna tehnika nije umanjila, nego je dodatno istaknula kompozicijska rješenja i suverenost autorove linije koja definira oblike. Dok dočarava uzburkano olujno more, Banjević se služi specifičnom stilizacijom, a u prikazu brodova nastoji i uspijeva ostvariti prepoznatljive karakteristike tipova jedrenjaka. Njegovi galijuni, brikovi, brigantini, tartane, šambeci... brode punim

Gospa zastitnica, kovani metal

jedrima, čuvani nebeskom zaštitnicom, prkoseći pomahnitalome moru i oluji. Isticanje simbolike Bogorodice s djetetom pračeno je smjelim i domišljatim kompozicijskim varijetetima oblikovnih rješenja, što čini da svaki reljef nosi pečat posebnosti i dinamiku prizora. Među njima je, u formi diptiha, tematiziran i jedan od najvećih pothvata pomorske prošlosti Boke, iz sredine XVI. stoljeća, opjevan u junačkom epu Ivana Nenadića i poznatoj pjesmi *Razgovor ugodni naroda slovinskoga* Andrije Kačića Miošića. Iako je crtež dominantni likovni element, autor je uvođenjem boje i smišljenim kromatskim akcentima – zlatnim nimbovima, dodavanjem plave i crvene, a najčešće bi-

jele, na jedrima – razbio monotoniju sive aluminijumske površine. Banjević je ovaj jedinstveni postav simbolično zaokružio ostacima drvene barke: statvom i kormilom.

Zavjetne ploče Veselina Banjevića specijalno su rađene za izložbu koja je znak desetogodišnjice sjećanja na don Branka Sbutegu i izraz poštovanja prema svim znanim i neznanim pomorcima Boke, a sve u slavu Gospe od Škrpjela.

Svaki rad sagledan pojedinačno ili kao cjelina ima snažnu simboličnu i likovnu vrijednost, a njihov autor Veselin Banjević zavrijedio je da, uz potpis, doda *Votum Facit Gratiam Accept – Učinih zavjet, primih milost!*

„Muzika s nama, u nama i oko nas“

Ljubitelji klasične muzike i ove su godine, kao i prethodnih, uz kvalitetna izvođenja i pravilno selektiran program organizatora, mogli osjetiti atmosferu uzvišenog, kako to muzičkoj umjetnosti i dolikuje.

Piše:

Marina Dulović, prof.

U organizaciji NVO „Bocche di Cattaro“ od 1. do 9. srpnja održan je sedmi po redu Festival gudača - jedinstvena manifestacija u našoj zemlji kojoj je ponajprije cilj edukacija mladih muzičara i njihova afirmaciju na putu profesionalnog napretka. U sklopu izvaninstitucionalnog obrazovanja djece i mladih, zadatak ovog Festivala je da potiče, pokreće i unapređuje stvaralački potencijal mladih muzičara. Radom na unapređenju ukupne kulturne i turističke ponude Boke kotorske, ovaj festival već je prepoznat i visoko vrednovan. Ujedinjavajući dva segmenta, edukativni i kulturni, ovaj Festival išao je uzlaznom linijom. Pokrenut je 2010. godine na inicijativu profesora violončela s Bečkog konzervatorija Georga Ba-

icha kao pilot-projekt. Festival je išao uzlaznom linijom i do sada okupio značajan broj eminentnih muzičara i vrsnih pedagoga iz zemlje i inozemstva. Posljednjih godina Festival se organizira u partnerstvu s Kotorskim festivalom pozorišta za djecu u segmentu pratećih programa.

Ovogodišnja manifestacija imala je dva značajna segmenta koji su se ogledali u organiziranju radionica za obuku svih vrsta gudača, kao i koncertni program. Radionice su se ove godine prvi put održavale u Perastu, a vodili su ih sljedeći profesori: za violinu Arkadij Winokurov (Austrija) i Vujadin Krivokapić (Crna Gora), za violončelo i komornu muziku Georg Baich (Austrija) i Aleksandar Latković (Srbija), za violu Michael Bereznitski (Rusija), orkestar Vili Ferdinandi (Crna Gora) i za solo pjevanje Lilia Ilieva (Bugarska). U ambijentu baroknoga

grada i uz susretljivost ljudi dobre volje, radionice su izazivale budnu pažnju mnogobrojnih turista koji su s velikim zanimanjem pratili rad mladih muzičara. Na ulicama Perasta mogli su se sresti muzičari sa svojim instrumentima, koji su nalazeći inspiraciju na skalama, pjacama i mnogim drugim mjestima pridonosili ukupnoj atmosferi grada koji je imao svoju slavnu prošlost i u čijim su se salonima nekada nje govali svjetski muzički trendo-

vi. U sklopu koncertnog programa svečani koncert otvorenja VII. festivala u katedrali sv. Tripuna upriličio je Gudački kvartet „Vollmond“ (Srbija – Crna Gora) koji je na programu imao kompozicije Hajdna, Webera i Beethovena. Članice kvarteta, violinistkinje Milana Bjelobaba i Luna Kostadinović, violistkinja Aleksandra Kijanović i violončelistkinja Ana Dulović svojim muziciranjem napravile su uzvišenom atmosferu u katedrali sv. Tripuna, a mnogobrojna publika nije krila svoje emocije i dobro raspoloženje. Sljedećeg dana u crkvi sv. Pavla, okruženi slikama Draška Dragaša, kotorskoj publici predstavio se Gudački trio „Arni“ iz Beča, a trećeg dana u Galeriji solidarnosti svoj solistički program izvele su na violini Lalita Svente, violi Magdalena Bernhard i na violončelu Maike Clemens, također iz Beča. U nastavku koncertnog programa u crkvi sv. Nikole u Perastu izveden je barokni program na kojem su nastupili polaznici radionice za solo pjevanje, dok su svoj završni koncert imali sljedećeg dana u Muzeju grada Perasta. U istom prostoru prethodnog dana Festivala predstavili su se polaznici radionice za violinu, violu, violončelo i komornu muziku, a posljednji koncert upriličen je u Kotoru na Pjaci od kina. Orkestrom koji je bio sastavljen od mladih muzičara iz crnogorskih muzičkih škola dirigirao je iskusni pedagog i violinist Vili Ferdinandi iz Podgorice. Uloge solista imale su mlade violinistkinje Jelena Jovović, Milena Petković, Bobana Tešić, Tijana Stanišić, Luka Perazić i na flauti Jovana Mršulja.

Dosadašnji festivali, a posebno koncertni nastupi mladih muzičara, bili su prava atrakcija kako za domaću publiku tako i za mnogobrojne turiste. Ljubitelji klasične muzike su

i ove godine, kao i prethodnih, uz kvalitetna izvođenja i pravilno selektiran program organizatora, mogli osjetiti atmosferu uzvišenog, kako to muzičkoj umjetnosti i dolikuje. Ne krijući zadovoljstvo što su još jedan put pokazali da se Festival gudača drži čvrsto na kulturnoj mapi i što su s planiranim programom koji zavređuje pažnju učinili najviše koliko su mogli za mlade muzičare i pomogli na putu njihove afirmacije, organizatori su istaknuli da je dječji osmijeh

i njihov napredak najbolja nagrada i da čitav trud i te kako ima smisla. Uz izgrađen put i siguran pravac, profesionalan tim suradnika, gdje se realiziraju nove ideje usmjerene ka djeci i mladima, uz skromnu financijsku potporu, Festival gudača nastavlja punim jadrina dalje. Druženja uz muziku, uz preplitanje različitih kultura, iskustava i znanja, i ove godine ponudila su radost stvaranja, kreativni potencijal i energiju svojstvenu samo mladim naraštajima.

Klupska pjesma oplemenila ljeto u Boki

Klupa Kožino

Petnaesti po redu, jubilarni Festival klapa u Perastu, ljubiteljima klapskog pjevanja ponudio novu festivalsku koncepciju

Piše:

Marina Dulović, prof.

U saradnji s JUK „Herceg fest“ prvi put u Herceg Novom 1. srpnja održano je veče na kojem su se kvalificirale ženske klape. U ugodnom ambijentu parka ispred istoimene dvorane publici su se predstavile klape iz

Crne Gore, Hrvatske i Bosne i Hercegovine i to: Besida (Klis), Dalmatinke (Split), Diva (Široki Brijeg), Kandelora (Zemunik), Libar (Privlaka), O'dive bell canto (Berane), Salona (Solin) i Skontradura (Dubrovnik). Program je nosio simboličan naslov „Pjesma nad Bocom“, a goste je prve večeri u

revijalnom programu zabavljala klupa Castel Nuovo.

Sljedeće večeri, na poziv Centra za kulturu Tivat i TO Tivat, održano je drugo veče, također kvalifikacijskog tipa, na kojem su nastupile sljedeće muške klape: Bukaleta (Pazin), Kožino (Kožine), Morbin (Brač), Sveti Nikola (Metković). Nakon službenog dijela publi-

Klapa Castel Nuovo

Klapa Assa voce

ku su zabavljale klape Skontradura i Diva.

Direktor Festivala klapa Perast, Mikan Kovačević, u povodu jubileja naglasio je sljedeće: „Tokom 15 godina postojanja Festivala družili smo se s 297 klapa, okupili preko 3.000 učesnika i oko 15.000 posjetilaca na trgu ispred crkve sv. Nikole u Perastu. U jednoj staroj gotovo zaboravljenoj svesci sa 155 zapisa narodnih pjesama koje je 1907. godine u Boki zapisao češki muzikolog Ludvik Kuba pronašli smo muzičko blago i publikovali naučnu knjigu posvećenu tim pjesmama. Izdali smo već 4 broja stručnog časopisa 'Lirica' i u njima objavili preko 130 bokeljskih tradicionalnih, autorskih pjesama u savremenim klapskim obradama. Značajno dostignuće Festivala u Perastu je upravo njegovanje bokeljske

pjesme koja je već petu godinu obavezan dio takmičarskog repertoara svih klapa učesnica.“

U nastavku programa 16. srpnja u Centru za kulturu „Nikola Đurković“ u Kotoru održano je veče najboljih crnogorskih klapa. Uz zavidan broj sudionika i pod pokroviteljstvom Odbora za proslavu 10 godina crnogorske nezavisnosti predstavljen je dvostruki CD s 36 klapskih pjesama koje su prethodnih godina izvedene na Festivalu klapa u Perastu. Na radost organizatora, a i publike, predstavile su se sljedeće klape: O'dive bell canto, Castel Nuovo, Jadran, Bellezza, Bisernice Boke, Assa voce, Alata, Maris i Incanto.

Kraj srpnja mjeseca u Perastu je obilježilo finale Festivala i vraćanje na stari termin održavanja ovoga značajnoga kulturnog događaja. Kao uvodni

dio prve finalne večeri u Muzeju grada Perasta promoviran je četvrti broj stručne publikacije „Lirica“ koji je ove godine posvećen djelu Dionisia de Sarna San Giorgia, skladatelja koji je živio i stvarao krajem XIX. i početkom XX. stoljeća. Novo izdanje predstavili su članica Upravnog odbora Tina Braić Ugrinić i direktor festivala Mikan Kovačević. U sklopu tog programa upriličena je i crnogorska promocija „Zbornika radova Ljuba Stipišića Delmate“ na kojoj su sudjelovali autori mr. Mirko Đinđić i akademik HAZU-a Jakša Fiamengo. U predgovoru knjige autorski tim je istaknuo: „Svako izlaganje o Ljubi Stipišiću zapravo je govor o tragu, izgubljenoj blizini, skrivenosti, Delmatinoj prisutnoj odsutnosti, šaptaj o obvezi, čuvanju, nezaboravu i nadi. Ti

Klapa Kaše

Klapa Neverin

tragovi gotovo su uvijek čujni. Oni se priopćuju kao pjev ili riječ bogatog skladateljskog, melografskog i etnografskog rada Ljube Stipišića...“.

U nastavku programa pred crkvom sv. Nikole počelo je finale u kategoriji Nova klapska pjesma. Za voditeljski dio zadužena je bilaiskusna novinarka i voditeljica Jasna Jeknić Stijović, a nastupile su klape: Jadran (Tivat), Diva (Široki Brijeg), Castel Nuovo (Herceg Novi), Assa voce (Podgorica), Alata

(Podgorica), Incanto (Kotor), Skontradura (Dubrovnik) i Sveti Nikola (Metković). Od mješovitih klapa predstavile su se klape Baska (Baška Voda), Castel Nuovo (Herceg Novi) i Jadran (Tivat).

Na posljednjoj finalnoj večeri XV. festivala klapa u Perastu odmjerile su snage, ali i uljepšale još jedno veče u Perastu ženske klape: Alata, Diva, Neverin, O' dive bell canto, Oršulice, Salona i Skontradura te mješovite: Baska, Castel Nuovo

i Jadran, a od muških: Kožino, Assa Voce, Bukaleta i Kaše.

Festival klapa u Perastu potvrdio je da je za petnaest godina postojanja značajno obogatio kulturnu i turističku ponudu Boke kotorske, predstavljajući vrijednu muzičku baštinu, a istodobno potičući nove autore da stvaraju nove klapske kompozicije. Visoki umjetnički dometi ni ove godine nisu izostali uz stručnost i profesionalizam ljudi koji su uključeni u rad u nadi da će nadležni, uz potporu koju daju a koja nije dovoljna, učiniti još više kako bi se prepoznatljiv festival u regiji razvio u još kvalitetniji događaj na koji se rado dolazi. U nastavku ovogodišnjeg vrlo raznovidnog programa, u samoj završnici ljeta, ovogodišnji program Festivala klapa zaokružiti će koncert klape Contra iz Splita koji će nastupiti u Perastu 27. kolovoza.

Nagrade:

„Peraški kampanio“ za ženske klape:

- I. – Neverin (Kaštel Lukšić)
- II. – Skontradura (Dubrovnik)
- III. – Oršulice (Vodice).

„Peraški kampanio“ za mješovite klape:

- I. – Baska (Baška voda)
- II. – Castel Nuovo (Herceg Novi)
- III. – Jadran (Tivat).

„Peraški kampanio“ za muške klape:

- I. – Kožino (Kožine)
- II. – Kaše (Dubrovnik)
- III. – Assa Voce (Podgorica).

Nagrada Stručnog žirija „Nikola Gregović“ za najbolju kompoziciju:

- I. – „Borsa moje matere“ – muzika Željko Vlaho, tekst Minja Bojanić – klapa Sveti Nikola
- II. – „Oda Boki“ – muzika Jovanka Veljović, tekst Vladimir Brguljan - klapa Assa Voce
- III. – „Pisma moru“ - muzika i tekst Tomislav Sušac – klapa Diva.

Nagrada Stručnog žirija „Minja Vučetić“ za najbolji aranžman:

- „Borsa moje matere“ – klapa Sveti Nikola.
- Nagrada Stručnog žirija za najbolji tekst:
- I. – „Kamen Boke“ – tekst Božo Vodopija
- II. – „Borsa moje matere“ – Minja Bojanić
- III. – „Pisma moru“ – Tomislav Sušac.

Nagrada publike:

- „Tre sorele“ – muzika, tekst i aranžman Dušica Četković - klapa Incanto.

Žiri za muzički dio:

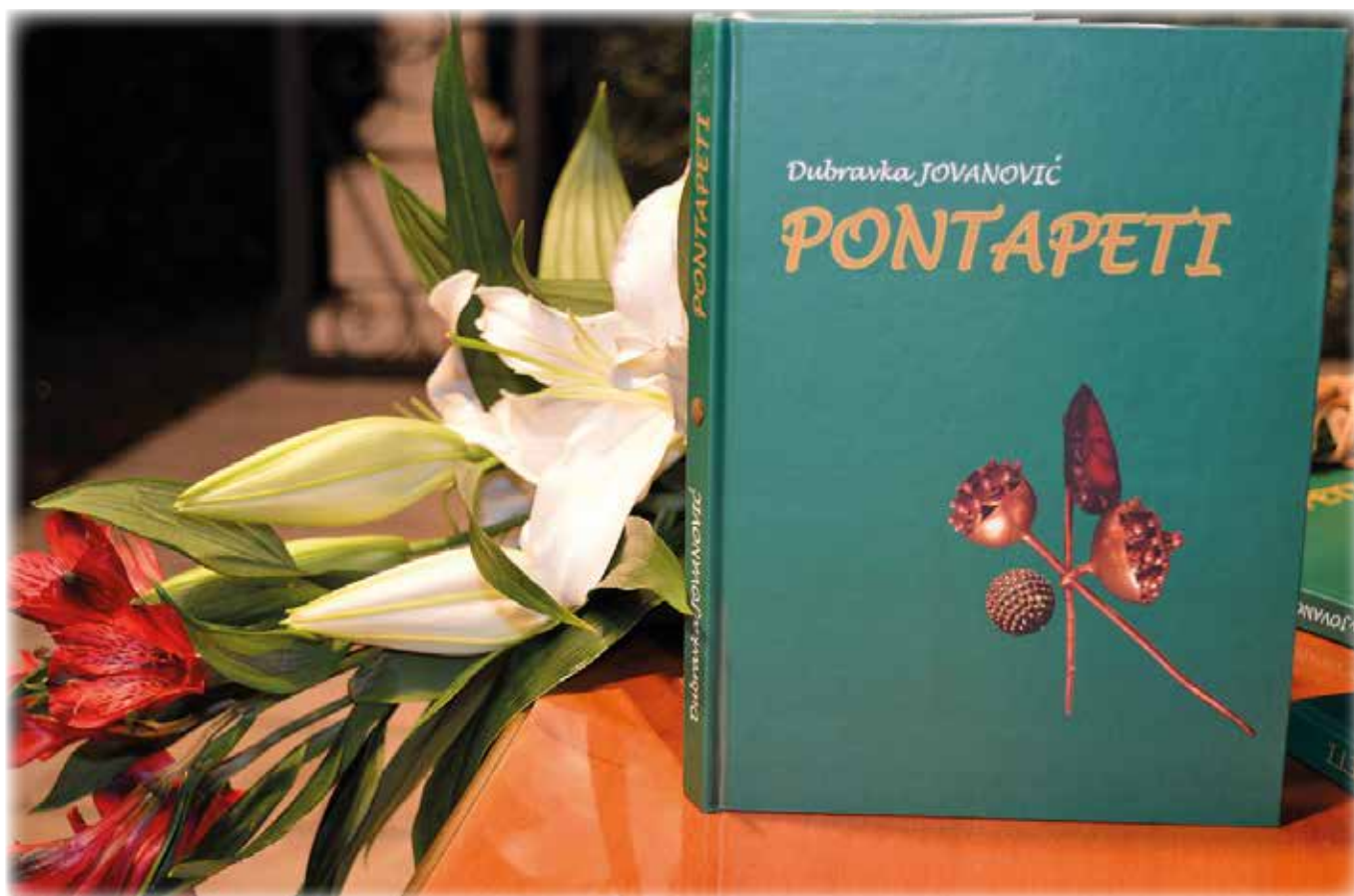
Dragana Armacki, Vojislavka Milić, Marina Dulović, Nera Gojanović, Sara Dodik, Mojmir Čačija i Dušan Šarac.

Žiri za tekst:

Tina Braić Ugrinić, Vjera Banićević, Obrad Pavlović, Jakša Fiamengo i Ante Mekinić.

Raskoš i otmenost „Pontapeta“ Dubravke Jovanović

Knjiga Dubravke Jovanović PONTAPETI nimalo slučajno počinje golubom na vječnom kotorskom krovu. To je golub zaboravljenih sivih pisama, golub mira, suživota i sloge kao tradicionalnog kotorskog vrijednosnog koda, golub ljubavi.

Piše:
Slavko Mandić

Na kotorskoj citateli, mjestu će bedemi uranjaju u more s jedne, a s druge strane dodiruju obronke Lovćena, 29. jula je održana promocija knjige pjesama "Pontapeti" Dubravke Jovanović. Otmeno, kako priliči drevnom Kotoru barokna scena obavezivala je na dostojanstvo i duhovno preplitanje onovremenog i ovovremenog u gradu vila i mistike koja je činila da se publika osjeća opčinjeno i prati raskoš života koji je davno već u zaostajanju za nama današnjim. Uzdas i sjete za minulim pa i po koja suza onih starijih najbolji su dokaz koliko je Dubravka uspjela da probudi emocije i porukom da čuvamo bogatstvo istorije, tradicije i kulture UNESCO-vog Kotora zamisli prisutne i upozori ih na obavezuju da čuvaju melodičnost bokeljskog jezika i sve one vrijednosti koje su drevni grad uzdigle na pijadestal Mediterana.

Govoreći o "Pontapetima" Dubravke Jovanović, Slavko Mandić, novinar i publicista je kazao da je riječ ostala kao

posljednji bastion odbrane kojom se lirsko pero kotorske pjesnikinje suprostavlja onima koji bezdušno raskubaju višeslojnu poetiku kamena i mora, mjeseca u mijenama i zore bijele u bokeljskom zagrljaju sna i jave.

Grad iznad koga zvijezde rojevila blijinatna kola vode, grad čija je mističnost i duboka misaonost tražila rijetke da im se povjeri a rijetko ih nalazi, udahnuo je iskru stvaranja u krhku poetsku nit čija je pređa tkala i tka bez prestanka vila zaštitnica. Usamljena je, ali i svjesna da je vrijeme iz doba njene početne slojevitosti izgubilo bitku. Pa ipak, ona ide kroz misaone usjekline hrabro se suprostavljajući svima čija je rascijepljena ovovremenost prepoznata opasnost koja zbori tugu i pretače je u jauk koji se noću čuje iz kotorskih bedema. Čuvajući danas autentičnost i mirisnost Boke kotorske, bogatom leksikom koja opstaje samo zahvaljujući njoj, Dubravka nastoji da Kotor govori jezikom svile, tanano, melodično, poetično, na momente skokovito i uzavrelo, pa opet nježno i muzikalno sa nekom

čudnom toplinom kojom uspije da razgali naša srca toliko jako da povjerujemo u vaskrsnuće. I traje to tako, dok traje priča i pojam poetskog slavlja, dok se sjedinjuju ljubavi Gospe od Škrpjela i Svetog Đorđa.

Dubravka metafizički proučava neku njoj ispreplitanost stvarnost kroz milenijumsko vrijeme unatrag, ali i ispred nje koju sama vidi i poetski je čini dostupnom, istina samo malim dijelom ili dodiranjem samo nama koji uspijevamo da je osjetimo i da se potom istinski zapitamo što je to što se zaista nalazi iza i iznad svake realnosti.

Postoji li to nešto što uporno traje a što nam je Dubravka osvijetlila kroz ciklus SVETE BOKEŠKE LJUBAVI? Da li su se zaista prožimali duhom Hipnos i Teuta lutajući svemirom i dan danas, kako je Gospa od milosti svijetlila Svetom Roku ili Gospa od snijega grijala nebosklon blaženog Gracije? Kako su se družili Sveti Matija i sveta Klara, Gospa od zdravlja i sveti Ivan. Nije ih Dubravka nalazila tragajući za njima. Oni su smišljeno dolazili u njene bijele snove tražeći pomoć, svjesni da im jedino ona može udahnuti život izvan života. I tako bi, i tako jeste. Oni žive svoje i njene druge živote.

Knjiga Dubravke Jovanović PONTAPETI nimalo slučajno počinje golubom na vječnom kotorskom krovu. To je golub zaboravljenih sivih pisama, golub mira, suživota i sloge kao tradicionalnog kotorskog vrijednosnog koda, golub ljubavi. Golub je odlepšao u taj drugi svijet koji istinski postoji kod pjesnikinje i od nje uzeo stihove koje slušamo večeras da više ne čekaju zapatani u koricama koje kopča zlatni pontapet.

Svaki od ciklusa Dubravke Jovanović ima neku posebnost. I sad će neko reći da je

to normalno i da su zbog toga stihovi smješteni u poglavlja. Naravno da ne mislim na posebnost u tom smislu. Mislim na posebnost povezivanja. Onog koji čini grad pod upaljenim feralima živim, onoga koji diše ozon s Pestin-grada kružeći u zlatnoj kočiji s vilom Alkimom po srebrnoj mjesecini koja briljante propipa po krovovima, portalima, portunima, kaniželama, pjacama, pjacetama, kamenim rapsodijama baroka i renesanse. Ona bi grad đe neđe ispod žive život temelji mistike sjedinjeni u poruku na drvenim šipovima koji odolijevaju vjekovima jer upravo s njima

diteljima i babom starom kao simbolom zaštite i drugačije ljubavi, pjesnikinja se pita kako to da taj miris pinije, lavande, miris otmenog ne fali ovim današnjim hodajućim mobitelima? Ona ne voli virus tehnološke razgradnje duha, fejsbuk ni tvider. Iskreno, sa tim društvenim razvojnim simbolima koji današnjicu čini po malo bezdušnom, ona i ne umije da se služi. I neće, kaže nikada, a to je ne inspiriše čak ni jedan stih da napiše.

Ministarstvo kulture Crne Gore je Dubravkino pisanje prepoznalo kao nematerijalnu vrijednost koja se ogleda kroz pisanje jezikom koji odumire

Nadahnuto i samo onako kako ona umije, publici se obratila književna kritičarka i profesorica mr Aleksandra Vuković riječima da je Dubravku osjećala i prije nego je za nju čula, šetajući ulicama Kotora koji su, kako je pjesnikinja kazala krvotok kojim struji život drevnog grada. Kada je vapor poezije ujezdio u porat Dubravkinog života svi kotorski baladuri propjevali su u jedan glas istoriju gledanja, slušanja, mentaliteta jednoga grada. Grad je prozborio glasom jedne žene. Grad koji pamti „osmeh Kraljevića Marka“, nastao u grozničavoj igri smrti i

tvori zajednicu koja je optočila kotorsku univerzalnost.

Vežući poetski vez kroz simbolične pontapete koji predstajaju ljepotu u vremenu prošlom, vremenu koji je duboko proživljavala i ne prestaje ni dan danas, i neće dok traje, onom vremenu koje je snažno osjećala sa svojim ro-

upravo zahvaljujući Bokeljima koji ne pokazuju gotovo nikakvo interesovanje da ga očuvaju i tu milujuću melodičnost prenesu na pokoljenja koja dolaze. Ostaće Dubravkin miris mora, Kotora, Boke kotorske i Mediterana kao pojslavuja koji sjajno zvuči ali se jako rijetko čuje.

ljepote, zaplamtio je sa jezika njegove razigrane gospe, koja nam je kao „najmanji krvni sud pod kožom grada“ otkrila njegovu krvnu sliku. K-o-t-o-r, K-o-t-o-r u ritmu stiha, u taktu strofe Dubravke Jovanović, muzika Mediterana. Zvuk mediteranske Crne Gore, oblikovane vjetrovima i valovima

Jadranskog mora, toga „mora bliskosti“, sav se izrazio u šumovima i tonovima Dubravkine poezije, koja se pod težinom leksičkog blaga koje nosi

različiti način izrade. Do danas, pontapet je važan estetski detalj na ženskoj odjeći. Šest pjesničkih cjelina jesu megaljoni u okviru jedne zbirke

dostignute fjake, specifičnoga stanja duha, koje izaziva more, mirisi naranče i violice, karakteristična umideca, ali i đir i đita, maškare kotorskoga karnevala. Pjesnikinja-tkaljica, naučena da razmotava klupko kojim je njena pretkinja Jacinta Kunić-Mijović vezla Gospu i anđele, pretvarajući svoju čežnju u goblenski zavjet, u stilu „pušti me proć“ zalazi u najskrovitije predjele života i sna, sve vrijeme se sećajući, jer su njene ventule, manine, bustići i gvan-te kao sprema iz njene škrinje sve njeno blago koje lavandom miriše na oca i majku. Ispod kušina, koji sve tajne noćne krije, moguće je da se u svecu probude oni što vječno spavaju, otac i majka, gla-

sva savila u zidine grada, da u njima osigura svoje duugo kotorsko trajanje. Kotorsko trajanje Crne Gore, u stvari. Ovo nije Dubravkin prvi put u poeziji, ona se oglašavala kada god je Kotor u njoj kazivao svoje najvažnije priče, ali nam se čini da je ovoga puta pjesnikinja najdalje otišla kroz kanižele jezika grada i poezije Boke. Zbirka pjesama „Pontapeti“ svojom strukturom i sadržajem to nesumnjivo dokazuje. Svaka od šest pjesničkih cjelina (ciklusa) jeste pontapet svoje vrste. Kao prsni nakit, pontapet nema samo estetsku funkciju već je služio i kao spona na ženskoj košulji. Ukrasni broševi i igle imali su razne oblike i

koji su povezani svojom unutrašnjom, ženskom logikom. Ženskom logikom nazivamo stil kojim je tekst ispisan. Dinamika stiha, ali i njegov leksički naboj, razbarušenost pjevanja i sklonost prikazivanja u slikama, formiraju specifičnu atmosferu u pjesmi, koju bismo mogli nazvati ženskim načinom tkanja poezije. Obilato korištenje arhaizama, riječi karakterističnih za bokeški milje, predstavljanje života Kotorana, njihovih tradicionalnih, ali i svakodnevnih obika, tanano prisustvo lirskog subjekta kroz čiji „filter glavnog“ prolazi i pročišćava se do jasnoće i punine život čitadina i čitadinki, proizvodi poetski svijet rijetke vrste i atmosferu

som i pupoljkom. U stihovima u kojima se smjenjuju nostalgija i vesela pjesma, lirski subjekat ima funkciju ferala, njegovim pogledom sva poezija iznutra svijetli, kao žarulja koju održava vatra pletenja. Ženski glas ni na jednoj stranici ove poezije ne posustaje. To je glas koji se čuje i koji čuje ženske tugovanke i čakule. Što li se sniva pod bijelim rekamom uzavrelih strasti, pod udovičkom cacarom kojom zabijeli (izblijeđi) i potonja nada, jedina iskra na dnu čupa ženskih čežnji, kada ljubav zanoči tamo će se pjesma završava? Možda se tada najintenzivnije sanja, kao u molitvi Bogorodici, toj pojamnici svakoga ženskog žala... I što se živi na „vi-

soke take kada gospe prođu”, kada gradom prostruji energija njihovih svila i kadifa i čuju se botunade na sve strane? Možda se tada najviše plače ispod kušina i nižu se perle tuge na kolajnama života... Poseban ciklus pjesama čine “Svete bokeške ljubavi”. U kolopletu ispjevanih svetaca i svetiteljki čije se tiho prisustvo ošuća u svakom kantunu Boke, razaznaje se ideja njihovog jedinstva, stalne i učinkovite borbe da se održi duh Boke, njenoga religioznog nadahnuća. Kraljica Teuta, Gospa od Zdravlja, Gospa od Škrpjela, Gospa od Snijega, Sveta Klara, Gospa od Milosti i Blažena Ozana Kotorka čiji se kult njegovao stoljećima trajanja grada i pamćenja ljudi, u savezništvu sa Svetim Ivanom, Svetim Đorđem, Blaženim Gracijom, Svetim Matijom, Svetim Rokom čine jedinstveni svijet udružene ženske i muške energije, postignute harmonije.

U ovim pjesmama stihove gradi eros, taj mag stvaralačke energije, bez čijeg drhtavog prisustva umjetničko djelo ne bi imalo smisla. Eros među svecima, kao uznemirujući val na moru, kao njegova poželjna dinamika. U pjesničkom svijetu Dubravke Jovanović sve vrca od nostalgije, od izbrušenog šećanja na najbolje dane Kotora, na doba šinjora i šinjorina, kafane Dojmi “ljepše od kuće, toplije od stana”, i na tajne starih škafetina u kojima se svjesno i nesvjesno zapatala sva rumen detinjstva i sjaj mladosti. Pjesma je Dubravkina i ljubavno tkanje koje se ne rasipa ni na jednom važnome mjestu, čak ni na granici sa samoćom. Jezikom se može najdublje u “ljubavnu ljubav” ući. To je, rekli bismo, i najdublje mjesto života. A tamo, tamo se ne smije slabom ri-

jeći, samo onom jakom, “prejakom” koja se piše i kada niko više ljubavnu ne piše. Mjesečevom košuljom ogrnuta, tim ženskim prekrivačem, ona noću ispisuje svoju žensku istoriju bola i čežnje, koju joj diktira strah da će se zaboraviti. Pjesme su ove pontapeti, filigranski simboli jedne ženstvenosti.

Najlakše mi je pjesmom, kazala je na kraju večeri brojnoj kotorskoj publici poetesa Dubravka Jovanović ali ću ipak reći da je ovaj grad poezija i sam je piše a kome malo nervjače zadrhti pred prolaznošću ovoga svijeta pa vrijednosti za vječnost prepozna, lakše mu je kada može da zauistavi komadiće malih velikih života i da ih stihom ovjekovječi. Ovu slanu ariju, ovaj vonj drevnoga grada njegove ure i

ještam. Želim da pontapeti ostanu i ne mirim se sa nekim novim kolarima i mjerama starih kotorskih krovova, izmijenjenih obala nekom novom gradnjom, novoga jezika, muzike koja je to najmanje, konfužiona koji nema atmosferu, potrošačkoga duha, ljudskoga lica na kome je od umora ali i halapljivosti. Moj Kotor i moja Boka i jeste poezija starinom, vrijednostima, tradicijom koju piše svaki kamen kome je trajanje milenijumsko. Lako je pisati i sa vama dijeliti doživljaje moje nove knjige kada vas je ovoliko i kada vam na licu čitam dobrotu, malo sjetite za pasanim vremenima mirnoga grada i njegovog šarma ali hoću da vjerujem da su sve tranzicione promjene svuda u svijetu ipak prolaznost a da su iskonske vrijednosti vječnost.

Zato ću vas pozdraviti stihovima mojim posvećenim

aure, ljude i užance moje mladosti ali i ovovremenih slika grada u kome vapori fišćaju, golubovi i mačke šotobracu prolaze kaletama ja nerom i perom međ stranice knjiga smi-

čuvarici i braniteljici ovoga najgradskog grada u našoj prelijepoj državi.

PROMOCIJA KNJIGE KAPETANA MIHAILA OGNJENVIĆA

Morski dnevnik

„U brodskom dnevniku autor govori i o nekim aspektima koji su gotovo nepoznati modernome, mladom čovjeku: približava nam ritam življenja u kojem nema brzanja, nema društvenih mreža, mobilnih telefona, u kojem je more ta mreža koja spaja i povezuje ljude. Ljude koji ne žure, ne trče pred životom, već se prepuštaju ritmu, talasima, dišu i bore se za ideje punim plućima.“

Piše:

Marina Dulović, prof.

Otočić Gospe od Škrpjela, za sve Bokalje i pomorce kultno mjesto, nije slučajno izabrao kapetan duge plovidbe Mihailo Ognjenović za promociju svoga „Morskog dnevnika“. Povod tome je i što je 6. kolovoza 1945. godine bačena atomska bomba na japanski grad Hirošimu nakon čega su nastale nesagledive posljedice koje čovječanstvo ne treba zaboraviti, ali treba učiniti sve da se ne ponovi. Kapetan Mihailo posjetio je Hirošimu 1964. godine i tijekom mnogobrojnih godina provedenih na moru ništa strašnije od tog događaja nije vidio i doživio. „Te strahote muzeja i slike nikada ne mogu zaboraviti. Osjećam obavezu da se svim žrtvama iz Hirošime odužim paljenjem svijeća u ovom hramu Gospe od Škrpjela, kao i promocijom svoje knjige kojom želim obilježiti 71 godinu nemilog događaja. Danas je u Kotoru pet kruzera koji su obaviješteni o ovom događaju i oni već pozdravljaju brodskim sirenama kada prolaze pored otočića, a svakom od njih sam poklonio po dvije knjige, sa željom da moj ‘Morski dnevnik’ oplovi svijet kao što sam ja to činio čitav svoj radni vijek. Jedna knjiga je poklon kapetanu, a druga brodske biblioteke. Inače, knjiga se ne prodaje, već želim kompletno izdanje pokloniti dragim ljudima“, istaknuo je Ognjenović.

Muzički dio programa osmisila je Andrea Orlando, a moderator večeri, koja je svakako zaslužila pažnju i okupila značajan broj ljubitelja i poštovatelja pisane riječi unatoč lošem vremenu, bio je poznati novinar i publicist Siniša Luković. Govoreći o knjizi on je istaknuo: „Neki od doživljaja koje ćete naći među stranicama ove knjige su dramatični,

drugi su romantični, negdje vlada spokoj i gotovo poetski mir pri opisu pogleda na kakav impresivan pejzaž s dalekih obala ili druženja s ljudima koje je kapetan tamo sretao, a drugdje ćete osjetiti strah, hladnoću i tjeskobu dok Ognjenović opisuje nevere, požare i druge pogibelji na moru.“ Zaključio je riječima: „Boka, njezino pomorstvo, pomorska historija i kultura ovom su knjigom dobili novu vrijednost na koju mogu biti ponosni...“

nas na vrlo slikovit, osjećajan i produhovljen način vodi putovanjima po svjetskim morima diljem ovoga našeg planeta. Polazna tačka ovog dnevnika svakako je Risan, rodno mjesto kapetana Ognjenovića, najstarije mjesto u Boki kotorskoj koje je dalo u proteklim stoljećima puno uglednika, diplomata, trgovaca i pomoraca. Ovaj dnevnik koji predstavljamo večeras je nešto više od šturih službenih izvještaja brodskih dnevnika. On dočarava intimni doživljaj

Don Srećko Majić i autor knjige Mihailo Ognjenović

U svom obraćanju bibliotekar Pomorskoga muzeja u Kotoru, vrsni poznavatelj historije pomorstva Slavko Dabinić, istaknuo je sljedeće: „Morski dnevnik kapetana Mihaila Ognjenovića za razliku od službenih brodskih dnevnika predstavlja svojevrsnu priču potkrijepljenu osobujnim ličnim sjećanjima koji

njegovog autora, našeg kapetana Ognjenovića, opisujući posjete gradovima i lukama u koje dolazi, zgone i nezgone koje prate ovakva putovanja.“

U svome nadahnutom obraćanju don Robert Tonsati je naglasio: „Moram reći da je gospodin Ognjenović odabrao doista posebno mjesto da bi svoj ‘Morski dnevnik’ predsta-

vio javnosti - otok Gospe od Škrpjela, zavjetno svetište Boke i bokelj-skih pomoraca. Svetište koje je zapravo svojevrsan oksimoron: ono je poput broda koji je trajno usidren istodobno uvijek u plovidbi. Ovaj brod ne plovi ka svjetskim lukama

prenoseći dragocjene i vrijedne terete niti prevozi putnike s jednog kraja obale na drugu. Njegova plovidba premošćuje daljinu između Stvoritelja i stvorenja. Odredište je uvijek jedno – Luka spasa, a teret koji prenosi uvijek Božja prisutnost u Riječi i Euharistiji... Ovo je brod koji je u isto vrijeme i luka jer u njemu ljudi svih generacija nalaze mir, utjehu, prose snagu i jačaju nadu... stoga nam priča o životu provedenom na moru, predstavljena na ovome svetome mjestu, uvjeren sam, još snažnije večeras govori.“

U ime izdavača obratio se Igor Perić biranim riječima: „U brodskom dnevniku autor govori i o nekim aspektima koji su gotovo nepoznati moderne, mladom čovjeku: približava nam ritam življenja u kojem nema brzanja, nema društvenih mreža, mobilnih telefona, u kojem je more ta mreža koja spaja i povezuje ljude. Ljude koji ne žure, ne trče pred životom, već se prepuštaju ritmu,

talasima, dišu i bore se za ideje punim plućima.“

Kapetan Mihailo Ognjenović svoje umirovljeničke dane provodi u rodnom Risnu odakle povremeno odlazi svojoj familiji u Beograd i London. Iako je njegov ritam življenja usklađen s godinama, on živi u duhu novih tehnologija i saznanja. Njemu nisu strani novi vidovi elektroničkih komunikacija, Internet, tablet (koji je uvijek uz njega), mobilni telefon i ostala čuda koja u ovom

vremenu „život znače“. Nakon jutarnjeg plivanja na Staroj slanici, redovan je gost risanskog kafića „Hipnos“ i uz ju-

tarnja druženja i razgovor predstavlja ugodno društvo za sve generacije. Njegovi interesi i saznanja u području kulture govore o čovjeku koji, iako je bio odvojen od kopna veći dio života, kao da ništa nije propustio.

Za kraj ovog teksta prenosim odlomak koji će čitateljima približiti posao koji se s pravom zove „kruh sa sedam kora“.

„Tačno 48 sati poslije napuštanja broda vidimo u daljini brod kako se približava. Od silne radosti zaboravljamo na ajkule, vodu koja prodire u čamce, činjenicu da nema hrane, a još manje onih stvari i darova koji su ostali na brodu. Radosno smo gledali jedni u druge, a pogledi su nam govorili da smo spaseni! Tu,

međutim, nije kraj drami – s ‘Morozinija’ nam javljaju Morzeovom azbukom da se udaljimo od broda u plamenu jer ne žele da rizikuju zbog svojih putnika. Nije nam preostalo ništa drugo nego da veslamo. Punih nekoliko sati smo na izmaku snage, ali blizu do cilja, veslima parali more da bi tek u noć stigli do naših spasilaca. Bila je to epska slika – italijanski brod sa upaljenim reflektorima obasjava spasenu posadu dok u daljini ‘Kosmaj’ gori kao buktinja.“

ših spasilaca. Bila je to epska slika – italijanski brod sa upaljenim reflektorima obasjava spasenu posadu dok u daljini ‘Kosmaj’ gori kao buktinja.“

Još jedna nezaboravna „Fešta nad feštama“

U akvatoriju Kotorskog zaljeva 23. kolovoza održana je još jedna „Bokeljska noć“, a defile maštovito ukrašenih barki i spektakularan vatromet promatrala je mnogobrojna publika.

Direktor Direktorata za upravljanje turističkom destinacijom Marko Petričević ocijenio je da je Bokeljska noć jedna od triju najboljih u povijesti ove manifestacije. On je „feštu nad feštama“ usporedio s onom iz 1938. kada je u Kotoru s britanskom flotilom boravio kralj Edvard, kao i iz 1959. kada je s jugoslovenskom flotilom pokraj rive za tu priliku bio Josip Broz Tito. „Sjajne kreacije, maštoviti ljudi. Rekao bih da je Bokeljska noć uvijek veličanstvena i uvijek različita“, rekao je Petričević.

„Ono što smo planirali, to smo i ispunili. Zadovoljni su, koliko vidim, učesnici, publika, sponzori, mediji... Dakle, svi koji su činili ovaj kolorit. Mislim da možemo biti zadovoljni i da smo pokazali da Kotor zaista ima jedan poseban nerv koji je jako teško objasniti onima koji nisu odavde, ali u njemu znaju da uživaju“, mišljenja je direktor Kulturnog centra Nikola Đurković Kotor (organizator manifestacije), Miloš Dževerdanović. On je posebno istaknuo maštovitost u primjeni novih tehnologija pri izradi barki koje su bile dio Bokeljske noći.

Po riječima Mirze Krcića, direktora Turističke organizacije Kotor, suorganizatora Bokeljske noći, pred žirijem sinoć nije bio nimalo lak zadatak.

„U svakom slučaju vjerujem da će i gosti i sugrađani biti zadovoljni nakon onoga što su bili u prilici da dožive na rivi. Večerašnja fešta je ujedno i kraj kulturnog ljeta u Kotoru i priprema za posezonu“, rekao je Krcić. On je istaknuo ulogu novinara za manifestacije tipa Bokeljske

noći koji izvještavanjem značajno pridonose i turističkoj prezentaciji destinacije.

pozitivne ocjene imala je i publika, koja je uz maštovite kreacije posebno uživala u vatrometu i koncertu Petra Graše.

Prva nagrada na tradicionalnoj manifestaciji „Bokeljska noć“ pripala je kreaciji „Apokalipsa“, druga „Zlatnoj kočiji“, a treća „Kotoru u poplavi“.

Nagrada za prvu barku iznosi 1.500 eura, za drugu 1.000 eura, a za treću 500 eura.

Stručni žiri radio je u sastavu: prof. dr. Milenko Pasičević, predsjednik i članovi Vlasta Mandić i Slavko Ivanović.

Radio Kotor

5. kolovoza 2016.

Hrvatska je s ponosom obilježila 21. obljetnicu VRO-a, Dan pobjede i domovinske zahvalnosti i Dan hrvatskih branitelja

U Hrvatskoj je 5. kolovoza državni praznik koji se slavi kao Dan pobjede i domovinske zahvalnosti za akciju Oluju, kojom su pod hrvatsku upravu vraćeni posljednji dijelovi teritorija pod kontrolom pripadnika srpskih vojnih jedinica. Od 2000. taj dan se obilježava i kao Dan oružanih snaga Hrvatske.

Na taj dan prije 21 godinu počela je završna oslobodilačka vojno-redarstvena akcija - Domovinskoga rata - Oluja - u kojoj su nakon četiri godine okupacije pobunjenih Srba oslobođena područja u sjevernoj Dalmaciji, Lici, Banovini i Kordunu, a omogućene su i oslobodilačke akcije u susjednoj Bosni i Hercegovini.

Najveći uspjeh u operaciji postignut je u prijepodnevnim satima 5. kolovoza, kad su pripadnici 4. i 7. gardijske brigade Hrvatske vojske (HV) oslobodili Knin. Zbog njegova strateškog i simboličkog značenja, dan oslobođenja Knina u Hrvatskoj je proglašen Danom pobjede i domovinske zahvalnosti, a zatim i Danom hrvatskih branitelja. U sljedećim danima hrvatske snage zaposjele su državnu granicu, osigurale je i krenule u pretres oslobođenog prostora sjeverne Dalmacije, Like, Banovine i Korduna.

Svečanim podizanjem zastave na kninskoj tvrđavi počela je središnja proslava 21. obljetnice vojno-redarstvene akcije Oluje. Tom svečanom činu nazočio je državni i vojni vrh na čelu s predsjednicom Republike i vrhovnom zapovjednicom Oružanih snaga RH Kolindom Grabar Kitarović i predsjednikom tehničke Vlade Tihomirom Oreškovićem. Tim povodom

hrvatska predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović uputila je hrvatskim državljanima i državljanima srdačnu čestitku u kojoj je naglasila da je Oluja kruna povijesne borbe za slobodu. „Svim hrvatskim državljanima i državljanima u domovini i svijetu srdačno čestitam Dan pobjede i domovinske zahvalnosti i Dan hrvatskih branitelja. Domovinski rat temelj je naše države, a Oluja kruna naše povijesne borbe za slobodu. Želim jasno reći da poštuemo svaku žrtvu jer je svaki život jednako vrijedan. Oluja je bila i ostat će politički opravdana, etički čista i briljantno izvedena.“ Dodala je da smo Olujom „dokazali svoju odlučnost da budemo slobodni, ponosni na svoju pobjedu i na sva dosadašnja ostvarenja i uspjehe pa proslavimo radosno naš državni blagdan, sa zahvalnošću svima koji su podnijeli žrtvu života i zdravlja za ostvarenu neovisnost i s vjrom da ćemo u domoljubnom zajedništvu ostvariti željene ciljeve za našu budućnost“, poručila je predsjednica Grabar Kitarović u blagdanskoj čestitki.

U Knin su pristigli mnogobrojni građani kojih se, po najavama, očekivalo oko 100.000. Među njima su mnogobrojni hrvatski branitelji i ratni vojni invalidi koji su 1995. sudjelovali u Oluji.

S Tvrđave se svečanost preselila u središte grada gdje je Dan pobjede obilježen cjelodnevnim programom.

Održan je veliki koncert pod nazivom „Pobjeda za heroje - Knin za vodotoranj“, tijekom kojeg su se prikupljale donacije za obnovu toga vukovarskog simbola. Na koncertu kojim je završeno svečano obilježavanje Dana pobjede i domovinske zahvalnosti u Kninu nastupili su Orkestar Hrvatske ratne mornarice, klapa Sveti Juraj Hrvatske ratne mornarice, Tamburaški orkestar Hrvatske radiotelevizije i Marko Perković Thompson.

Dario Musić

Njegoš u sjaju vječne luče

Miraš Martinović u svome novom romanu „Drugoga sunca luče”, koji je u srpnju promoviran u kotorskoj Galeriji solidarnosti, osvjetlio je jednoga drugoga Njegoša, onoga koji je čitav stao u epistolu.

Onoga čiji se jezik najbolje iskazao i ostao na izvornosti našega jezika, najviše na fonu staroslovenskoga jezika, gdje je od šuma zaborava čuvao sve one oblike riječi koji se danas možda još samo koriste u primorskim gradovima - naglasila je iscrpnim osvrtom na ovaj roman književna kritičarka mr. Aleksandra Vuković.

Roman „Drugoga sunca luče” jedan je ulazak u prostor metafizičkog u Njegošu, u onaj prostor koji je Njegoš sam.

Luča mikrokozma, po mišljenju A. Vuković, Njegoša čini ravnim s Eshilom koga Njegoš u ovom djelu, kao netko tko se pojavljuje kao pripovjedač, često i spominje, na koga se i poziva, uspoređuje ga s Danteom i Miltonom i tako Luča mikrokozma Njegoša čini nadnacionalnim pjesnikom.

To je Miraš Martinović shvatio jer neprestano u ovome Njegoševu romanu s Njegoševom lučom razgovara.

Sve je u ovom romanu vrlo lijepo povezano, prvo je povezana misao o svjetlosti, analizira A. Vuković, koja je po njezinu mišljenju i misao krilatice i vodi-lja ovoga djela.

Što je svjetlost bila za Njegoša to je, čini se, i svjetlost za autora ovog romana. Ovu tradiciju koju baštini Njegoševa književnost Miraš Martinović na jedan dubokouman je način shvatio, spoznao, vodeći

u sebi duge razgovore s Njegošem. Ono što negdje najdublje otvara Martinović jest to pjesničko bilo i biće Njegoševo.

Svjetlosnom energijom zrači knjiga na različite načine, kojom se ušlo u svijet Njegoševa najdubljeg unutrašnjeg bića, u te grudi ili pod kožu. Kako kaže Marina Cvetajeva - u toga sunca luču, u luču njegova bića.

Ovaj roman je bogat historijskom građom, Njegoševom korespondencijom, otkriva mnogobrojne trenutke iz Njegoše-

Aleksandra Vuković i Miraš Martinović

va života koji su nam možda bili nepoznanica i pridonosi dubokom razumijevanju naše kulture i toga da Njegoš ne pripada samo nama jer je svojim svjetlom prije svega napravio toliki proboj u druge južnoslavenske prostore pa Njegoš nema granica kao što ni ova knjiga definitivno nema granica, poručila je Aleksandra Vuković.

Promocija ove knjige na kotorskoj pozornici tako je prirodna jer je Kotor Njegošev prozor u svijet.

Taj njegov prvi doticaj s Kotorom i morem otvorio mu je, kaže autor Miraš Martinović, posebne oči i nakon tog susreta posebno je gledao na svijet. Konačno, napisao je testament na Prčanju godinu dana prije smrti. Da bi se čovjek usudio napisati ovu knjigu, trebalo je dugo promišljanje i Miraš je dugo o njoj razmišljao.

Rečenica iz Njegoševih bilježnica „mene su grijale drugoga sunca luče” bila je presudna za Martinovića i tada se piscu sve otvorilo i potpuno se uspostavio kontinuitet.

„To je onaj Njegoš s druge strane, onaj Njegoš Luča mikrokozma, to je onaj Njegošev san, onaj drugi koji znači da on nije od ovoga svijeta, nije samo svoj, on je i od nekih drugih svjetova. Kada sam postavio taj naslov, postavio sam i koordinate knjige. Njegoš je bio duboko intuitivan čovjek”, naglasio je Martinović.

On ga je tražio na granici dvaju svjetova, tražio ga je kako je rekao u onome stvarnom smislu, u državničkom, u smislu vladike, čovjeka koji je ogrnut crnom rizom, koji izvršava zemaljske poslove, ali i neke druge, a to su poslovi Luče mikrokozma i vijenca.

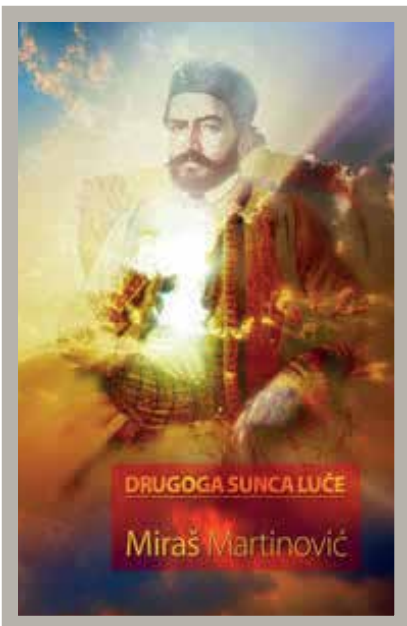
Na toj graničnoj crti dvaju svjetova Martinovića je vodio Njegoš, a on ga je slijedio kroz ovu knjigu.

Tu su sjenke obaju svjetova, tu su dva sunca, ono metafizičko sunce i ono stvarno.

Na kraju ove knjige Njegoš će željeti sunce, ovo sunce, jer kaže kako ga ono tamo neće grijati, ono ga je grijalo dok je bio živ.

Autora, kritičarku i publiku u ime domaćina OJU Muzeji pozdravila je Marija Mihaliček, historičarka umjetnosti.

Skala Radio

Hrvatska uspješna na Olimpijskim igrama

Ovogodišnje ljetne Olimpijske igre, čiji je domaćin bio Brazil, za hrvatske sportaše bile su rekordne po broju osvojenih medalja!

Vaterpolisti su igrali u finalu, ali nisu uspjeli obraniti olimpijsko zlato iz Londona, a Blanka Vlašić nije uspjela postati olimpijska pobjednica prvi put u karijeri pa je Hrvatska u Riju ostala na rekordnih pet zlatnih medalja, ali je i stigla do rekordnih deset medalja.

U Riju je tako srušen rekord postavljen 2012. u Londonu kada je Hrvatska imala tri olimpijska pobjednika; Sandru Perković, vaterpoliste i Giovannija Cernogoraza.

Četiri godine kasnije najsajjnije odličje osvojili su Josip Glasnović, braća Sinković (Martin i Valent), Sandra Perković, jedriličari Šime Fantela i Igor Marenić te 21-godišnja hrvatska atletičarka Sara Kolak.

Uz vaterpoliste, koji su u finalu izgubili od Srbije, srebro su osvojili Tonči Stipanović u klasi Laser i Damir Martin u samcu, kojima su zlatne medalje pobjegle za dlaku.

Bronce za Hrvatsku u Riju osvojili su boksač Filip Hrgović te Blanka Vlašić, čija je medalja jubilarna deseta za Hrvatsku u Riju.

Crnogorski sportaši vratili su se kući bez medalja. Vaterpolisti su bili najbliže ovom odličju, ali su u meču za treće mjesto izgubili od reprezentacije Italije.

Dobra zabava na Fešti od rogača

Sedma po redu Fešta od rogača održana je 30. srpnja u Donjoj Lastvi, uz delicije od rogača, ribu, vino i dobru zabavu te uz veliki broj turista i mještana.

U programu su sudjelovali: mažoretkinje Modnoga kluba „Modest“, Dječji zbor Leptirići i klapa HKD-a „Tomislav“, klapa „Veterani - vazda mladi“, Poly Gjurgjević i „Lungomare“, kao i Boka Band.

Srebrni vaterpolisti

Risansko veče uz ribu i vino

„Risansko veče“, 28. po redu, odražano je 12. kolovoza na Trgu Nikole Đurkovića u Risnu u organizaciji „Žena Risna“ i Mjesne zajednice. Anka Perović iz organizacije „Žene Risna“ rekla

je Radio Kotoru da je bilo pripremljeno dosta ribe i vina. „Po našem običaju, svježa riba se sprema baš tog dana. Žene Risna rano ujutro čiste ribu ispod manastira Banja, zatim ribu nose i prže u risanskoj bolnici i domu starih, a treći dio ribe prži se na licu mjesta. Pripremaju se još mušulje na buzaru, a prisutni također mogu uživati i u slatkim delicijama koje su pripremile naše žene. Spremaju se uglavnom tradicionalni bokeljski kolači“, istaknula je Perović. U kulturno-umjetničkom programu sudjelovali su KUD „Nikola Đurković“, „Teatar 303“ i pjevač Bajro Planjanin.

Radio Kotor

Organizatori su: Hrvatska krovna zajednica „Dux Croatorum“ uz suradnju Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Crne Gore, Općine Tivat, Turističke organizacije Tivat, „Leda“, kao i Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore.

Među mnogobrojnim turistima i mještanima bili su i Hrvoje Vuković - konzul Republike Hrvatske, Miroslav Poljuha - izaslanik Veleposlanstva Republike Hrvatske u Podgorici, Safet Kurtagić - direktor Fonda za razvoj i očuvanje manjina CG, Mladen Lompar - crnogorski književnik i Vladan Lalović - generalni tajnik Crnogorske panevropske unije.

„Ova naša sedma po redu Festa od rogača okupila je veliki broj posjetilaca i uzvanika. Pripremili smo bogat program. Svaka fešta je po nečemu posebna, pa i ova. Mladi glazbeni sastav iz Herceg Novog Boka bend, inspiriran ovom pričom o rogaču, komponirala je jednu pjesmu o rogaču koja je večeras premijerno izvedena. Nadamo se da će biti stalna na medijskom nebu Boke kotorske i Crne Gore. Veoma smo zadovoljni. Ljudi se druže uz prijatnu glazbu i gastronomski dio večeri. Gosti su došli ne

samo iz Tivta, Boke i Crne Gore, nego i iz drugih država. Zahvaljujem Radio Tivtu što revnosno prati našu feštu, kao i sve događaje iz hrvatske zajednice“, rekao je Adrijan Vuksanović, predsjednik Hrvatske krovne zajednice „Dux Croatorum“.

Radio Tivat

U Kotoru 105 suvenirnica

U Kotoru, uglavnom na prostoru Staroga grada, trenutno radi 105 suvenirnica.

Po riječima direktora Turističke organizacije (TO) Kotor Mirze Krcića, 2012. godine, otkad je na ovoj funkciji, prodavaonica suvenira bilo je oko 40.

„Neko je više, a neko manje zadovoljan, ali je očigledno da postoji ekonomski interes da taj posao dobro funkcionise. Ipak, bojim se da dugoročno nije dobro da se Kotor pretvara u suvenirnicu. U perspektivi sigurno neće biti posla za sve koji se time bave i vjerovatno će se određene suvenirnice morati gasiti i to na rubnim dijelovima grada gdje i nije neki promet.

Svakako, nikome se ne može zabraniti pravo da radi, ali grad treba da razmišlja i u kom pravcu treba da se razvije i na kom trgu može nešto da se

nalazi. Ovako smo se pretvorili u grad u kojem bukvalno sve ulice, svi trгови imaju nekoliko suvenirnica. Dok ovaj posao donosi profit, svakome neka je sa srećom, ali se dugoročno postavlja pitanje da li je to nama zaista i potrebno”, naglasio je Krcić.

On ističe da su suvenirnice sudbina svih destinacija. „Bio sam i u Dubrovniku gdje je slična situacija i gdje je blizu 200 suvenirnica”, naveo je Krcić.

Krcić je rekao i da je 2016. rekordna sezona, čemu pridonosi i situacija u okruženju. „Dešavanja u Turskoj dovela su do toga da možemo imati još 20-ak vanrednih uplovljavanja. To će onda biti ukupno oko 500 brodova koji će uploviti u kotoršku luku”, istaknuo je Krcić.

Radio Kotor

Svi na banj

Četvrta po redu humanitarna gradska manifestacija u plivanju štafeta „Svi na banj” održana je 21. kolovoza na Ljetnom bazenu u Kotoru.

Bilo je prijavljeno oko 400 sudionika u 105 štafeta, a prikupljeno je 1.380 eura.

Pehar za najmlađeg sudionika dobio je šestomjesečni Dražen Hudiček, dok je najstarija sudionica bila Tanja Dončić.

Među sudionicima iz Kotora, Tivta, Budve i Herceg Novog bila je i naša plivačica Jovana Terzić, sudionica Olimpijskih igara u Rijuu, koja je od organizatora dobila pehar i poklone.

Manifestacija je i ovog puta okupila veliki broj natjecatelja, a u organizaciji su pomogli mnogobrojni sponzori.

„Svi na banj 4” organizirali su aerobik klub „Aspida” i vaterpolski plivački klub „Primorac”.

Radio Kotor
Foto: Ivka Janković

XV međunarodni ljetni kotorski karneval

Velikom karnevalskom povorkom završen je XV. međunarodni ljetni kotorski karneval, koji je trajao od 1. do 6. kolovoza.

U povorci, koja se kretala glavnom prometnicom od ljetnog bazena do Gurdiča, predstavilo se 18 iznimno zanimljivih i kreativnih karnevalskih grupa.

Uz kotorske karnevalske grupe i Feštađuna iz Budve, na ovogodišnjem karnevalu predstavili su se Strumički karneval iz Makedonije, Ptuj iz Slovenije, Riječki karneval iz Hrvatske, Pančevački karneval i Vrnjački karneval iz Srbije, Crispiano i Compagnia delli anelli iz Italije i karnevalska grupa iz Bolivije.

Povorku je promatrao gradonačelnik Kotora dr. Aleksandar Stjepčević, kao i mnogobrojni predstavnici FECC-a/Federacija europskih karnevalskih gradova/.

Fešta se nastavila na glavnome gradskom trgu uz sastav Tri kvarta i Boka band.

Organizator je bilo Udruženje "Fešta" Kotor.

www.cdm

SEA DANCE – trodnevni spektakl na Jazu

Nakon tri uzbudljiva dana i još toliko noći punih emotivnog naboja i nezaboravnih nastupa na Jazu, uz odsjaj velikoga jutarnjeg sunca na pučini tirkiznog Jadrana, završen je treći po redu Sea Dance festival.

Na spektakularnom otvorenju festivala nastupila je jedna od najznačajnijih muzičkih ikona današnjice - Skrillex. Nezaboravno festivalsko ljeto obilježio je i nastup jedne od najtraženijih svjetskih koncertnih atrakcija, britanske grupe Hurts. Da na Jazu atmosfera bude na vrhuncu pobrinula su se mnogobrojna imena svjetske, regionalne i domaće muzičke scene. O publici koja je posjetila festival najbolje govori i podatak da se tijekom tri dana i noći neprekidnog druženja ljudi iz cijelog svijeta nije dogodio nijedan veći incident i da su se svi posjetitelji vratili bez posljedica s festivala.

Najveći broj posjetitelja ove godine došao je iz zemalja Zapadne Europe i većini je ovo bio prvi put da su posjetili Crnu Goru. Uz goste iz Velike Britanije, Nizozemske i zemalja u okruženju, ove godine veći je broj gostiju iz Grčke, Turske, Rusije, Poljske, Australije, Francuske i Španjolske.

Više od 20.000 stranih turista iz više od 50 zemalja, uz čak 200 međunarodnih i regionalnih predstavnika medija, boravili su u Crnoj Gori radi ovogodišnjeg, trećeg Sea Dance festivala koji se održao od 14. do 16. srpnja. Tijekom tri festival-ska dana i noći budvansku plažu Jaz posjetilo je oko 80.000 posjetitelja.

Purgatorije u Tivtu očistile dušu mnogobrojne publike

Mjuziklom „Spamalot Montija Pajtona” beogradske kuće „Proscenium production” u srijedu, 31. kolovoza, završen je festival mediteranskog teatra „Purgatorije” u Tivtu.

Mjuzikl je rađen po tekstu Erika Ajdla i u režiji Majkla Nikolsa, a akteri su Nikola Kojo, Aleksandar Srečković, Gordan Kičić, Dejan Lutkić, Jelena Jovičić, Srđan Timarov i drugi.

Mjuzikl komedija temeljen je na filmu „Monti Pajton i sveti Gral” i jedan je od najpopularnijih mjuzikala ikada odigranih na Brodveju.

u kazališnoj predstavi „Šćeri moja” Crnogorskoga narodnog pozorišta Podgorica.

Nagrada za glumačku bravuru dodijeljena je jednoglasno glumcu Rakanu Rushaidatu za ulogu oca u kazališnoj predstavi „Mrzim istinu” Teatra &TD iz Zagreba.

Specijalna nagrada za umjetničko dostignuće dodijeljena je kazališnoj predstavi „Ptice” u produkciji Bitef teatra iz Beograda.

Kazališna nagrada „Ivana Tomičić”, koju dodjeljuje Centar za kulturu Tivat, za 2016. godinu dobio je glumac Branko Ilić, za izniman doprinos u razvoju kazališnog izraza, stoji u priopćenju tivatskog Centra za kulturu.

Skala Radio

Karina Burana, s otvaranja festivala

Predstava Koštana

Žiri 11. festivala mediteranskog teatra „Purgatorije 2016”, koji je radio u sastavu: Mani Gotovac, Tanja Bošković, Zoran Živković, jednoglasno je odlučio da nagradu za najbolju predstavu zaslužuje monoopera „Dnevnik jednog luđaka” u produkciji Plesno-muzičkoga teatra iz makedonskoga Bitolja.

Nagrada za najbolje glumačko ostvarenje jednoglasno je dodijeljena glumcu Mirku Vlahoviću za ulogu kneza Nikole Petrovića

Monty Python's Spamalot

Poljski arheolozi u Risnu iskopali palaču ilirskih kraljeva!

Tim arheologa s Varšavskog sveučilišta u Poljskoj iskopao je u Risnu prvu ikad otkrivenu palaču ilirskih kraljeva! Otkriće je vrlo važno jer predstavlja prvi uvid u funkcioniranje kraljevske vlasti u drevnoj Iliriji, piše portal Patrimundia.

Palača je otkrivena pri iskopavanjima lokaliteta na kojem se nalazio stari Risan, odnosno gdje je prije toga bila prijestolnica kraljice Teute Nepokorive, a o ovom otkriću piše i Daily Mail.

Djela kraljice Teute izazvala su Prvi ilirski rat 229. godine prije nove ere, a iskopavanja na lokalitetu traju od 2000. godine i do sada su dovela do nevjerojatnih saznanja koja su omogućila historičarima da odrede točan redoslijed vladavine ilirskih kraljeva. Tako je otkriveno da je kralj Balajos bio u zapravo prethodnik, a ne nasljednik kraljice Teute, kako se ranije mislilo.

Arheolozi su iskopali dva temelja palače koja potječu iz 3. stoljeća prije nove ere, a pretpostavlja se da je helenistički kompleks izgrađen prije 260. godine prije nove ere, dok je drugi nastao poslije 250. godine prije nove ere.

Poljski profesor Pjotr Dižek kaže da su lokacija građevina, njihova veličina, plan i tehnika gradnje potpuno neobični i jedinstveni kada se usporede s prethodno poznatim primjerima ilirske arhitekture, u koju spada i ona otkrivena u području Risna.

„Izgleda da smo otkrili mjesto poznato iz antičkih izvora. To je rijedak slučaj u arheologiji. Obično nismo u stanju identificirati određenu lokaciju kao takvu na kojoj su se odigrali važni događaji, kao što je na primjer točno mjesto Cezareve smrti”, objasnio je profesor.

Prema dosadašnjim rezultatima, u starijem dijelu palače nalazila se velika centralna odaja u formi megarona s ognjištem u središtu. U temelju je pronađeno i 30 novčića vjerojatno prinesenih kao dar bogovima.

S obje strane palače nalazili su se mramorni stupovi, a u sobama su pronađeni ostaci luksuznoga helenističkog namještaja. Oko megarona nalazio se prostor u kojem su skladištene amfore.

Područje u kojem su obavljena iskopavanja bilo je neistraženo i arheolozi nisu ni pretpostavljali što će naći ispod zemlje.

CDM

Stjepčević primio predstavnike Bokeljske mornarice

Predsjednik Općine Kotor dr. Aleksandar Stjepčević primio je krajem kolovoza novoizabranog admirala Bokeljske mornarice prof. dr. Antuna Sbutegu i predsjednika Upravnog odbora Bokeljske mornarice Aleksandra Dendera.

Razgovor je bio posvećen aktualnoj suradnji Bokeljske mornarice i Općine.

„Konstatovali smo da je dosadašnja saradnja Bokeljske mornarice i Opštine dobra, ali takođe i da postoji veliki prostor za njeno unaprijeđenje, posebno kada je u pitanju učešće Bokeljske mornarice u kulturnoj promociji Kotora i Crne Gore”, naglasio je nakon sastanka gradonačelnik Stjepčević.

Visoki predstavnici najstarije pomorske bratovštine prezentirali su predsjedniku Stjepčeviću novi Statut Bokeljske mornarice i nedavno usvojeni Plan rada za sljedeće četvorogodišnje razdoblje.

Tom prilikom posebno su istaknuli značaj kandidature Bokeljske mornarice kao nematerijalne kulturne baštine UNESCO-a, kao i Statuta Bokeljske mornarice iz XV. stoljeća kao dokumentacijske kulturne baštine UNESCO-a.

Nakon sastanka s predsjednikom kotorske Općine admiral Bokeljske mornarice dr. Antun Sbutega i predsjednik Upravnog odbora Aleksandar Dendera posjetit će i općine Tivat i Herceg Novi, u kojima djeluju podružnice Bokeljske mornarice.

Radio Kotor

KUD „SLOGA“ I NAKON TRI DESETLJEĆA MEĐU NAJBOLJIMA NA SVIJETU!

Članovi KUD-a „Sloga“ iz Đenovića sredinom srpnja sudjelovali su na Međunarodnom festivalu „Kantonigros“ u Katalunji u Španjolskoj. U natjecateljskom dijelu manifestacije, u konkurenciji 19 zemalja svijeta, osvojili su drugo mjesto u svojoj kategoriji.

Na ovome festivalu „Sloga“ je prije 31 godinu postala prvak svijeta u amaterskom folkloru, u konkurenciji od 54 društva iz 24 zemlje. Kao nekadašnji pobjednici festivalskoj publici posebno su se predstavili na otvorenju, a zatim su imali i natjecateljske nastupe, za koje su se pripremali čitave zime. Za predstavljanje su ovog puta odabrani plesovi iz Crne Gore i Boke, a prvi put kada su sudjelovali i pobijedili otplesali su i „Lindo“. Pred polazak za Španjolsku Željka Moskov, umjetnički rukovodilac ansambla, rekla je da su uvjeti festivalskoga nastupa prilično zahtjevni.

„Vrijeme koreografije je ograničeno, prema pozicijama mora se odraditi program iz države iz koje dolaziš, a jedan od uvjeta je i muzika uživo, i mi smo sve to ispoštovali. Pripremali smo se cijele zime, ekipa je dobra i uigrana, a nošnja lijepa i autentična, tako da ćemo svakako ostaviti dobar

dojam, a ostaje da se vidi hoćemo li osvojiti neku od nagrada. To je uvijek diskutabilno jer puno različitih faktora utječe na odluku o najboljima, ali mi se u svakom slučaju nadamo jer imamo veliku želju i motivaciju”, poručila je Željka Moskov.

Sigurno je da kada se želja, motivacija, nošnja, uigranost i srčanost zajedno udruže, rezultati se vide. „Sloga“ zaslužuje čestitke za osvojeno drugo mjesto i povratak na svjetsku folklornu scenu!

Radio Herceg Novi

KLAUDIO KATELAN

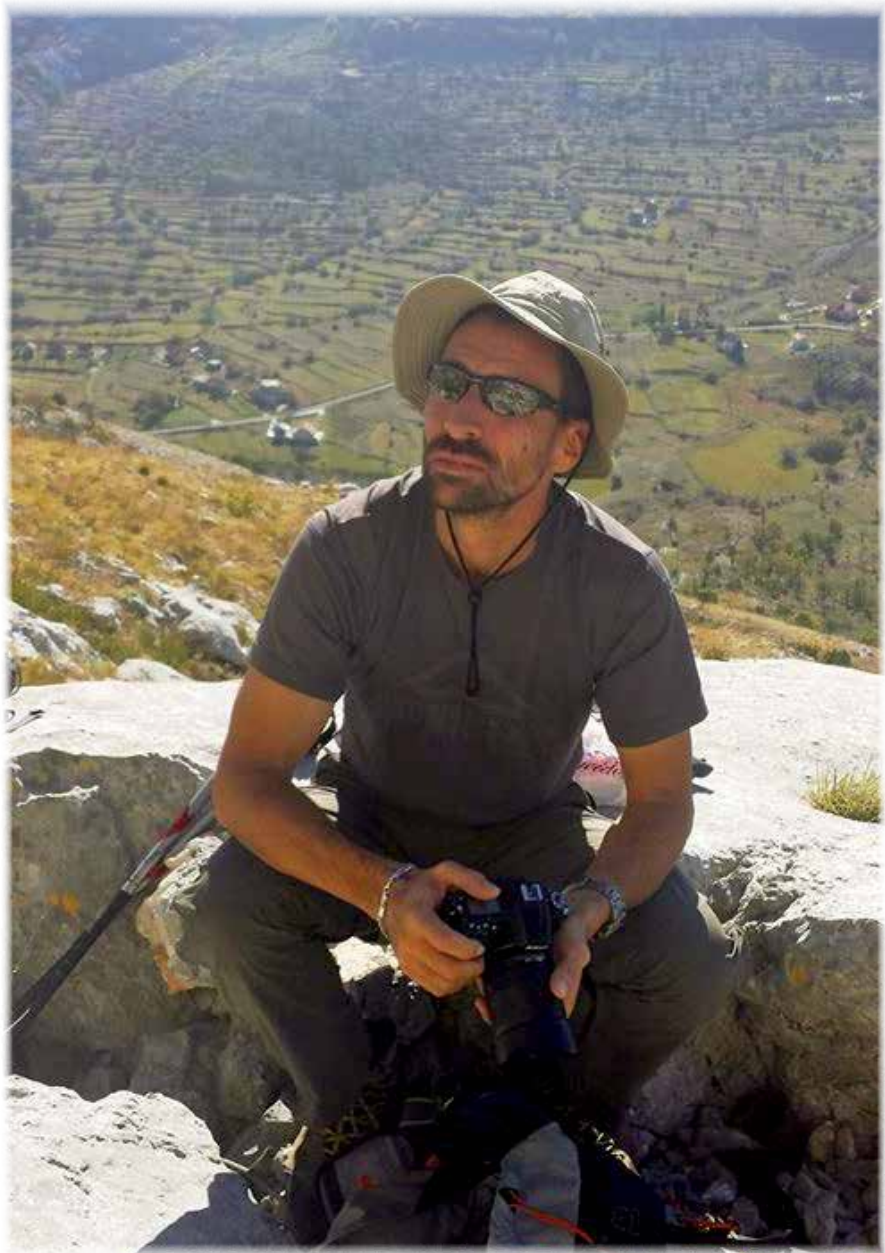
Praktično na svakom koraku, gdje se god okrenemo, može se napraviti dobra fotografija, a koliko ćemo biti uspješni u tome zavisi od dobrog oka fotografa

**Priredio:
Joško Katelan**

U ovom broju, predstavljamo još jednog zaljubljenika u fotografiju, kojih, čini se, svakim danom sve više susrećemo oko nas.

Pitali smo Klaudija odakle ljubav prema ovoj divnoj opazajnoj aktivnosti.

„Ljubav prema fotografiji kod mene postoji oduvijek, rekao bih, a intenzivnije se počinjem baviti fotografijom prije nekih desetak godina, onako za svoju dušu, čisto amaterski. Uglavnom je to pejzažna fotografija, mada me privlače i druge grane fotografije u kojima bih želio da se probam. Kako se bavim i planinarenjem, pokušavam da spojim

te dvije lijepe stvari koje me u potpunosti ispunjavaju. Obilazeći tako sve te divne predjele i dijelom netaknutu prirodu volim to zabilježiti fotoaparatom i pokazati ljudima sve ljepote i vrijednosti pejzaža koje nas okružuju, a koje naš brzi način života potpuno zanemaruje i ne primjećuje. Praktično na svakom koraku, gdje se god okrenemo, može se napraviti dobra fotografija, a koliko ćemo biti uspješni u tome zavisi od dobrog oka fotografa. Samostalno nisam izlagao fotografije, ali sam učestvovao na nekoliko grupnih izložbi. Sve moje fotografije mogu se vidjeti na mom Facebook profilu, kao i na mnogim drugim web-stranicama.“

Ponukani ovom pričom o fotografiranju prirodnih ljepota, potražili smo za vas nekoliko korisnih naputaka.

U čemu je tajna fotografiranja prelijepih fotografija prirode?

NAUČITE VIDJETI SVJETLO

Tražite interesantne kombinacije boja, svjetla, sjene i tekstura. Najbolje svjetlo je obično ono jutarnje (toplije, žuto), zatim svjetlo u kasno popodne, ili u sumrak (toplije sa crvenim nijansama). Sredinu dana karakteriziraju guste sjene i jak kontrast sa kojima senzori fotoaparata teško izlaze na kraj. Ako je pejzažna fotografija vaša velika strast, naučiti vidjeti svjetlo je najvažniji talent, to jest vještina koju trebate razviti.

PROBAJTE NOVE PERSPEKTIVE

Približite se cvijetu ili kori drveta, možda samo na nekoliko centimetara. Pogledajte gore, pogledajte dole. Jedno važno pravilo je da uvijek pogledate iza sebe, jer ponekad je najbolja fotografija ona pored koje ste prošli, ali ste je vidjeli sa pogrešne strane. Zamrznite kretanje vodopada velikim brzinama zatvarača, ili ga zamutite sporim.

Neka glavni subjekt ne bude uvijek u centru fotografije. Primjenjujte pravilo trećina, postavljajući subjekt fotografije u lijevu ili desnu trećinu kadra.

Kada fotografirate pejzaže, dajte fotografiji dubinu tako što ćete uključiti u sliku kako bliske tako i udaljene objekte. Time ćete dobiti bolji osjećaj veličine. Pronađite situacije u kojima bliski objekti obuhvaćaju udaljene objekte. Ne zaboravite da koristite stativ u ovim situacijama. To će vam omogućiti da koristite najmanju moguću blendu, kako biste dobili najveću dubinu polja.

PRIBLIŽITE SE SUBJEKTU KOLIKO JE TO MOGUĆE

Kada kažemo da se približite mislimo na to da se približite sasvim blizu. Još bliže. Ispunite scenu subjektom. Lako je biti daleko od subjekta, ali je teško prići veoma blizu. Kada ste u dilemi, priđite bliže. Mnogi početnici su šokirani kada vide svoje prve fotografije divljih životinja. Životinje koje su snimili nakon dugog i bolnog praćenja su male točke koje se jedva prepoznaju.

Međutim, često ne postoji nikakva šansa da se ispuni scena subjektom bez dobrog telefoto objektiva. Također, može se desiti da ste mogli prići bliže, ali niste. Zašto? Prvo, niste uspjeli identificirati životinju. Malo sivog u moru zelenog... o, pa to je nosorog u travi! A kada ste napokon vidjeli životinju ona vam je skroz zaokupila pažnju. Blokiral ste sve opažaje oko nje i vidjeli ste samo nju. Ali fotoaparatus ne može to raditi. On pokazuje stvari onakvima kakve jesu, bez ikakvih uljepšavanja. Također, treba imati u vidu da kada fotografirate određenu scenu, vi je u stvari smanjujete. Na primjer, kada vidite pticu veličine 10 centimetara, ona će biti velika samo 1/4 toga u standardnoj štampi. To svakako neće ostaviti isti utisak kao fotografije koje ste vidjeli u časopisima. Zašto? Zato što profesionalni fotografi toliko priđu životinjama da mogu napraviti štampu koja je veća od samog života. Blizina je ono što impresionira promatrača.

Kako prići tako blizu? Tajna je dijelom u strpljenju, a dijelom u tehnici. Telefoto objektiv je obavezan dio opreme. Za profesionalne fotografije divljih životinja, trebat će vam najmanje 400 mm, 500 mm. ili 600 mm telefoto objektiv. Ovi objektiv su nedostižni za većinu, jer su ekstremno skupi. Ali telefoto objektiv od 200 mm može dati dobre rezultate kod fotografiranja jelena i drugih većih životinja. Za manje životinje, pak 200 mm nije dovoljno. Trebat će steći remen jedno vrijeme ako želite kupiti telefoto objektiv od 300 mm ili još veće žižne daljine.

Pored svega navedenog, mnogi fotografi koriste kamuflirana skloništa. To može biti šator, zid od kamuflažnog materijala, kola, pa čak i prozor. Cilj je da divlje životinje same dođu do fotografa.

Jedan izuzetak od pravila blizine je fotografiranje pejzaža. Dok telefot objektiv može dati interesantnu fotografiju planine ili potoka iz blizine, širokokutni objektiv će najvjernije odslikati ono što vidite. Vi ste sposobni jednim pogledom obuhvatiti cio pejzaž, ali vaš fotoaparatus može obuhvatiti samo jedan njegov dio.

KORISTITE STATIV GDJE GOD MOŽETE

Ovo je savjet koji većina početnika ignorira, ali vi nemojte. Kada se početnici u fotografiji sretnu, glavne prepirke se vode oko toga koja tijela fotoaparata su najbolja. Profesionalci se prepiru oko toga koji stativi i glave su najbolji.

Nosite stativ sa sobom svaki put kada fotografirate. Mnogi telefot objektiv se ne mogu držati mirno bez stativa. Telefot objektiv također dovode do gubitka dijela svjetlosnih mogućnosti, tako da ćete često trebati koristiti manje brzine zatvarača. Na brzinama zatvarača čije su vrijednosti manje od fokalne dužine vašeg objektiva (na primjer, 1/50 sekundi sa objektivom od 50 mm ili 1/200 sekundi sa objektivom od 200 mm), rizik je da ćete dobiti mutne fotografije. Takve greške možete minimizirati tako što ćete prisloniti fotoaparatus na nepokretne objekte kao što je stijena ili drvo, ali to će vam dati samo jedan stop sporiju brzinu zatvarača nego u standardnoj situaciji.

Za početnike, bilo koji stativ će biti dobar. Ali što je stativ lakši, tim su veće šanse da ćete ga ponijeti sa sobom. Američki fotografi prirode često nose teške stativ, ali to rade samo zato što su kola za njih produžeci njihovog tijela. Na mjestima gdje morate ići pješke, trebat će vam lagani tripod.

PUTUJTE KOLIKO GOD MOŽETE

Najbolje prilike za fotografiranje se pojavljuju samo u određeno doba godine. Zato budite spremni putovati kako biste fotografirali svako mjesto u vrijeme kada su prilike najbolje. Iako ćete možda željeti ponovo otići u određeno mjesto ali u drugo doba godine, kako biste kreirali reprezentativniji portfolio, postarajte se da prva posjeta bude u najbolje vrijeme za fotografiranje.

SNIMAJTE PUNO FOTOGRAFIJA

Većina ozbiljnih fotografa prave veći broj fotografija istog subjekta, probajući različite kutove i ekspozicije. Sa današnjim digitalnim fotoaparatima, snimanje vas ne košta ništa. Kada prebacite slike na računar, izdvojite nekoliko najboljih, a ostale možete pokloniti lokalnom klubu ljubitelja prirode, ili nešto slično. Da biste mogli puno fotografirati, uvijek nosite i dopunske memorijske kartice sa sobom.

VODITE BILJEŠKE

Kao i kuhanje, ako ne možete zapamtiti recept koji ste koristili kada vam je uspio specijalitet, onda nikada nećete naučiti dovoljno da ga ponovo napravite. Srećom, digitalni

fotoaparatus bilježe sve bitne podatke, kao što je ekspozicija, ravnoteža bjeline, blenda i slično, tako da ih kasnije možete proučiti.

VJEŽBAJTE RAD SA FOTOAPARATOM

Vježbajte rad sa fotoaparatom sve dok on ne postane produžetak vašeg tijela, to jest vaša druga priroda. Mnoge prilike u fotografiji prirode, i uopće u fotografiji, kratko traju. Nećete biti sretni ako propustite odličan snimak samo zato što niste mogli da se sjetite gdje se isključuje automatsko podešavanje ekspozicije. Zato nemojte da ograničite vašu fotografiju samo na prirodu; koristite vaš fotoaparatus gdje god i kad god vam se pruži prilika. Vjenčanja (ne vaše) su dobro vrijeme za vježbanje vaših instikata i refleksa.

UŽIVAJTE U VAŠOJ FOTOGRAFIJI

Nemojte se toliko zanijeti fotografijom da zaboravite uživati u onom što vidite. Fotografija je slaba zamjena za to što ste tamo, zato uživajte u ljepotama oko sebe. Neka fotografija bude dio zabave i uživanja, a ne krajnji cilj (osim ako ste profesionalni fotograf). Kako budete napredovali u radu, tako ćete sve više dijeliti vašu iskustva i zapažanja sa drugima.

ČITAJTE KNJIGE

Postoji mnogo dobrih knjiga o fotografiranju prirode. Nemojte se libiti kupovati ih, pošto će vam pružiti mogućnost da sagledate fotografiranje pejzaža iz perspektive drugih fotografa i saznate nove trikove.

3. 7. 2016. Revija tradicijske odjeće i izbor za najljepšu Hrvaticu izvan Republike Hrvatske

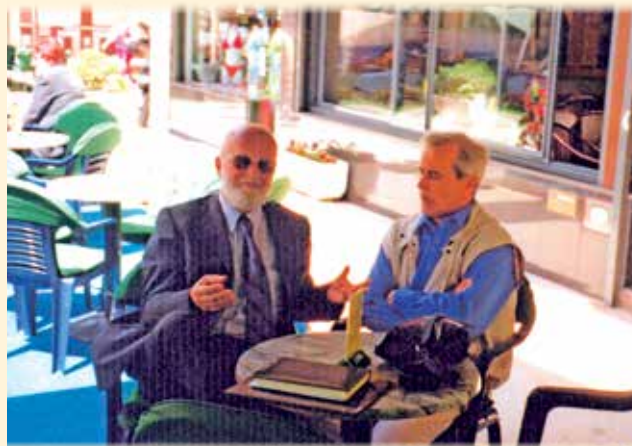

Naša predstavница Aleksandra Milović iz Bara sudjelovala je u barskoj nošnji na Reviji tradicijske odjeće i izboru za najljepšu Hrvaticu u narodnoj nošnji koja se održala u Tomislavgradu od 29. 6. do 3. 7. 2016. godine. Njezina pratilja bila je Rozalija Francisković iz Tivta.

12. 7. 2016. Sastanak s novim predsjednikom NVO-a „Ivan Mažuranić“

Razgovor je vođen na Cetinju s Miodragom Mijom Adžićem, novim predsjednikom Društva crnogorsko-hrvatskog prijateljstva „Ivan Mažuranić“. Mijo Adžić je najveći hrvatski scenograf i počasni član HGD CG od 2001. godine. On je podržao u potpunosti našu inicijativu za postavljanje spomen-obilježja u grčkome gradu Nafpaktosu bokeljskim mornarima koji su izginuli u Bitki kod Lepanta, boreći se na strani Svete lige protiv Otomanskog carstva, kao i inicijativu za postavljanje spomen-ploče sv. Leopoldu

Bogdanu Mandiću na njegovoj rodnoj kući u Herceg Novom. Njegovo Društvo uključit će se i u organizaciju omaža i izložbe Andriji Krstuloviću na Cetinju pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture Crne Gore.

12. 7. 2016. Prijem u Plavom dvorcu na Cetinju

Predsjednik države Filip Vujanović u povodu Dana državnosti organizirao je prijem za sve uzvanike u Plavom dvorcu na Cetinju. Na prijem je pozvan predsjednik HGD CG i Tripo Schubert kao dobitnik Ordena crnogorske države III. reda.

**13. 7. 2016.
Otvorenje Don Brankovih
dana muzike**

Ispred katedrale sv. Tripuna svečano su otvoreni Don Brankovi dani muzike u sklopu KotorArta. Na koncert orkestra KotrArta, kojim je dirigirao naš sugrađanin Miroslav Homen, pozvani su iz HGD CG Tijana Petrović, Danijela Vulović, Marijo Brguljan i Tripo Schubert. Na koncertu je bio prisutan i Ivo Josipović, bivši predsjednik R. Hrvatske kao jedan od autora izvedenih djela.

**18. 7. 2016.
Sastanak Uređivačkog odbora**

Uređivački odbor časopisa Hrvatski glasnik sastao se, kako je već i uobičajeno, da izvrši kritički osvrt na broj koji je izašao iz tiska i dogovori teme za sljedeći broj. Konstatirano je da je Glasnik dobro tehnički urađen, da su prisutne neke manjkavosti koje je potrebno ubuduće izbjeći, a posljedica su uvjeta u kojima se priprema časopis i brzine rada. Izvršen je odabir mogućih tema i određeni autori priloga. Glasnik bi trebao izići iz tiska početkom rujna.

Na sastanku Uređivačkog odbora nije bio prisutan Tripo Schubert, koji se oporavlja od teške prometne nesreće.

**22. 7. 2016.
Bitola u Kotoru**

Od 22. do 24. srpnja uslijedio je uzvratni posjet Makedonsko-hrvatskog društva „Marko Marulić“ iz Bitole, a tom prilikom na kotorskome Trgu od oružja upriličen je nastup dječjega folklornog ansambla „Pletenka“ Hrvatskoga kulturnog centra. Izniman folklorni ugođaj, u kojem su u subotu ujutro uživali Kotorani i mnogobrojni turisti, svojim nastupom začinio je i dječji folklorni ansambl „Nikola Đurković“. Za goste

iz Bitole u ime HGD CG bili su zaduženi Barbara Pajić, Grgo Petrović, Jasmina Pejović, Ivo Brajak i Vivijan Vuksanović.

30. 7. 2016.
Međunarodni Festival
tamburaških orkestrara u
Bijelom Polju

Na ovoj manifestaciji do sada su sudjelovali tamburaški orkestri iz Slovenije, Hrvatske, BiH, Srbije, Makedonije, Mađarske, Rumunije, Bugarske, Turske, Grčke... Uz tamburaške orkestre, na Festivalu su sudjelovali i ugledni solisti iz zemlje i okruženja: kantautor Kemal Monteno, Božidar Boki Milošević, Haris Džinović, Merima Njegomir, Ana Bekuta, Alma Subašić, Miki Jevremović, Hanka Paldum, Branka Šćepanović, Zoran Kalezić, Bane Krstić (Garavi

sokak)... te poznati ansambli „Mostar Sevdah Reunion“, „Legende“ i dr.

Organizator Festivala ove godine pozvao je i mandolinski orkestar „Tripo Tomas“ koji je nastupio drugog dana Festivala.

11. 8. 2016.
Deveti festival
„Srce i duša stare čaršije“ -
Pljevlja 2016.

Na poziv organizacijskog odbora na Festivalu je sudjelovao i mandolinski orkestar „Tripo Tomas“. Na Festivalu su sudjelovala, uz naš orkestar, još tri: „Limski biseri“ iz Bijelog Polja, Turski državni zbor narodne muzike i Gradski tamburaški orkestar Pljevlja.

Na povratku su djeca posjetila etno selo i kanjon „Nevidio“, most na Tari i vidikovac iznad jezera Krupca.

Kotorski horizonti

Kotorska riva oko 1900.

Morem i kopnom stizali su u Kotor mnogi stranci: pripadnici stranih vojnih snaga i administrativnog osoblja iz zemalja koje su, tijekom vjekova, za europskim zelenim stolom odlučivale tko će zagospodariti Kotorom. Stizali su i strani pomorci, gusari; trgovci i zanatlije svih vrsta, istraživači biljnog i životinjskog svijeta, geografskih fenomena, rudnog blaga; etnolozi, slikari, kipari, freskopisci, umjetnici općenito, putopisci, lovci na koralje i spužve, glumci i zabavljači; i na kraju turisti - globtroteri.

Piše:
Anita Mažibradić

Puno je izvora za prikaz dalekih i širokih vidika ovoga jedinstvenoga grada u dnu Kotorskog zaljeva „na pjenu od mora“, naslonjenog na slikovito planinsko zaleđe. Na putu za Cetinje putnike prati surov i neobičan krajolik koji nalikuje na uskovitlane morske valove koji su se u trenu skamenili. Na kraju puta naći će, međutim, sjaj kraljevskog dvora i drugih spomenika crnogorskih vladara. Na najvišem usponu ka Cetinju putniku se otvorio pogled na Kotorski zaljev i na zidina ma opasan grad pod lovčenskim liticama. Na najvišoj stijeni je tvrđava sv. Ivana s koje se objema gorskim stranama spuštaju zidine koje grle Grad; spajaju ih južna gradska vrata na Gurdiću, glavna gradska vrata od mora i sjeverna gradska vrata koja 1539. godine ni Hajredin Barbarosa s turskom flotom nije uspio svladati.

Davnašnji su tragovi kotorskih širokih vidika. Kao Plinijev *Acrvium* iz I. st. i kao *Decatera* ravenskoga geografa

iz VII. st., Kotor stječe primat glavnoga grada Zaljeva nad Risnom tijekom duge vladavine Bizanta (476. – 1185.). Mnoge su se strane uprave i utjecaji smjenjivali ovdje tijekom dugih vjekova: od Bizanta, preko zetskih i nemanjićkih vladara, pa vladavine ugarsko-hrvatskog kralja te bosanskog razdoblja, zatim više od 400 godina Venecije, Austrije, Rusije, Francuske pa više od sto godina Austro-Ugarske, sve do njezina sloma u XX. stoljeću. Želimo istaknuti viševjekovna iskustva Kotora koja ga čine kozmopolitskim gradom. Ne može se svaki grad takvom vriednošću pohvaliti.

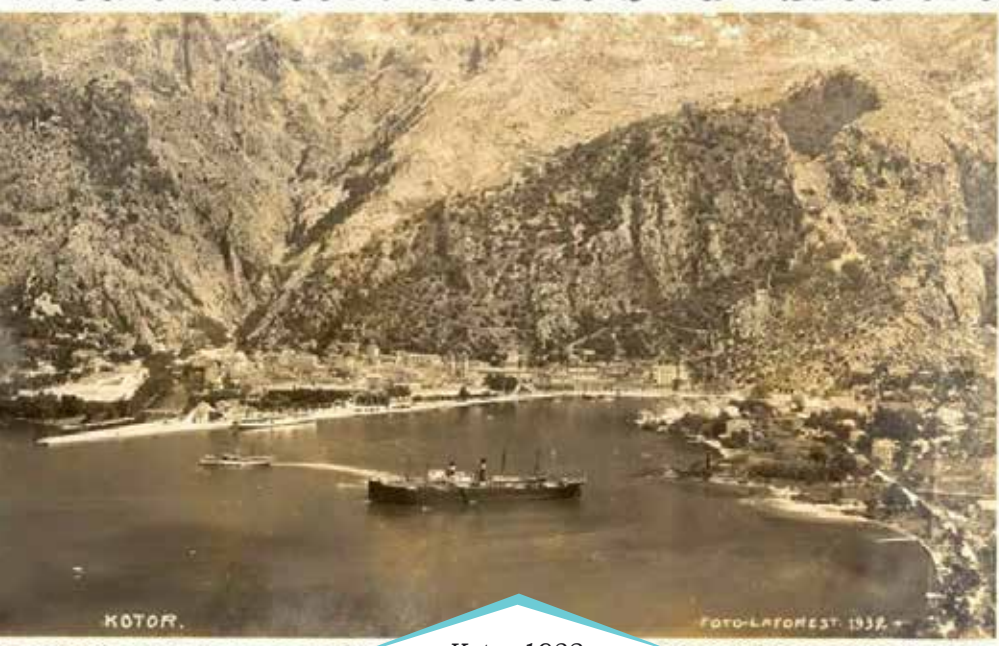
Morem i kopnom stizali su, dakle, u Kotor mnogi stranci: pripadnici stranih vojnih snaga i administrativnog osoblja iz zemalja koje su, tijekom vjekova, za europskim zelenim stolom odlučivale tko će zagospodariti Kotorom. Stizali su u Kotor strani pomorci, gusari; trgovci i zanatlije svih vrsta, istraživači biljnog i životinjskog svijeta, geografskih fenomena, rudnog blaga; etnolozi, slikari, kipari, freskopisci, geolozi, umjetnici općeni-

Kotorska riva oko 1892.

to, putopisci, lovci na koralje i spužve, glumci i zabavljači; i na kraju turisti - globtrotteri. Ne mogu se zaobići mnogi pripadnici klera namješteni u prastaraj Kotorskoj biskupiji i pripadajućim crkvama i samostanima. U Kotoru su, zbog dugovjeke vladavine, svoje kulturološke tragove trajno ostavili mletački gospodari, u svojstvu rektora i providura, kao i drugih strukovnih statusa: građevinaca i arhitekata, geodeta i kartografa, geologa, medicinara, notara, umjetnika. Tu su ostaci krilatoga lava na gradskim vratima, dijelovi gradskih zidina s kulama, priča o brončanoj statui jednoga mletačkog providura u prirodnoj veličini...; tragovi romanike, gotike do baroknih građevina; i onih građevinskih kreacija stvaranih za vrijeme sto godina Austrije, odnosno Austro-Ugarske. Sve su to znamenja mediteranskog, europskog i svjetskog ozračja koje je ovdje vladalo; tragovi su bilježeni na domaćim jezicima, ćirilicnim i latiničnim pismom, a najviše na latinskom, talijanskom, francuskom te nešto malo na njemačkom, engleskom, ruskom i arapskom jeziku, što potvrđuju sačuvani arhivski spisi.

Izmjenjivali su se u Kotoru mnogi stranci: mletački providuri, austrijski generali i ba-

Kotor, 1932.

Kotorska riva, 1933.

roni, ruski admirali, francuski generali i maršali, engleski komandori i mnogi pripadnici njihove svite. Mnogi visoki strani oficiri, kao i civilna lica, vjenčali su se u Kotoru s kotorskim građankama. Mnoga krštenja njihove djece obavljana su u katedrali. Mnoga strana lica ostala su zauvijek ovdje pokopana. I danas na području Kotora žive ljudi s prezimenima češkog, poljskog, ruskog, mađarskog, austrijskog, talijanskog, albanskog podrijetla.

Trgovci i zanatlije dolazili su iz istočnih krajeva, iz talijanskih gradova, iz Venecije, čak iz Basela. Umjetnici također. Venecijanski barokni kipar Frančesko Penso, zvani Kabjanka, ostavio je prekrasne tragove u mramoru u crkvama sv. Tripuna: moćnik sv. Tripuna, stubišta, stupove, kipo-ve anđela, reljefe s prizorima mučenja sv. Tripuna; oltare u

sv. Klari i sv. Josipu. Peraški barokni slikar Tripo Kokolja ostavio je 1713. svoj vrijedni slikarski trag u samostanu sv. Marije u Bolu na Braču.

Nabrajanje kotorskih, prčanjskih, dobrotskih, peraških obitelji i pojedinaca iz Boke kotorske, koji su se u XIX. stoljeću rasuli po svijetu, nije moguće u ovome tekstu. Treba spomenuti samo prčanskog kapetana Iva Vizina koji je prvi s naših, širih prostora,

u to doba oplovio svijet; učenu Idu Veronu iz prčanjске porodice, naseljenu u Rumunjskoj, koja je tada pisala poeziju na francuskome jeziku.

Vidik s tornjeva crkve sv. Tripuna, koja je starija od sv. Pavla u Rimu, od londonskog sv. Patrika, od pariške Bogorodične crkve, vidik je u historiji ovoga naroda, ali i pogled Kotora u široki svijet dalekih krajeva - u „daleki svijet Mediterana sve do Levanta“, u putovanja trgovačkim brodovima do Amerike, Australije i Dalekog istoka. U Trstu, Veneciji, Carigradu, pak, osjećali su se kao kod kuće. Padova je bila uobičajeno mjesto studiranja mnogih pripadnika kotorskog plemstva. Venecija je mjesto štamparije kotorskih Paltašića, svamo dvadesetak godina nakon Gutemberga. Trst i Venecija bili su često posljednje određene kotorskih plemićkih porodica, nakon prodaje njihovih prostranih zemljišnih posjeda, kuća i ljetnikovaca. Nisu ništa ponijeli sa sobom. Kao ulagači kapitala u pomorsku privredu Kotora i Boke oni su, kao i ostali bogati građani Kotora, ostavili putem vrijednih legata neizbrisive tragove svoga postojanja po kotorskim

Bokeljska noć, 1959.

i bokeljskim crkvama i samostanima. Donosili su luksuznu robu iz mediteranskih luka, Bliskog i Dalekog istoka, uređivali svoje salone u kućama i palačama.

Nemojmo se čuditi današnjim dolascima golemih putničkih brodova u kotorsku luku. Tu su, prije više od sto godina, dolazile svojim jahtama mnoge okrunjene glave i mnoga europska elita; tu su crnogorske princeze izlazile iz svojih karoca i odlazile jahtama prema Trstu i Veneciji.

U kotorsku luku pristale su doseljene porodice kao što su Beskuća ili, na primjer, Grgurine, čija je palača danas Pomorski muzej, a doselili su se u Kotor iz Kopra u Istri u XVII. stoljeću.

I na kraju je li Kotor, u simboličnom smislu, počeo kozmopolitski razmišljati kada su kotorski mornari na obali daleke 809. godine primili mošti sv. Tripuna Mučenika, rodnom iz Kampsade? Kotorani ga i nakon 1.200 godina slave i igraju kolo u njegovu čast na pjacama mnogih mediteranskih gradova. Na trgu se održavaju kulturni događaji u kojima sudjeluju umjetnici sa svih strana svijeta. Na svečev trg slijeću golubovi i igraju se djeca, s pogledom u budućnost.

Prije 5 - 6 godina u kotorsku luku uplovio je velebni putnički brod koji nosi simbolično ime „Svijet“. Ploveći grad, čudo modernoga vremena, dodirnuo je (i u doslovnom smislu) starodrevni Kotor. I Grad i ukotvljeni kruzer simboličnog imena predstavili su sublimaciju onoga *svjetskog* duha: kozmopolitizma ovoga prostora, prošlog i sadašnjeg. Sve što je tisućljetna prošlost utvrđenoga grada pod Lovćenom - palače, crkve, tragovi samostana, stare kamene kuće, voltovi, pjace i pjacete, kule, zidine i pločnici, sve to

nama imponira, a strancima zaustavlja dah. Ne možemo se oteti dojmu da, kada se nađemo u vrevi svjetskih putnika koji ozareni zastanu pred katedralom sv. Tripuna iz 1166., ispred crkve sv. Luke iz 1195., crkve sv. Marije od Rijeke (danas Blažene Ozane) iz XIII. st., ispred portala palače Beskuća, ispod balkona palače Pima, ispred barokne palače

Grgurina, ispred bezbroj grobova i natpisa u kamenu koji svjedoče o zlatnim godinama postojanja kotorskih plemićkih porodica, dakle, ne možemo a da se i mi, na neki način, ne osjetimo građanima svijeta, pogotovo ako nam shvaćanja o svijetu ne ostaju okovana zidinama, već nam razmišljanja stižu do svih meridijana.

Katedrala sv. Tripuna danas

Marendi, mobi, konki. Malo li je?

Piše:
Neven Staničić

Marendaje se i danas, ma nije to to. Prvo što se događa je da ljudi, za ne vjerovat, brkaju **marendu** i doručak? A drugo, što su od **marende** umjesto obroka učinjeli pazu!? Ali, takvo je došlo vrijeme. Rabote su se promijenile, a **marenda** je među radnim svijetom zapravo bila (i tamo njima, ostala) glavni i nezaobilazni dio dana i „zalaganja“, kad se valjalo pripomoć, za izdurat ostatak. Tu se ujedno i krije moguća veza između „pauze“ i „meze“ o kojoj pričamo. Znaju panut neđe u istu uru i deboto se ne preskaču. Naime kad se rabota, oduži se dan, kao i radno vrijeme, rabotao, ne rabotao. Valja počinut. Samo što je kod **marende** u pitanju fizički, a kod pauze, propio psihički oporavak. Da službenik

uzme malo arije. U svakom slučaju, nema **marende** bez rabote. To mu ga dođe, važno, za zapazit. Dalje, što je rabota duža i teža, i **marenda** je slađa. Tačnije rečeno, lakše se svojevremeno moglo dogoditi, težacima na primjer, da pri marendi pasaju objed, nego pri objedu zaborave **marendu**. Za dugoga ljetnjega dana, uzmimo na primjer, trebalo je početi prije sunca... a sviće prerano za veće gubljenje vremena (!), pa sve da čovjek i ima stumika za štogod ubačiti... onako iz postelje (?), do malo udrobljene ječmenice (!?), eventualno (?); vrijeme oko deset je već bilo zadnja ura i za počinut i za prezalogajit.

Marenda je po definiciji kolektivni obrok. S' marednom bi se čovjek intimizovao, jedino ako ga zadesi samoga u polje, oli barku, s' bokunom kruva, malo pancete, kapule ili sira iz ulja. (Što bi bila

temeljna, retro varijanta.) Tempi pasati. Kako sam sa zalogajem, čovjek inače više žvaće brigu nego hranu, nije joj se ni radovat, pa je prava atmosfera marende bila i ostala u društvo. Ni tun, međutim nisu sve **marende** iste. Ima ih, što bi rekli strukovnih, ali i gospodskih, po kafanama, kad je u pitanju više guštanje u ponudi, hedonizam, nego potreba za forcom. Najbolje su padale po gradilištima, radnim akcijama, u vojsku (!), kod socijalističkog samoupravljanja - po organizacijama udruženog rada, **mobama**. Međutim, koliko god su se mijenjale tokom vremena, obzirom na „društvena uređenja“ i okolnosti oko kojih su se dešavale, jelovnik im je manje više ostajao isti. Bome, vazde se znalo ko što ije i ko se koliko mogo pružit, ali cijelo vrijeme u vrh su tripice, brodeti, sardelice, mušlje, žbogulje, kobasice,

bumbari, kaštradina, kakvi gulaš, pašta fažola, meso i krtola iz teće i jako, jako puno kruva. Onda su škapulavane, mortadele, parizeri, mesni naresci, paštete, mast i cukar, marmelade u zavisnosti od uzrasta i opet, jako, jako puno kruva. Dati za to, što sve pada ujutro, niko o liniji tokom marendanja nije vodio računa.

O piću, opet jest. Tun postoji cijela filozofija. Ima ih koji će bežećit, da su gemiš i bevanda izmišljeni samo radi **marende** (!?). Zboru, ako se uzmu količine, neophodne za potrošiti po marendanju, bilo bi nemoguće sve skupa „platiti“ vinom. Da ne uzimamo u obzir, kako je nakon svega trebalo nastaviti radu i ostati u pamet. Pa se dunkve bijelilo. Sodom, vodom, kako god. A količine su zbilja respektabilne. Onako, „započena“ četiri muškarca, po obroku, litra litra ipso, po glavi ada

(!!!)... ako pokrpi. Stavka je to. I, da oprostite pivopije, ova priča s' njima nema nikakve veze. Baš kao što nema ni s' roštiljem. To je došlo, poslije s' ispraćajima u penziju i koka kolom. Druga je to priča.

Evo, na primjer ta pusta **moba**. Nema je više ni u ove rječnike bokeških izraza na koje se može naintrat, tun i tamo. (Kupe ljudi riječi. Lijepo.) Dunkve, sva u pokretu, bilo da se **mobila** lijevo oli desno, **moba** nam se izgubila u vremenu i prostoru. A bez obzira iz kojeg korena je vadimo, od **moviti se**, danu - ajde, oli **mobilizacije** iz jednog u drugo stanje, nestala je kao običaj međusobnog pomaganja naroda, svakom prilikom kad bi doma prifalilo ruka. U prevodu, kad je nužda za završiti radu. Nekome u vinograd, nekome na fundamentu, oli ploču. Na **mobu** se zvalo. **Moba** se vraćala.

Sa mobe su se ljudi odri vraćali doma. Bila je „mila“, samo onima što su opošljavali započeto i samo taj dan, jer koliko iduće nedelje, njih je neko mogo zvat za istu uslugu. Nikad pusta sirotinja, nije više vjerovala u boga ni rabotala nedeljom, od vremena **mobi**. Znalo se, videlo, kad će kome što zahtevat. Pa fino, alat u ruke i, ko na klak, ko na pijesak, ko na **konku**. Druge ploče na kuću, bile su „opuč“, o trećima da ne pričamo. Srećom, radilo se o rjeđim prilikama. Gazde od tri ploče, već su plaćale i nadnicu preko marende, o kojoj smo do sad zborili. I tako.

Konka je također iz mobe. Od rabote. Ženama za trljati, prat i režentavat robu, muškijema za nositi materijal. Gore na ploču. Doduše, u konku su znali i čovjeka ponijeti. Zlu ne trebalo. Ko pjan, ko prosti bože bolesan. „U konku“.

Još jedna u nizu donacija Knjižnici „Ljudevit Gaj“

Prostorije Doma kulture „Josip Marković“ u Donjoj Lastvi posjetio je Željko Brguljan i tom prigodom Knjižnici „Ljudevit Gaj“, koja funkcionira u sklopu Hrvatske krovne zajednice „Dux Croatorum“, poklonio vrijedna izdanja knjiga.

Željko Brguljan rođen je u Kotoru 1962. godine. Osnovnu školu pohađao je na Prčanju, a srednju školu matematičkog smjera u Kotoru. Diplomirao je 1989. godine na Fakultetu strojarstva i brodogradnje u Zagrebu. Živi i radi u Zagrebu. Slikarstvom se počeo baviti još za vrijeme studija. Do sada je dvadeset puta samostalno izlagao. Prije nekoliko godina u povodu održavanja „Fašinade“ izlagao je i na otoku Gospe od Škrpjela u pomirbenoj dvorani, a kasnije i u galeriji „Buća“ u Tivtu. Osim slikarstvom, bavi se i pisanjem. Objavio je više od 50 članaka o kulturnoj baštini Boke. Najviše se bavi zavičajnim temama, posebno onima o Prčanju. Izdao je

više značajnih djela, od kojih se neka nalaze u knjižnicama u inozemstvu, a tiskana su na engleskome jeziku. Neka od značajnijih njegovih djela su: „Pomorstvo Boke kotorske na slikama Bazija Ivankovića“, „Na granici mora i neba“, slikarska monografija o njegovu bogatom opusu autora Nikole Albaneža, u nakladi Hrvatskog društva likovnih umjetnika.

Željko Brguljan prvi je opširnije počeo pisati o Bogorodičinom hramu na Prčanju, gdje je i kao likovni umjetnik na zbirci brodova izvršio dataciju i atribuciju, na što je iznimno ponosan i što predstavlja veliki dar za njegov rodni kraj.

Još jedan nastup KUD-a „SKUU Franjo Strpač“ u Donjoj Lastvi

U Domu kulture „Josip Marković“ u Donjoj Lastvi, u organizaciji Crnogorsko-slovačkog prijateljstva, uz generalnu potporu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Crne Gore, kao i uz potporu Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore, 15. srpnja nastupilo je Kulturno-umjetničko društvo „SKUU Franjo Strpač“

iz Markovca Našičkog (Slavonija). Nastup je realiziran pod okriljem projekta „Hrvatsko-slovački dodiri“.

Ova folklorna skupina publici se predstavila raznim izvornim plesovima iz četiriju područja slovačkoga kraja, a nastupile su i dvije pjevačice u nošnji našičkoga kraja.

Kulturno-umjetničko društvo „SKUU Franjo Strpač“ nije prvi put u Donjoj Lastvi; na istome mjestu nastupili su i prošle godine. Društvo je osnovano davne 1973. godine i do sada su imali više od tisuću nastupa diljem Europe.

U znak zahvalnosti na dosadašnjoj suradnji, Društvo je uručilo prigodne darove predsjedniku udruženja Crnogorsko-slovačkog prijateljstva Mihalju Spevaku; predsjedniku Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore Zvonimiru Dekoviću; potpredsjedniku Općine Tivat Iliji Janoviću, kao i izaslaniku Veleposlanstva Republike Hrvatske u Crnoj Gori Miroslavu Poljuhu.

Koncertu su, uz ostale, nazočili: konzul Republike Hrvatske u Kotoru Hrvoje Vuković, novi djelatnik u Konzulatu RH Zdravko Nikolić, direktor Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Crne Gore Safet Kurtagić, predsjednik Hrvatske krovne zajednice Dux Croatorum Adrijan Vuksanović, tivatski župnik don Mili-drag Janjić.

Sastanak školskog Odbora HNV-a

Na temelju poziva Ministarstva prosvjete Crne Gore da se u osnovnoškolske i srednjoškolske udžbenike redovite nastave u Crnoj Gori uvrste sadržaji iz povijesti, jezika i kulture hrvatskoga naroda u Crnoj Gori, sredinom srpnja održan je sastanak Školskoga odbora Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore.

Školski odbor HNV-a, mješoviti odbor iz reda članova Odbora za kulturu i Odbora za sport i mlade HNV-a, koji čine profesori Ružica Lazarević,

Dijana Milošević, Josip Gržetić, Milena Pilastro Kovačić i Ljerka Sindik, na sastanku je dogovorio da će Odbor za kulturu HNV-a stupiti u intenzivnu komunikaciju s predstavnicima Ministarstva prosvjete Crne Gore kako bi se dogovorile daljnje smjernice.

Koordinatorica Odbora za kulturu HNV-a Ljerka Sindik ubuduće će koordinirati rad Direktorata za obrazovanje pripadnika manjinskih naroda i drugih nacionalnih zajednica.

KUD Mihovljan u posjetu Hrvatskom nacionalnom vijeću Crne Gore

Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore 24. srpnja ugodilo je Kulturno-umjetničko društvo Mihovljan iz Međimurja. Goste iz Međimurja u prostorijama Tajništva primili su predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Zvonimir Deković i gospodin Hrvoje Vuković, konzul Republike Hrvatske u Kotoru, sa suradnicima.

Predsjednik Vijeća goste je izvijestio o kulturnim aktivnostima hrvatske nacionalne manjine u Crnoj Gori i mnogobrojnim aktivnostima koje se provode u novoobnovljenome Domu kulture „Josip Marković“ te planovima za sljedeće razdoblje. Dr. sc. Predrag Kočila, predsjednik KUD-a Mihovljan, zahvalio je domaćinima i izrazio želju za ponovnim susretom i eventualnim nastupom Društva u Domu kulture „Josip Marković“ u Donjoj Lastvi. Također, gospodin Kočila je predsjedniku Vijeća i konzulu uručio prigodne darove iz svoga kraja.

Članovi KUD-a Mihovljan nekoliko dana su boravili u Baru, a nakon toga svoje su talente prikazali na ohridskome festivalu.

Rad KUD-a Mihovljan pod ovim imenom započeo je 1999. godine, pod sloganom „ČIM SI ZAPOPEVLEM, MOM OZDROVIM“. U sklopu Društva djeluju folklorna skupina, dječja folklorna skupina, dramska, tambu-

raška, likovna i skupina za narodne običaje. Folklorna skupina KUD-a Mihovljan temelj je društva, a ujedno i poticaj mladima da njeguju međimursku kulturnu baštinu i tradiciju. Plešu izvorni i koreografirani međimurski folklor te plesove Zagorja i Pomurja (susjedne Slovenije). Pojavljuju se na svim smotrama u Međimurju, ali i izvan nje, posebno u susjednoj

im Sloveniji. KUD Mihovljan trudi se svojim nastupima dostojno predstavljati svoje mjesto Mihovljan i grad Čakovec u koji teritorijalno spadaju te promovirati međimursku kulturu, baštinu i narodne običaje.

Susret je prošao u ugodnom ozračju te će u budućnosti sigurno doći do kulturne suradnje.

Galeb Gago

Piše:
Mašo Miško Čekić

Što bi bile bokeljske obale bez galeba? Bez njegovog glasnog kliktanja, dozivanja drugova iz jata ili družbenice sa kojom galeb ostaje od rane mladosti do kraja života. U gnijezdu galeba uvijek je ista galebica. Riječ je o ljubavi koju galebovi ispoljavaju zajedničkom brigom o jajima u gnijezdu, ishrani i vaspitavanju podmlatka. I tako tridesetak godina, koliko traje vijek galebova.

Da prehrani sebe i porodicu, galeb treba dosta hrane, pa ne bira mnogo. RIBE, mekušci, školjke, strvine, miševi - sve čega se dohvati. Zna čak i školjku otvoriti!

Uzdigne se visoko, pa je baci na stijene: ako se

Galeb Gago

Jednonogi galeb Gago

ne raspukne, sve ponovo. Jer, jesti se mora!

I piti!

To je lakše riješio, pošto mu je dobra i morska voda. Priroda se već za sve pobrinula.

Jesti moraju i drugi, u velikom lancu prehrane. I ribe jedu, stalno i dosta, kao galebovi kojima su one prava i nezamjenljiva poslastica. U sve se umiješao i opstanak - preduslov svekolikog u prirodi.

Ko će prije: galeb ribu ili riba galeba?

Biće da je bila neka poveća riba, brza, divlja grabljivica, kakvih je dosta u moru. Dok je galeb plivao i ronio za njenim srođnicima, riba-grabljivica dočepala se galebove noge, pa se sada jednonogi galeb samo kratko zadržava na stijeni.

Kada ga posmatrate, kao da mu ništa ne fali, tek brže od ostalih napušta stijene uz obalu: svjestan je da bolje pliva s jednom nogom nego što stoji na jednoj. Dugo sam pokušavao da ga snimim, i usput potrošio ono malo ribe što se zateklo u vrši. Trud se isplatio.

Susret sa ribom grabljivicom vjerujem da je bio stresan i ostavio posljedice od kojih se i galebovi oporavljaju. Ipak, što se lovljena ribe tiče: sve je ostalo isto. Malo, malo, naš Gago zaroni.

Borba za opstanak se nastavlja.

P. S. Možda je nogu izgubio u nekoj drugoj nesreći?

Meni se, ipak, sviđa priča o borbi za opstanak, pa neka tako bude!

Galebu je riba-grabljivica pojela nogu.

SJEĆANJA UVAŽENOG VATERPOLSKOG POSLENIKA (11)
I ZALJUBLJENIKA U VITEŠKI VODENI POLO

VIJEK VATERPOLA U KOTORU

Sve ono što iz moga pera bude napisano, a vezano za ovu temu, baziraće se isključivo na mom prisjećanju priča pokojnih aktera, ili, pak, mojoj participaciji u nekim dešavanjima

Pioniri VK „Kotor“ 1982.

Stoje: R. Perović, D. Krivokapić, R. Dragović, M. Vičević, N. Đurović, M. Grgurević, S. Mačić, D. Strugar i S. Vičević (trener) • Čuče: B. Katuriće, D. Kljaković, V. Sjerković, M. Banović, N. Lončarević i D. Staničić

Piše: **Dragan Đurčić**,
umirovljeni vaterpolski poslenik

Godina 1982. I liga – V mjesto (od dvanaest), polufinale Kupa SFRJ

Seniorska ekipa je nastupala u sastavu: Petar Abramović, Dejan Adžić, Vladan-Bunjo Dudić, Zoran Gopčević, Stojan Kostić, Zoran Kovačević, Vasko Lalošević, Vesko Marković, Zoran Maslovar, Emil Nikolić, *Andrija Popović*, Petar Porobić, Milivoj Radulović, Dragan-Šako Samardžić, Dejan Uljarević, Želimir-Pura Uljarević; trener Pavle Vičević.

Podmlađena ekipa ambiciozno je ušla u takmičenje, no Zoran Gopčević i Petar Porobić su veći dio Prvenstva proveli na odsluženju vojnog roka, glavna utakmica je odigrana u Dubrovniku (proljeće) i Titogradu (jesen), tako da nas je i ovaj rezultat morao zadovoljiti. Veselin Marković je iskazao svoj raskošni kvalitet, a počeo se nametati i mlađani golgeter Petar Abramović.

Iz sivila rezultata izdvojimo jednu kozeriju – početkom juna „Kotor“ je na jedvite jade pobijedio zagrebačku „Mladost Student“ (9:8); nakon utakmice došlo je do žučnog verbalnog duela dva velika prijatelja Ozrena Bonačića, trenera gostiju i Perice Brajkovića mjerioca vremena; čini se da je Bone shvatio da je pretjerao, pa se povukao na svoju klupu, okrenuo nam leđa i zagledao se u more prema Mulu; dr Vladimir Marković nije nas poslušao da ga ostavi na miru, već mu je prišao, potapšao ga po ramenu i otpočeo uobičajenu i otrcanu priču u stilu „pa ovo je sport!“;

Bone se okrenuo prema Vladu i dosta oštro mu kazao: „čuješ ti, ne znam ni ko si, ni što si, a opet ti čestitam na hrabrosti da mi se obraćaš nakon što ste nas pobijedili i pokrali, umjesto da me pustiš da

to sam odtugujem!“. Vjerujem da je tada i dr Vlado shvatio da u sportu poraženi ima pravo da (ne)čestita pobjedniku, a pobjednik nema pravo da se obraća poraženom! To je uzus!

Najesen, nakon plasmana u polufinale Kupa SFRJ, odigrali smo u Titogradu odlučujuću utakmicu protiv POŠK-a. Brillantni Milivoj Bebić obezbijedio je prednost gostiju od tri gola, pa je uzvrat u Splitu bio samo formalnost.

Takmičarsku radost te godine donijeli su nam **pioniri VK „Kotor“**. U proljeće su u Beogradu **osvojili KUP SFRJ za četrnaestogodišnjake**, a u avgustu u Kotoru **Prvenstvo SFRJ za četrnaestogodišnjake**. Ekipa, pod vođstvom trenera Slobodana Vičevića, nastupila je u sastavu: *Nikola Đurović*, Slobodan Mačić, Draško Krivokapić, Dragan Strugar, Mirko Vičević, Ranko Perović, Đorđe Ivković, Radule Dragović, Danijel Kljaković, Duško Ćirković, Marko Grigurević, Krsto Mačić, Nenad Lončarević i Vojo Sijerković. To je bila jedna od zlatnih generacija.

VK „Borac“ iz Orahovca, nakon osvajanja Prvenstva Crne Gore, bio je uspješniji od VK „Šipan“ u kvalifikacijama za II saveznu ligu – Grupa „Jug“.

A što se dešavalo u Vaterpolo savezu Jugoslavije?

Tražio se savezni kapiten „A“ reprezentacije, nakon Mirove pogibije i smjene Minja Petkovića. Za v.d. selektora postavljen je Ivo Trumbić, no-

silac zlatne olimpijske medalje iz Meksika i tada trener VK „Jug“. Reprezentacija, iako jedan od favorita, na Svjetskom prvenstvu u Gvajakivilu (Ekvador) osvojila je samo VII mjesto! Od kotorskih vaterpolista za Reprezentaciju je nastupio Veselin Marković, jer je Zoran Gopčević otkazao učešće zbog nespremnosti, uslovljene služenjem vojnog roka.

Na nivou VSJ ustanovljen je **Fond za razvoj omladinskog vaterpola „Trifun-Miro Ćirković“**. Sredstva je trebalo prikupljati iz donacija, te registracionih taksi, taksi od žalbi i mandatnih kazni. Sredstva su se trošila za organizaciju seminara za trenere mlađih kategorija i okupljanja mlađih vaterpolo selekcija.

Interesantno je da je na Pionirskom prvenstvu u Kotoru na klupi „Partizana“ debitovao **Ratko Rudić**, proslavljeni reprezentativac i kasnije jedan od najuspješnijih svjetskih trenera! Kotor mu se posrećio! Istina, u jugoslovenskoj javnosti počela se stvarati atmosfera da Ratko zamijeni pok. Mira Ćirkovića na mjestu saveznog kapitena „A“ reprezentacije, ali to tada u VSJ nije moglo proći. Postojala je procedura – prvo se mora ispeći zanat na klupi mlađih kategorija, pa se onda kandidovati za seniorskog selektora. Tako je Ratko Rudić, na predlog Stručnog savjeta VSJ imenovan od strane Predsjedništva VSJ za saveznog kapitena mlađih reprezentativnih selekcija.

Naše **opredjeljenje da utakmice igramo u Titogradu**, umjesto u Dubrovniku i Kuparima, imalo je čisto propagandni karakter – širenje vaterpola u unutrašnjost Crne Gore. Nažalost, nije bilo nekog većeg interesovanja od strane gledalaca, a zaposleni u SRC „Morača“ nisu iskazivali uobičajeno gostoprinstvo, niti su izvršavali ugovorene obaveze. Srećom, tada su u SRC „Morača“ vrijeme provodili dva boksera, braća Mugoša, koji su imali puno mladih navijača. Braća bokseri su obožavali Zorana Gopčevića i Veska Markovića i bili su naši najveći navijači, u društvu svojih fanova. Đorđije Đurović-Šuka, dobro upoznat sa podgoričkim mentalitetom, uspio je preko njih rješavati sve tehničke probleme u organizaciji treninga i utakmica, uz čašćenje tih momaka.

Dogovorom klupskih uprava, otпочela je **saradnja mladih selekcija između VK „Kotor“ i VK „Crvena zvezda“**. Zimi bi kotorska djeca odlazila u Beograd, a uzvrat bi bio ljeti u Kotoru.

Igrači su stanovali kod svojih sportskih prijatelja, tako da se uz kvalitetne treninge i štedilo.

Početak aprila održana je **Skupština VK „Kotor“**. Uz jadicovke zbog nedovoljno sredstava kojima treba pokriti sve organizacione probleme, s obzirom da u Kotoru ne postoje uslovi za rad.

Skupština je odala priznanja za rad predsjedniku Skupštine Milošu Vukoviću i predsjedniku Predsjedništva Đorđiju-Šuki Đuroviću, te je na njihova

mjesta imenovala Đorđija Živkovića i dr Vladimira Markovića. Inicijativa Predraga-Miška Maričevića da se Klubu vrati izvorno ime „Primorac“ bila je ispraćena aplauzom, ali bez ikakve mogućnosti realizacije.

U avgustu smo obilježili **godišnjicu Mirove pogibije**. Porodica, prijatelji i mnogobrojni vaterpolisti prisustvovali su godišnjem parastosu 1. avgusta na groblju u Škaljarima.

U međuvremenu se konstituisala i **Jugoslovenska škola vaterpola „Trifun-Miro Ćirković“-Kotor**, kao permanentna institucija, čiji je za-

datak bio edukovanje vaterpolo kadrova. Za direktora JŠV imenovan je Petar Brajković, a ja, Dragan Đurčić, za sekretara, dok je Toni Petrić, u ime Stručnog savjeta VSJ bio konsultant po stručnim pitanjima – izbor tema, predavača, ...

Ovako kadrovski ekipirana Škola djelovala je do 1991. godine, odnosno do kraja SFRJ. Održala je niz zapaženih seminara i tečajeva u Kotoru, Splitu, Šibeniku, Beogradu, ... Predavači su bili osobe od zvanja i znanja. Tako su na I Školi u Kotoru (20-22. 08. 1982.) predavali Toni Petrić,

Ante Lambaša, dr Željko Barbir, Feđa Penović, Egon Kiš, ... Nakon seminara, JŠV je izdala i zbornike radova sa tih škola. Učešće trenera na Školi bio je preduslov za dobijanje trenerske licence za tu takmičarsku sezonu.

Od 1991-2000. g. JŠV „Trifun Miro Ćirković“ - Kotor nastavila je sa radom za teritorije koje su pokrivali VS Srbije i PVS Crne Gore. Direktor i sekretar su ostali isti, a stručni konsultant je bio Vlaho-Bata Orlić. Sve organizacione forme i sadržaji rada JŠV su ostali isti.

Od 2001. godine, odlukom Stručnog savjeta VSJ, sjedište JŠV je premješteno u Beograd, a funkciju koordiniranja poslova je preuzeo Nenad Manojlović. Dotadašnje rukovodstvo JŠV „T. M. Ćirković“ - Kotor svu dokumentaciju i arhivu predalo je novoizabranom koordinatoru.

Ova godina, kao i prethodna i naredne, bile su bitne u funkciji

izgradnje zatvorenog bazena.

Dužnost mi je na početku istaći da je kompletan Kotor, kako građani tako i političari bio pozitivno uključen u tu kampanju! To je bila akcija bez protivnika, nabijena pozitivnom energijom, koju je trebalo usmjeriti u realan i održiv kolosjek.

Kako je predračunska vrijednost radova bila planirana na očekivanih 12 milijardi dinara, odnosno 3 miliona USA \$, trebalo je te pare pronaći. Sredstva od štete na sportskim objektima u Opštini, te sred-

stva od prodatih prostorija VK „Kotor“ („Dalmacija“) „Brodoimpeksu“, kao i opredijeljena sredstva SIZ-a fizičke kulture nisu činila ni 10% od potrebnih, pa se morao iznaći bitan kvalitetan izvor finansiranja ove investicije. DPZ (društveno-politička zajednica, koju su činjele sve relevantne političke snage u Opštini) je predložila da se krene u kampanju odricanja građana od potraživanja povratnih sredstava zajma za energetiku. Sa većim dijelom tih sredstava investicija bi bila pokrivena. To je podrazumijevalo zborove radnih ljudi i građana i njihovo prihvaćanje, te potpisivanje takvih izjava. Za tu kampanju bili su zaduženi svi čelni ljudi iz DPZ.

Kao što sam već istakao atmosfera je bila pozitivna i rezultat izjašnjavanja nije bio pod znakom pitanja. Ogromna većina je bila „ZA“! No, pojedine građane je interesovalo zašto se gradi tako „mali“ bazen (33,33 x 25,00 x 2,15 m), a ne „olimpijski“ (50,00 x 21,00 x 2,15 m)? To je bazen samo za vaterpolo, a ne i za plivanje. Pobogu, Kotor to zaslužuje! Teško su prihvatili objašnjenja da se u zimskom periodu zvanična takmičenja u plivanju održavaju u „dvadeset pet metarskim“ bazenima, dok se ljetnja održavaju u otvorenim „pedeset metarskim“ bazenima (planirani kotorski bazen zadovoljavao je uslove plivanja po širini). U sjećanju nam je ostala burna rasprava na tu temu u „Jugooceaniji“, koja je bila, s obzirom na broj zaposlenih i visinu plata zaposlenih, vrlo bitna za realizaciju akcije; jedan od pravnika iz te firme, bivši plivač i vater-

polista, a nadasve bonvivan, zamjerio je sekretaru Komiteta što se on petlja u dimenzi-

je bazena, kada ne zna ni da pliva, a ovaj mu je odgovorio: „jest da ne znam da plivam, ali ne znam ni da ronim!“; time je rasprava uz veliki smijeh i aplauz uspješno okončana. Da više ne dužim na ovu temu, akcija je uspjela i na potezu je bila „Bokeška banka“ čiji je zadatak bio da sve to premosti i obezbijedi kredit za zatvaranje ove investicije. Prvo se zahvaljujem svim građanima na visokoj svijesti i shvatanju da ćemo svi više dobiti nego što dajemo, Time su građani stekli pravo da se smatraju akcionarima u izgradnji bazena, te da treba saslušati i danas njihovo mišljenje o stanju ovog, već ruiniranog, zdanja! Zahvalnost za uspješno vođenje i koordinisanje akcije obezbjeđivanja para dugujemo i svim živim i preminulim funkcionerima DPZ: Krstu Ševaljeviću, Iliji Stanovčiću, Vuku Raduloviću, Milenku Pasinoviću, Mirku Maslovaru i inim predsjednicima, direktorima i funkcionerima preduzeća i mjesnih zajednica. Ne brinite, nisam zaboravio spiritus movens i sivu eminenciju svih tih akcija - Ivicu Županovića!

Projekat izgradnje bazena izrađen je šest godina ranije od strane Projektantskog biroa Kotor, na čelu sa Đokanom Biskupovićem, dipl. ing. arh. (projektni zadatak je potpisao Pavle Vičević, dipl. ing. građ., glavni projektant Vahida Milošević, dipl. ing. arh., konstrukcije prof. dr Gojko Nenadić, mašinska postrojenja „Jugoturbina“ Karlovac, ...). Revidirao ga je Republički zavod za građevinarstvo iz Titograda. Pošto je to bio tada jedi-

ni projekat zatvorenog bazena u Crnoj Gori, njega su koristili mnogi za apliciranje za izgradnju bazena nakon zemljotresa (Herceg Novi, Bar, Bijelo Polje, ...). Samo bi izmijenili naslovnu stranu i promijenili ime investitora, a ostalo isto!?

Poslovi inženjeringa i nadzora povjereni su „Obnovi“.

Rodio se i novi problem. Zbog teške ekonomske situacije u SFRJ, usvojen je Zakon o zabrani vanprivrednih investicija. Iz ekoloških razloga, stajala je i zabrana upotrebe teških goriva (mazut) u primorskim krajevima. Naizgled nepremostivi problemi za kotorski zatvoreni bazen!?

Pametni ljudi, dobre volje, morali su riješiti i te probleme. Mislili, mislili, pa smislili – kotorski bazen neće se graditi kao sportska investicija, već kao komplementaran objekat hotela „Fjord“, koji je trebalo da se gradi. Teret je prebačen na Miloša Vukovića, direktora HTP „Fjord“, koji je trebao da preuzme investiciju i Zvonka Miloševića, direktora SDK, koji je trebao da zažmuri i prihvati tu investiciju. Za ta činjenja imali su blagoslov po-

litičkih vlasti, ali im je trebalo i lične i građanske hrabrosti da se toga prihvate. Hvala im! Vaterpolisti uvijek ostaju vjerni vaterpolu!

Problem pogonskog goriva razriješio je projektant iz „Jugoturbine“. Imao je negativan odnos prema našem predlogu da se instaliraju toplotne pumpe (ta tehnologija je primijenjena u Splitu za objekte građene za MIS i PEP, sa kojom je bila upoznata naša delegacija zadužena za izgradnju kotorskog bazena), smatrajući da je more udaljeno od bazena oko pola kilometra, da je priobalje puno mulja, te da je zimska temperatura mora vrlo niska. Predložio je lako ulje (D-2, tzv. „lož ulje“), što je prihvaćeno kao konačno rješenje.

To je očigledno bila komplikovana i značajna investicija, pa je formirano koordinaciono tijelo za praćenje njene realizacije – od strane DPZ: Vuko Radulović (predsjednik KT), Krsto Ševaljević i Ivan Županović, od strane „investitora“ Miloš Vuković, od strane „Obnove“ Srđan-Uđo Gopčević, Vladimir Lipovac i Slobodan Kalezić, od strane SIZ-a fizičke kulture Petar Radnjić i Dragan Đurčić (sekretar KT). Na sjednice KT su pozivani po potrebi i predstavnici izvođača radova, direktori SDK i Banke, ... Ovo tijelo je odigralo bitnu ulogu, jer je donosilo ad hoc rješenja u svim kriznim situacijama, te je samim tim pospješilo realizaciju investicije.

Nakon sprovedene licitacije, odabran je izvođač radova – GP „Neimar“ iz Beograda. Ugovor sa izvođačem potpisan je poslije trodnevnog iscrpljujućeg „dogovaranja“. Cijena 12 milijardi dinara, rok izvođenja radova 11 mjeseci! Rukovanje uz izraženo zadovoljstvo zbog postignutog dogovora i komentar Pera Radnjića: „Vi ste renomirana firma, pa ćete bazen izgraditi za 9 mjeseci!“; slijedi

upitni odgovor tehničkog direktora „Neimara“: „odakle je projektant?“, pa na naš odgovor: „iz Kotora“, slijedi replika: „znate, u svetu se projektuje 3 godine, a izvode radovi 3 meseca, dok se kod nas projektuje 3 meseca, a izvode radovi 3 godine!“. Uz nakiseli osmjeh, uslišili smo želju „Neimara“ da obiđemo buduće gradilište. Da podsjetim čitaoca, bazen je lociran na poziciji bivšeg radnika „Gradskog zelenila“. Na licu mjesta konstatujemo da bujični potok, koji teče od Trojice do Puča, prolazi kroz sredinu terena planiranog za bazen, a da to projekat nije evidentirao. Samo pola ure poslije potpisivanja ugovora, konstatujemo ovu činjenicu i zadužujemo izvođača radova da uradi ponudu nepredviđenih radova – izmještanje potoka (to su oni naknadno i uradili, a ovaj propust nas je koštao 800.000.000 dinara (200.000 \$). Izvođač radova nas je podsjetio na prethodni komentar o rokovima projektovanja i izgradnje!

Građevinski radovi su otpočeli odmah, pa su do avgusta mjeseca već bili urađeni iskopi, izliveni temelji i istočna tribina, te pripremljena za betoniranje zapadna tribina. U vrijeme održavanja JŠV (kraj avgusta), na gradilište smo doveli sve učesnike Škole i puna srca se počeli hvaliti sa našom budućom ljepoticom. Toni Petrić, upravnik splitskih bazena, samo je prokomentarisao: „ovako plitke tribine – neće se ovdje gledati vaterpolo!“. Pavle Vičević je burno reagovao, a Toni dodao: „nisam ništa rekao, skužajtel“. Sutradan, u ponedjeljak, Pavle i ja, u pratnji Slavice Nikčević, nadzornog organa, otišli smo na gradilište, naoružani projektom, metrom i zebnjom.

Postavljeni su piketi, u skladu sa projektom. Sjeli smo na skaline od tribine, ali piketima ni traga! Slavica nas uvjerava

da je sve urađeno po projektu. Mjerimo skaline od tribina, Slavica je u pravu. Mjerimo i crteže iz projekta, povlačimo linije vizure – sve cakum-pakum, ali se piketi opet ne vide! Na kraju laik primjećuje: „ljudi moji, mi vučemo liniju guzica, a ne liniju očiju!“. Kad smo interpolirali „liniju očiju“ primijetili smo da ona „uvire“ dva metra u plivalište, a ne na njegovu ivicu! Razrješenje tog problema preuzeli su projektanti, te nakon poduzetog razmatranja predložili da se školjka bazena uzdigne za jedan metar čime će se postići i tražena vizura. Ovo iznuđeno rješenje imalo je dobru stranu – formiran je koridor oko školjke, što bi moglo pomoći u slučaju havarije školjke. No, više je bilo negativnih stvari – poskupljenje zbog naknadnih radova, produženje roka izgradnje, smanjenje visine tribina u odnosu na plato školjke, čime se gubio veliki prostor za skladištenje bazenske opreme, visina spuštenog plafona smanjuje se sa deset na devet metara, čime se povećava broj udaranja lopti u plafon, te, po meni, najbitniji problem-poremećen upadni ugao reflektora, što za posljedicu ima refleksiju svjetlosti na plivalištu!

Čini mi se da je dosta kukanja za ovaj nastavak, pa ćemo nastaviti u sljedećem broju.

Počeli su da mi se obraćaju pojedini čitaoci, uz mnoštvo predloga, pa ja opet ponavljam: Ukoliko ovo pisanje izaziva pažnju čitatelja, apelujem na sve vaterpolo poslenike da svojim priložima i komentarima doprinesu stvaranju objektivnije slike o vijeku vaterpola u Kotoru. Dosta smo dobili od vaterpola, pa mu nešto moramo vratiti! Molim Vas!

(Po želji autora, tekst nije lektoriran.)

PRČANJSKI JEDRENJACI (1) U ZBIRCI SLIKA ŽUPNE CRKVE ROĐENJA BLAŽENE DJEVICE MARIJE U PRČANJU

Piše: Željko Brguljan

Župna zbirka crkve Rođenja Blažene Djevice Marije u Prčanju (u narodu zvane Mala Gospa, a popularno Bogorodičin hram) nepresušan je izvor vrijednih i zanimljivih likovnih radova, crnogorskih, srpskih i hrvatskih autora, ali i onih iz drugih europskih zemalja, pa i s drugih kontinenata. Istražujući već niz godina, nastojimo obraditi i objaviti pojedine dijelove ove kompleksne zbirke kako bi se konačno profilirala kao povijesno konzistentna cjelina i postala vrijedan izvor podataka svim istraživačima kulturne baštine Boke kotorske.

Neki dijelovi ove bogate kolekcije, koja je skupljena velikodušnošću mještana, a ponajprije velikim entuzijazmom i trudom pokojnoga prčanskog župnika

don Nika Lukovića, imaju osim likovne i znatnu povijesnu vrijednost. Takav je primjer zbirke maritimnog slikarstva – portreta brodova (jedrenjaka i parobroda) koji su pripadali prčanjским brodovlasnicima ili su njima zapovijedali ovdašnji kapetani, a koja nam otkriva dio pomorske prošlosti Prčanja kao značajnoga pomorsko-trgovačkoga centra Boke kotorske i južnoga Jadrana tijekom 18. st., a posebno 19. stoljeća kojem pripada i većina radova zbirke.

Kako bi šira javnost mogla biti upoznata sa slikama brodova prčanske zbirke (a objavljeni su u dvojezičnom izdanju istog autora, naziva: Na granici mora i neba/At the Border of Sea and Sky, u izdanju izdavačke kuće „Gospe od Škrpjela“ iz Perasta), odlučili smo ih prezentirati i ovim serijalom u Hrvatskome glasniku, a koji započinjemo jedrenjakom Favorita, možda trenutno najugroženijem radu (u smislu izloženosti propadanju) ove jedinstvene zbirke.

Nava Favorita

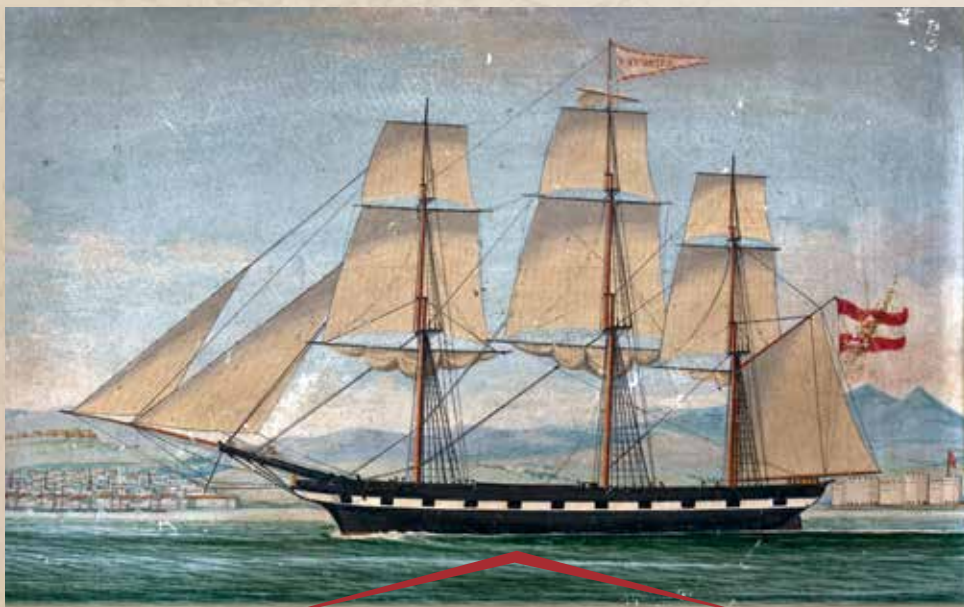
U župnoj zbirnici čuva se i potpisani gvaš na kartonu *Nava Favorita* (45 x 61 cm) iz 1850. To je rad Raffaella Corsinija, vrhnog portretista brodova talijanskog podrijetla, koji je slikao brodove u turskoj luci Smirni (današnji Izmir) od trećeg do osmog desetljeća 19. st., i jedan je od dvaju sačuvanih radova tog marinista u Boki kotorskoj. Prema legendi ispisanoj na crnoj podlozi u donjem dijelu slike, koja glasi: *FAVORITA, CAP. NATALE MATCOVICH, SMIRNE, 1 DI GIUGNO 1850.*, brodom je, u vrijeme izrade slike, zapovijedao prčanjški kapetan Božo Matković koji je i naručio izradu, a vjerojatno ju je on ili netko od njegovih nasljednika i darovao župnoj crkvi.

Nava Favorita sagrađena je u talijanskom brodogradilištu „Siri“ 1847., a prvi vlasnik broda bio je Ambrogio barun Ralli iz Trsta, brodovlasnik i od 1856. jedan od direktora Assicurazioni Generali u Trstu. Među zapovjednicima nave *Favorita* nalazimo dobrotorskog kapetana Đura Miloševića i prčanjškoga Boža Matkovića, kako je i navedeno na slici. Kapetana Boža Matkovića nalazimo među najistaknutijim i najbogatijim prčanjškim brodovlasnicima 19. stoljeća. Navodi se kao vlasnik brigantina *Agésilao* (nosivosti 251 t) i *Teofrasto* (337 t), barka *Liubomirka* (481 t) te suvlasnikom (12 karata) barka *Obilić* (427 t), a posjedovao je i najveći prčanjški brod – navu *Argentina* nosivosti 800 tona. U literaturi ga nalazimo i kao kasnijeg suvlasnika nave *Favorita* (ne znamo u kolikom

udjelu) kojoj je, u vrijeme nastanka slike, bio zapovjednik. Ovaj jedrenjak, dijelom prčanjški, rasporemljen je 1857. u Bakru.

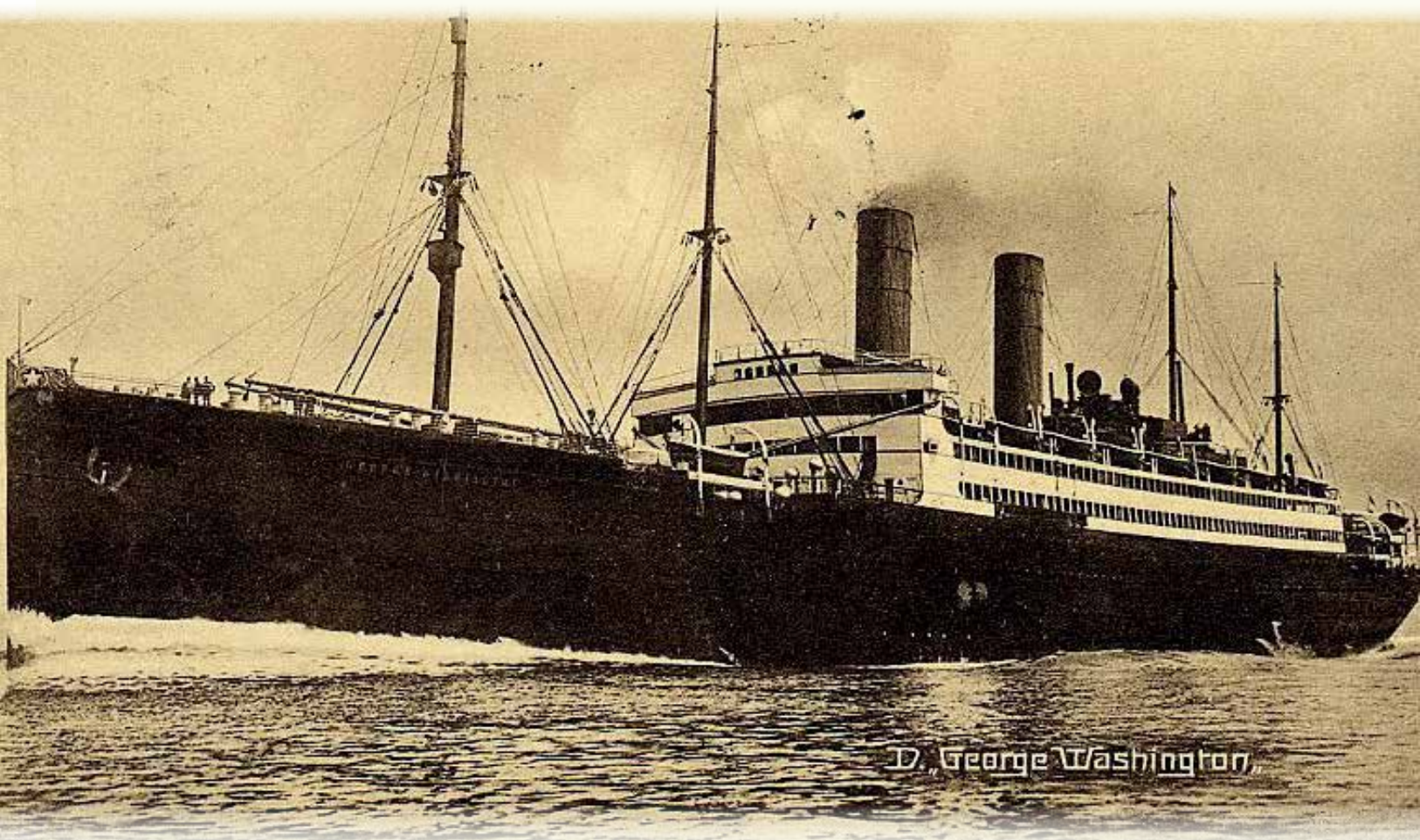
Jedrenjak je prikazan iz profila, kako uplovjava u zaljev Smirne. Na brodu primjećujemo jedanaest članova posade koji grupirani promatraju zaljev i luku. Deblena jedra pramčanog, velikog i krmenog jarbola su smotana. Na velikom jarbolu vihori stijeg s imenom jedrenjaka, a nad sošnim jedrom austrijska državna zastava. More je blago valovito. U pozadini lijevo od jedrenjaka, ispod kosnika, otvara se pogled na luku i grad Smirnu, a desno se uzdižu kule utvrda, koje predstavljaju Corsinijeve uobičajene vizure drugog plana. Okolni pejzaž i zrak ispunjeni su svjetlošću, a sam brod ostavlja dojam ugodne plovidbe, kao da s lakoćom klizi površinom mora.

U donjem dijelu slike, bijelim, geometrijski oblikovanim slovima na crnoj pozadini ispisani su osnovni podaci o brodu i zapovjedniku, koje smo već iznijeli.

Nava Favorita (Raffaele Corsini)

George Washington

D. George Washington

Piše:
Neven Jerković

Dugo je vremena po završetku Prvog svjetskog rata trebalo proteći da

se u Boki kotorskoj pojave brodovi na turističkim kružnim putovanjima. Jedan od prvih koji su ovamo doplovili u turističku posjetu je bio američki liner GEORGE WASHINGTON, koji je po pisanju tadašnjeg

dubrovačkog lokalnog tiska "... u travnju 1922. doplovio u Dubrovnik iz Kotora sa 660 bogatih Amerikanaca, a navečer zadimio put Splita".

GEORGE WASHINGTON je kao novogradnja 286 sa na-

Zanimljivija epizoda iz toga vremena je zabilježena 15. travnja 1912. kada su pedantni Nijemci sa GEORGE WASHINGTONA u plovidbi prema američkim vodama uočili veliku santu leda oko obala Newfoundlanda, locirali njen položaj i o tome radio porukom upozorili sve brodove u tom području. Većina je zapovjednika brodova ozbiljno primila ovo upozorenje, ali po svoj prilici ne i zapovjednik broda TITANIC, koji je samo 12 sati poslije udario u istu tu santu leda i uskoro uz brojne žrtve potonuo na morsko dno.

voza brodogradilišta Vulkan Werft u njemačkom Stettinu, današnjem poljskom Ščećinu, zaplovio u lipnju 1909. Bio je to brod od 25570 GT, dug 220 metara koji je u smještaju podijeljenom na tri putnička razreda mogao prihvatiti ukupno 2230 putnika i 1585 članova posade. Dva glavna pogonska parna stroja ukupne snage 20000 KS, uz potrošnju 360 tona ugljena dnevno, omogućavali su mu plovidbu brzinom od 18 čvorova. U floti njemačkog brodarara Norddeutscher Lloyd održavao je redovnu brodsku prugu Bremerhaven-Southampton-Cherbourg-New York. U to je vrijeme bio, nakon Cunardovih linera LUSITANIA i MAURETANIA, po veličini treći putnički brod na svijetu.

Plovidbe između, u to vrijeme, prijateljskih zemalja skladno su se odvijale sve do velikog pogoršanja njihovih odnosa, koje je na koncu i dovelo do prvog velikog svjetskog krvavog sukoba. Jedina zanimljivi-

vija epizoda iz toga vremena je zabilježena 15. travnja 1912. kada su pedantni Nijemci sa GEORGE WASHINGTONA u plovidbi prema američkim vodama uočili veliku santu leda oko obala Newfoundlanda, locirali njen položaj i o tome radio porukom upozorili sve brodove u tom području. Većina je zapovjednika brodova ozbiljno primila ovo upozorenje, ali

po svoj prilici ne i zapovjednik broda TITANIC, koji je samo 12 sati poslije udario u istu tu santu leda i uskoro uz brojne žrtve potonuo na morsko dno.

Početkom Prvog svjetskog rata GEORGE WASHINGTON se sklonio u New York, gdje ostaje na sigurnom sve do 1917. kada su do tada neutralne Sjedinjene Države konačno objavile rat Njemačkoj. Brod je odmah zaplijenjen, preuređen u vojni transportni brod i u prosincu upućen u ratnu službu. Američki predsjednik Woodrow Wilson i pratnja, u kojoj je bio i tadašnji pomoćnik tajnika US Navy te kasniji predsjednik Franklin Roosevelt, su sa brodom GEORGE WASHINGTON četiri puta plovili prema Europi. Sa njim je ova američka delegacija otputovala u ožujku 1919. i na povijesnu Versajsku mirovnu konferenciju sa koje se je vratila tek u srpnju iste godine.

Nakon što je koncem 1919. brod otpušten iz vojne službe, jedno je vrijeme plovio za US Shipping Board i US Mail Steamship Company, da bi se u kolovozu 1921. konačno skrasio u floti United States Linesa. GEORGE WASHINGTON, koji stalno plovi nepromijenjena imena, održava sljedećih deset godina preko-

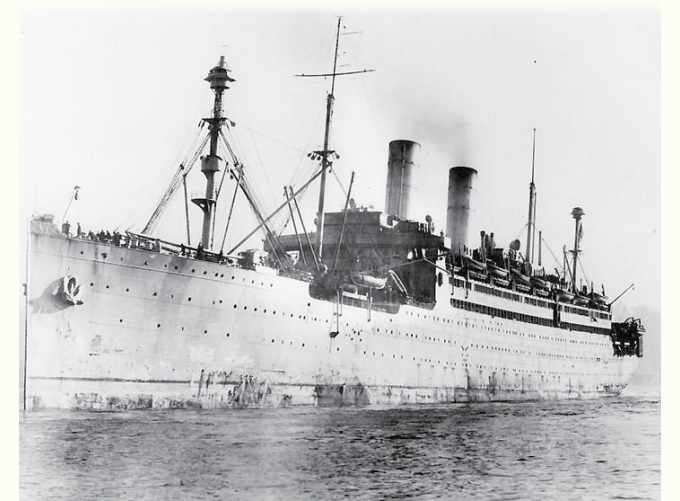
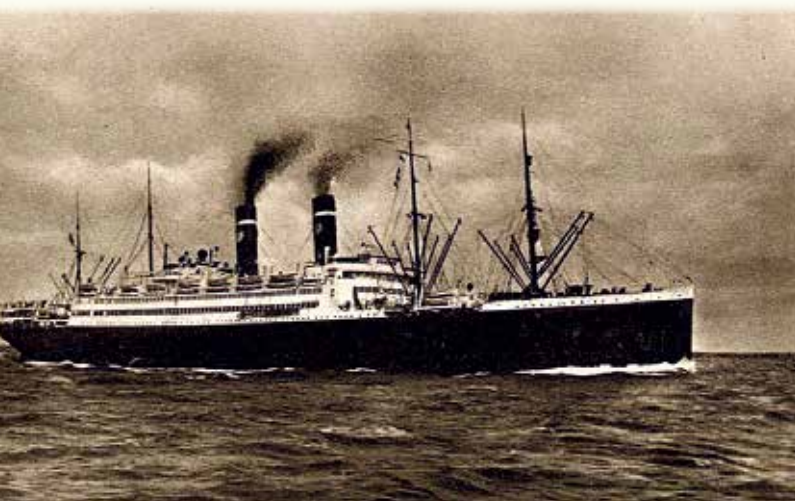
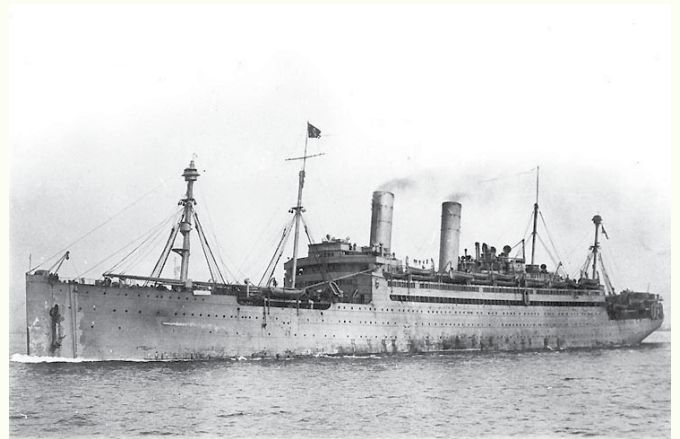
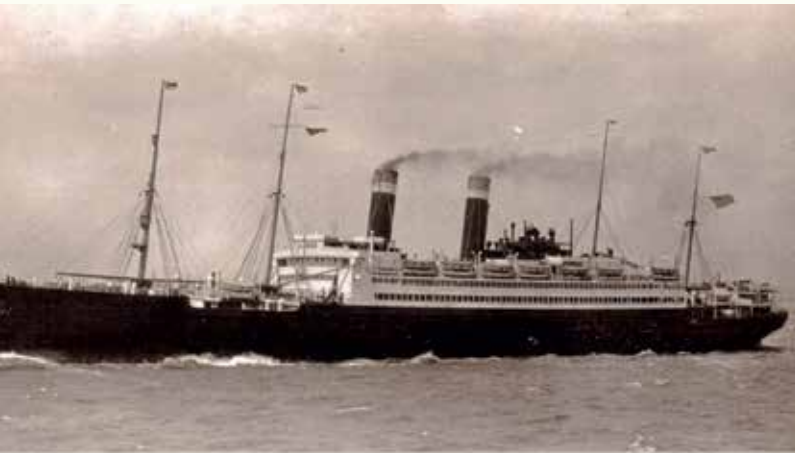
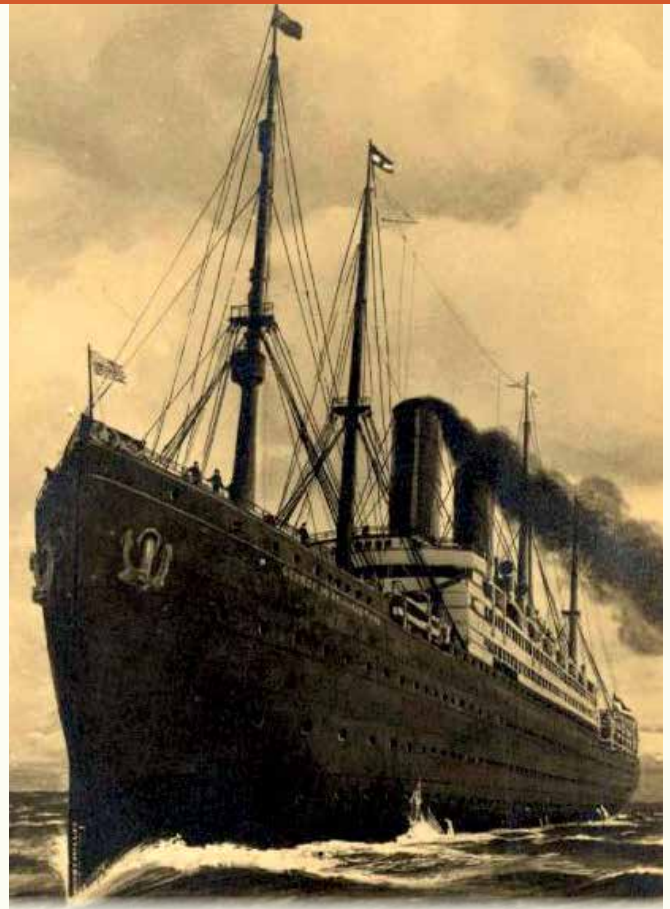

George Washington, Boston 1919.

oceansku prugu New York-Plymouth-Cherbourg-Hamburg, ali povremeno poduzima i prva kružna putovanja. Na jednom od njih je tako doplovio i do Boke kotorske.

Ipak, koncem 1931. brod odlazi u raspremu da bi sljedećih deset godina proveo na mrtvom vezu na rijeci Patuxent u Marylandu. Novi svjetski ratni sukob ponovo u siječnju 1941. aktivira već gotovo zaboravljeni brod. Preuređen, i pod novim imenom USS CATLIN (AP-19), u američkoj ratnoj mornarici plovi samo do rujna iste godine. Tada je iznajmljen Velikoj Britaniji koja mu ponovo vraća staro ime – GEORGE WASHINGTON. Dobri stari i očito veoma kvalitetno izgrađeni liner bez stanke, neumorno i bez ozbiljnih oštećenja, brazdao je morima svih europskih i afričkih ratišta sve do travnja 1947. kada je konačno raspremljen i privezan na dokovima Baltimorea. Tu je ostao do veljače 1951., kada je prodan u staro željezo, pa je uskoro izrezan u rezalištu Boston Metals Corporation. Tu je kao sekundarna sirovina i završio u visokim pećima tamošnjih čeličana.

George Washington

SERIJAL KOTORSKO SREDNJOVJEKOVLJE (7)

Period 13. i 14. vijeka je doba definitivnog formiranja gradske komune Kotor sa svim karakteristikama razvijenog evropskog grada, sa formiranim gradskim magistratima, sudstvom, notarijatom, sa gradskim Statutom čije najstarije datirano poglavlje potiče iz 1301. godine. Na sreću, postoji sačuvan relativno veliki broj isprava, bilo u vidu pergamentskih listina sa pečatima iz ta dva vijeka ili notarskih unesaka najstarijih sačuvanih notarskih knjiga koje, istina nepotpuno, pokrivaju vrijeme od 1326. do 1337. godine, što omogućava sagledavanje svih oblika života u našem drevnom Gradu. Neki inserti iz tog života su obrađeni u ovom serijalu.

Grbovi vlastele u samostanu Sveti Franjo na Šuranju

Piše:
Jovan J. Martinović

Pored nadgrobnih ploča na groblju oko samostana sv. Franja na Šuranju koje imaju na sebi natpis i reljef grba plemićkog staleža, odnosno natpis i esnafsku oznaku zanata, na jednom broju nadgrobnih ploča izvedeni su reljefni prikazi grbova vlasteoskih porodica bez ikakvog natpisa, odnosno prikazi zanatskih amblema, takođe bez ikakvog natpisa. Ovi simboli omogućuju atribuciju svake pojedine grobnice određenoj vlasteoskoj porodici, odnosno zanatskoj bratovštini. Isto tako

ima slučajeva da su na pojedinim nadgrobnim pločama grbovi ili zanatlijski simboli namjerno otučeni ili pak izlizani od hodanja, ali ipak njihovi tragovi ukazuju na brojnost ovih staleških oznaka, dok s druge strane potvrđuju činjenicu da u periodu trajanja ovoga groblja, od kraja 13. do sredine 17. vijeka, nije bilo velike klasne podvojenosti u ovoj našoj razvijenoj srednjevjekovnoj komuni.

Od grbova kotorskih plemićkih porodica postoji svega neoliko primjeraka i to grbovi porodice Bolica, pa zatim grbovi značajnih rodova Drago i Primuti, te na kraju jedan grb koga je bilo teško identifikovati i atribuirati.

Porodica Bolica

1. Najljepši primjerak grba Bolica nalazi se na grobnici br. 5 u crkvi sv. Franja. Štit grba u obliku konjske glave formiran je od barokno izvijenih traka, a na njemu je iznad tri kose desne trake prikazan bik, odnosno bivo u hod. Ispod grba je razvijen svitak na kome je trebalo da se ukleše natpis, ali to nije urađeno.

2. Na grobnici br. 178 u crkvi sv. Franja isklesana su u naspramnom položaju dva po-

Grb Bolica

rodična grba Bolica. Štitovi grbova su oblika sferičnog trougla, a postavljeni su naspramno, sa uperenim šiljcima. Potpuno ista koncepcija prikaza bivola koji korača iznad tri kose desne grede. Jedan grb je dosta oštećen pa mu je ostao samo donji dio.

Porodica Drago

1. Na grobnici br. 146, jedinoj grobnici u oltarnom prostoru crkve, postoji grb i natpis jednog od članova znamenitog klana Drago, koji se dijelio u tri ogranka: Balduin, Bazilio i Toma. Grb porodice Drago, srebrni zmaj raširenih krila i savijenog repa uperenog nadolje, isklesan je ispod udubljenog polja sa nadgrobnim natpisom, koji glasi:

•S•DRAGONIS• Prevod: Grobnica Dragona
SER•A•BASILII gospodina A. Bazilio,
•M•CCC•L•XX•II• 1372.

2. Na grobnici broj 103, smještenoj uz južni unutrašnji zid crkve Sv. Franja, nalazi se nadgrobna ploča razbijena u nekoliko komada, na kojoj se takođe nalazi reljefno prikazan grb klana Drago, zmaj sa smotanim repom uprav-

Grb Drago

ljenim naviše, nad kojim je udubljeno natpisno polje sa uklesanim natpisom, koji glasi:

•S•DE B
ODE: VXO(ris)
DE GIVAN
DE BASE
LO:.

Prevod: Grobnica B-
ode žene
Živana
Bazi-
lio.

Porodica Primuti

Grobnica br. 26 u crkvi sv. Franja bila je već kod otkrivanja 1956. godine razbijena u više komada od kojih je jedan dio izgubljen, tako da je danas na licu mjesta samo gornji dio ploče sa izlizanim natpisom i samo donji dio štita grba. Na sreću, prema crtežu te ploče izrađenom u vrijeme iskopavanja, moguće je ustanoviti atribuciju ovoga grba koji je pripadao kotorskoj plemićkoj porodici Primuti, vrlo značajnoj tokom XIV vijeka. Štit grba toga roda bio je sa tri vertikalne grede podijeljen na četiri polja, od kojih su u dva srednja polja bile rozete ili mali krstovi proširenih krakova. Ovo je jedina saču-

Grb Primuti

vana predstava grba te porodice u Kotoru, koja do sada nije bila identifikovana i poznata. Pretpostavlja se da je najistaknutijem članu roda, Bistu Primuti, vrlo uglednom bankaru i rentijeru pominjanom u kotorskim notarskim knjigama iz perioda 1326 – 1337. godine, pripadala palata iznad svoda ulice što vodi uz sjevernu fasadu hotela „Vardar“ u starom gradu Kotoru.

Grb sa lavom i ljiljanom

Na grobnici br. 22 isklesana su dva naspramno postavljena štita, na kojima su prikazani: u gornjem dijelu lav koji korača ulijevo, a u šiljku stilizovani krinovi cvijet. Ovakav grb ne postoji u heraldičkom repertoaru grbova u Kotoru, pa se za sada može samo nagađati da je ovaj grb kombinacija heraldičkih simbola dviju najznačajnijih kotorskih porodica, rodova Bizanti i Buća. Naime, porodica Bizanti je na štitu

svoga grba imala simbol lava okrenutog ulijevo, koji korača po horizontalnoj gredi iznad tri kose desne grede, a porodica Buća na štitu svoga grba stilizovani krinovi cvijet na horizontalnoj gredi, a taj je simbol bio oznaka francuskih kraljeva, dobio njen član Tripun Mihailov Buća iz prve polovine 14. vijeka, koji je bio poslanik srpskog kralja na francuskom dvoru.

Otučeni grbovi

Na deset nadgrobnih ploča samostanskog kompleksa sv. Franja uočeni su tragovi otučenih grbova i natpisa, koji su to doživjeli uslijed naknadne upotrebe.

Na grobnici br. 144 u crkvi sv. Franja je nadgrobna ploča prelomljena u četiri dijela, a na njoj se nazire da su postojali grb i natpis, koji su otučeni.

Na grobnici br. 27 u crkvi sv. Franja, koja je izlomljena u sitne komade, vidljivo je da je nekada postojao grb i natpis, ali su najveća oštećenja upravo na njima tako da se grb ne može identifikovati ni atribuirati.

Na grobnici br. 42 koja je inače najveća i najraskošnija u samostanskom kompleksu a zauzima centralno mjesto u kapeli sv. Katarine, postoji nadgrobna ploča slomljena u više komada na kojoj postoji profilisano natpisno polje i štit grba, ali izgleda da nikada nisu bili isklesani ni natpis niti simbol grba.

Na grobnici br. 201 u klosturu samostana postoji udubljeni štit grba, ali je heraldički simbol na njemu otučen i nije prepoznatljiv.

Na grobnici br. 202 u klosturu samostana, razlomljenoj i razlistanoj, postoji jedva vidljivi grb i natpisno polje koje je nemoguće pročitati.

Na gornjem dijelu grobnice br. 210 u klosturu samostana vide se tragovi uklesanog grba, sasvim otklesanog i neprepoznatljivog.

Na nadgrobnoj ploči grobnice br. 211 u klosturu samostana, prelomljenoj u četiri dijela, nalazi se reljefno isklesan štit grba u obliku sferičnog trougla na kome je uklesana zastava na koplju. Budući da u heraldičkom repertoaru kotorskih grbova ne postoji ovakav simbol, može se pretpostaviti da se radi o grobnici nekog ratnika ili pomorca.

Na grobnici br. 212 u klosturu samostana, prelomljenoj u pet djelova, postoje tragovi otučenog grba i natpisnog polja.

Na grobnici br. 215 u klosturu samostana naziru se tragovi otučenog grba.

Na grobnici br. 219 u klosturu samostana vidljiv je trag otklesanog grba.

Po želji autora, tekst nije lektoriran

Memoriam

dr. sc. RADOMIR PAVIĆEVIĆ (1942. - 2016.)

U Zagrebu je u 75. godini života umro dr. sc. Radomir Pavićević, jedan od najznačajnijih pripadnika crnogorskog korpusa u Republici Hrvatskoj, dugogodišnji predsjednik Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske (2001. - 2015.), njezin strateg, istaknuti kirurg i znanstvenik. Njegovom smrću crnogorska zajednica ostaje bez čovjeka koji je svojim radom i angažmanom trajno obilježio jedno razdoblje i bitno pridonio našem današnjem statusu i ugledu, na što smo mu posebno zahvalni.

Pavićević je rođen 9. srpnja 1942. godine, u Dolu Pješivačkom općine Danilovgradske, kao

prvo od sedmero djece Milosava i Danice Pavićević (rođene Radetić).

U Dolu Pješivačkom polazio je osnovnu školu, u Danilovgradu i Spužu osmogodišnju školu, a srednju u titogradskoj gimnaziji „Slobodan Škerović“. Medicinski fakultet upisao je u Zagrebu 1961., a diplomirao 1966. godine.

Opću kirurgiju specijalizirao je kod prof. dr. M. Štulhofera, a subspecijalizaciju iz torakalne kirurgije kod jednog od najboljih torakalnih kirurga Europe, prof. dr. Lj. Topalovića koji ga je i primio i osposobio.

Grudna kirurgija postat će mu i životno opredjeljenje pa će na Klinici za torakalnu kirurgiju kao šef operativnog trakta ostati do odlaska u mirovinu 2008.

U bolnici osniva i oprema *Laboratorij za genetiku raka*, kojim i rukovodi od njegova osnivanja u prosincu 1997. do 30. lipnja 2009.

Početak okupljanja i organiziranog djelovanja Crnogoraca u Hrvatskoj, od osnivanja „Montenegra“ i Nacionalne zajednice, Pavićević ocjenjuje pozitivno. Razvijao se duh solidarnosti, jasno su se definirala stajališta prema agresiji na Hrvatsku.

Čelni čovjek Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske postaje 2001. godine i tu dužnost obnaša do rujna 2015. Pavićević je svojim idejama, predanošću i stilom djelovanja bitno obilježio programski, organizacijski i personalni profil organiziranog djelovanja Crnogoraca u Hrvatskoj.

Pavićević je istaknuo kako su ga tri ključna razloga motivirala da se uključi u rad Zajednice. Prvi je želja da se očuva „crnogorsko biće“ u Hrvatskoj (koje je od 1991. do 2001. prepolovljeno), sa svojstvenim etičkim kodeksom. Drugi je uvjerenje da Crnogorci nisu građani drugog reda u hrvatskom društvu, da njihov ne samo pravi status, nego i zbiljski ugled ovise pretežno o njima samima, o njihovoj sposobnosti da očuvaju i razviju vlastiti individualitet. Na poslijetku, znanje o tome da je za golo samoodržanje Crnogoraca (da se ne „odnarode“) nužna suverena i demokratska matična država, uz puno poštovanje prava građana Crne Gore da sami odlučuju o svojoj sudbini.

Na programskom planu mogu se izdvojiti dva njegova osnovna dostignuća. Prvo su „Dani crnogorske kulture“, koji se u suradnji s Ministarstvom kulture Vlade Crne Gore uspješno organiziraju desetak godina (s nizom prvorazrednih izložbi, koncerata, kazališnih predstava, filmova crnogorskih umjetnika). Drugo je izdavačka djelatnost, koja je postala i zaštitni znak NZCH kao „kulturne zajednice“, s nekoliko biblioteka, više desetaka naslova knjiga, a u suradnji s partnerima kako u Crnoj Gori (Matica crnogorska, Hrvatsko građansko društvo), tako i u Hrvatskoj (Skaner studio, Antibarbarus, Disput).

Iznimno je značajan Pavićevićev angažman na povezivanju Zajednice s matičnom državom, kako njezinim službenim institucijama (ministarstvima kulture, znanosti i vanjskih poslova; Vladom, Parlamentom i predsjednikom države), tako i nevladinim udruženjima.

Dr Radomir Pavićević otvara 15. Lučindanske susrete Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske u Zagrebu 27.10.2013

Često je isticao kako bez oslonca na matičnu državu nema budućnosti. Otud i neizmjeran angažman na internacionalizaciji crnogorskog pitanja, aktivnostima i mnogobrojnim manifestacijama sa svrhom i ciljem obnove nezavisnosti i njezinu vraćanju u porodicu nezavisnih država svijeta.

Mora se naglasiti da je suradnju s Maticom crnogorskom, s kojom je i u prijašnjem razdoblju NZCH održavala bliske kontakte, uzdigao u stratešku institucionaliziranu vezu, pretvorivši Zajednicu u najistaknutiji autonomni punkt Matice crnogorske, kao najširega nacionalnoga kulturnog pokreta u inozemstvu. Nisu ništa manje važni rezultati u povezivanju i suradnji Zajednice s Hrvatskim građanskim društvom Crne Gore iz Kotora, uz stajalište da su „nacionalne manjine“ istinsko bogatstvo demokratskih država i modernih društava.

Za svoje životno djelo doživio je visoko priznanje predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića, koji je u povodu Dana neovisnosti 8. listopada 2009. odlikovao liječnika, znanstvenika i humanista dr. Radomira Pavićevića „Redom Danice hrvatske s likom Katarine Zrinske“ za „osobite zasluge za zdravstvo, socijalnu skrb i promicanje moralnih i društvenih vrednota“, a na prijedlog Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore, okeljske mornarice Kotor i dragovoljaca Domovinskoga rata iz Dubrovnika.

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Časopis Hrvatski glasnik, izdavača Hrvatskog građanskog društva, jedino je glasilo Hrvata Crne Gore. Bavi se temama važnim za život hrvatske zajednice u Crnoj Gori: političkim, gospodarskim, društvenim, kulturnim, povijesnim... ali je i u stalnoj misiji povezivanja dvaju država Hrvatske i Crne Gore

Distribuirana se u Crnoj Gori, Hrvatskoj, Europi, SAD, Kanadi, Australiji...

Otvoreni smo za suradnju, sugestije i dobronamjerne primjedbe.

Nastojimo da svaki sljedeći broj uradimo bolje i kvalitetnije, sa raznolikim i zanimljivim sadržajem.

Budite i dalje s nama, šaljite Vaše priloge, budite i Vi jedan od kreatora našeg i Vašeg lista!

ČASOPIS MOŽETE PRONAĆI:

- U katedrali sv. Tripuna u Kotoru
- U uredu HGD CG
- U Tivtu kod Andrije Krstovića

Tiskanje časopisa potpomogli:

* FOND ZA ZAŠTITU I OSTVARIVANJE MANJINSKIH PRAVA

* DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA

* TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA

* DRŽAVNI URED ZA HRVATE IZVAN HRVATSKE

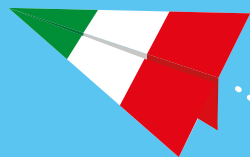
MEDIJSKI PARTNERI

99,0 MHz i 95,3 MHz

LOKALNI JAVNI EMITER RADIO KOTOR

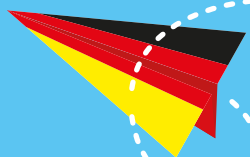
S ponosom nosimo ime svoga grada!

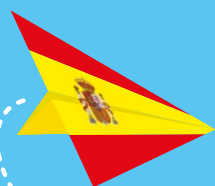

Croatia Airlines
Rim
Venecija
Vueling
Rim
Volotea
Venecija
easyJet
Milano

Izravni letovi iz Dubrovnika!

Croatia Airlines
Düsseldorf
Frankfurt
Lufthansa
Frankfurt
München
Eurowings
Berlin
Düsseldorf
Hamburg
Hannover
Stuttgart
EasyJet
Berlin
Air Berlin
Düsseldorf
Transavia München

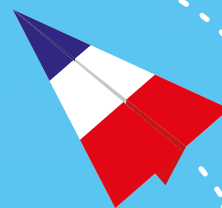

easyJet
Edinburgh
London
Bristol
British Airways
London
Monarch
Birmingham
London
Jet2.com
Belfast
Edinburgh
Leeds
Manchester
Newcastle
Nottingham
Norwegian
London
Thompson Airways
Bristol
Glasgow
London
Manchester
Newcastle
Birmingham

Vueling
Barcelona
Iberia
Madrid
Norwegian
Barcelona
Madrid

SAS
Kopenhagen
Oslo
Stockholm
Norwegian
Bergen
Helsinki
Kopenhagen
Oslo
Stavanger
Stockholm
Trondheim
Finnair
Helsinki

Croatia Airlines
Pariz
Nica
easyJet
Lyon
Pariz
Toulouse
Volotea
Bordeaux
Nantes
Marseille
Transavia France
Pariz

DUBROVNIK AIRPORT
ZRAČNA LUKA DUBROVNIK

☎ headoffice@airport-dubrovnik.hr / ☎ +385 (0) 20 773 100 / ☎ +385 (0) 20 773 322

Ledo Pizze
opasno dobre!

NOVO!

PIZZETE
šunka sir

www.ledo.hr

ZG

CROATIA
Full of life

ZAGREB

GRAD KULTURE / CITY OF CULTURE

pogledajte poslušajte osjetite / see listen feel

ISKORISTITE
MOGUĆNOSTI
KOJE VAM PRUŽA
ZAGREB CARD

USE THE
POSSIBILITIES
OFFERED BY
ZAGREB CARD

tel. + 385 (0)1 481 40 51

TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA
ZAGREB TOURIST BOARD

infozagreb.hr